

ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

časopis vydávaný občanským sdružením
Česká společnost pro právo životního prostředí

Evidenční číslo MK ČR E 11476

ISSN: 1213-5542

Adresa redakce: Česká společnost pro právo životního prostředí,
Národní třída č. 18,
Praha 1, PSČ 116 91

e-mail: CSPZP@seznam.cz

webové stránky: www.cspzp.com

Pro členy České společnosti pro právo životního prostředí je časopis zdarma.

Šéfredaktor:

JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

e-mail: CSPZP@seznam.cz

Výkonná redaktorka:

Mgr. KAROLINA ŽÁKOVSKÁ

Předseda redakční rady:

doc. JUDr. Ing. MILAN PEKÁREK, CSc.

Členové redakční rady:

doc. JUDr. IVANA PRŮCHOVÁ, CSc.

JUDr. MVC. JANA ZÁSTĚROVÁ, CSc.

prof. JUDr. MILAN DAMOHORSKÝ, DrSc.

doc. JUDr. JAROSLAV DROBNÍK, CSc.

JUDr. MILAN KINDL, CSc.

JUDr. SVATOMÍR MLČOCH

RNDr. JAROSLAV OBERMAJER

Ing. TOMÁŠ ROTHROCKL

JUDr. Ing. JOSEF STAŠA, CSc.

JUDr. JIŘÍ ŠEMBERA, CSc.

JUDr. JOSEF VEDRAL, Ph.D.

Sazba a technická redakce provedena

v nakladatelství Eva Rozkotová–IFEC

Tištěno na recyklovaném papíru.

Redakční uzávěrka 17. čísla: 1. 07. 2006

17. číslo vyšlo dne 30. 07. 2006 v Praze

Náklad: 400 výtisků

Časopis v roce 2006 vychází 2x.

Upozornění redakce:

Redakce považuje za nepřijatelné publikování jednoho příspěvku ve více periodikách. Redakce si osvojuje právo vyřadit příspěvky nesplňující zásady pokynů pro autory příspěvků do časopisu České právo životního prostředí nebo příspěvky se souhlasem autora postoupit jinému periodiku. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o zařazení příspěvku do jiného čísla časopisu, než bylo předem dohodnuto s autorem příspěvku; o této skutečnosti jej bude neprodleně informovat. Za obsah jednotlivých příspěvků zodpovídá jejich autor, příspěvky nemusí vyjadřovat stanovisko redakce. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o otištění obsahově nevyhovujících příspěvků a je oprávněna stanovit oponenta příspěvku.

OBSAH

ÚVODNÍK

<i>prof. Milan Damohorský: Česká společnost pro právo životního prostředí vstupuje do dalších pěti let své existence</i>	3
--	---

TÉMA

<i>Martin Kusák: Věčné snahy o omezení účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí v kontextu Aarhuské úmluvy</i>	6
<i>Jaroslav Knotek: K vybraným otázkám u ptačích oblastí</i>	28
<i>Libor Dvořák: Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí</i>	36
<i>Ondřej Vícha: Geoparky - nově vznikající mezinárodní nástroj ochrany a správy geologického dědictví</i>	41
<i>Veronika Tomášková: Italský kodex práva životního prostředí</i>	48
<i>Michal Sobotka: Novela zákona o odpadech</i>	62

NÁŠ HOST:

<i>prof. Wojciech Radecki: Nový polský zákon o ochraně přírody</i>	67
--	----

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

<i>Jana Zástěrová: Výroční zasedání a pražské kolokvium Evropské rady pro právo životního prostředí</i>	80
<i>Tereza Tichá: Dobrá správa v oblasti ochrany životního prostředí</i>	84
<i>Eva Kášová: Seminář „Trestná činnost proti životnímu prostředí“, Kroměříž, 13. – 15. února 2006</i>	88
<i>Vojtěch Stejskal: Nejnovější vývoj v evropském komunitárním právu životního prostředí</i>	89

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA 92**ZE ŽIVOTA SPOLEČNOSTI** 104**RECENZE A ANOTACE** 110**PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY** 117

ÚVODNÍK

Česká společnost pro právo životního prostředí vstupuje do dalších pěti let své existence

Vážení členové Společnosti, milí čtenáři,

dovolte mi abych se na počátku nového roku 2006 i u příležitosti vstupu naší ČSPŽP od dalších pěti let její existence, pokusil o širší úvahu ohledně stavu životního prostředí na planetě Zemi i v České republice a o možnostech, které máme k jeho ochraně. Půjde samozřejmě jen o můj osobní subjektivní náhled na věc, který by však měl a chtěl přinést podněty k širší diskusi v rámci Společnosti ohledně jejího dalšího směřování. Za necelý rok se totiž opětovně sejdem na valné hromadě Společnosti, která bude volební a předznamená tak na další tři roky vývoj a rozvoj našeho občanského sdružení.

Stav životního prostředí planety Země není nikterak dobrý a má bohužel všeobecnou tendenci se i dále zhoršovat, alespoň to ukazuje nejen řada vědecky zjišťovaných faktů a studií, ale nasvědčují tomu i obecné jevy, kterých jsme svědky nebo o nichž se dozvídáme denně ze sdělovacích prostředků. Ačkoliv občasně někteří ekologové vydávají i studie veskrze optimistické, jde jen o výjimky potvrzující pravidlo.

Například největší světová řeka Amazonka byla v roce 2005 na jednom z nejnižších stavů za posledních mnoho desetiletí. Udává se, že měla asi 10 až 15 výškových metrů pod dlouhodobým normálem. Řada oblastí tak byla zcela odřezána od světa a zásobována jen vrtulníky. Navíc vyschlé tropické pralesy na mnoha místech hořely ... Možné negativní následky pro tropické lesy, jejich biodiverzitu i domorodé kmeny je možné si domyslet.

Dalším neblahým jevem svědčícím o globálních klimatických změnách bylo a je v posledním období další tání a ústup ledovců, ať ji se nacházejí v Himalájích, Alpách, Skandinávii či v Grónsku. Vrcholek africké hory Kilimandžáro by měl být již za několik málo let zcela bez bílého sněhového přikrovu, jak jsme na to byli po staletí tradičně zvyklí. Přestává tak veškerá legrace a situace je již opravdu velmi vážná.

Mění se zřejmě také průběh, teplota a intenzita Golského proud, který bezprostředně ovlivňuje klima části Evropy. USA zase v minulém roce trpěly nebyvalým množstvím uraganů, mnohdy nejvyššího a nejničivějšího stupně. V živé paměti máme ještě uragán Katrina, který silně poničil např. New Orleans či jiné bouře poškozující Floridu. Guvernér Floridy Jeb Bush následně požádal svého bratra amerického prezidenta George W. Bushe o podporu na odstranění škod z federálních zdrojů. Při známém přístupu americké vlády ke Kjótskému protokolu, jde o para-

doxni situaci. Prostě planeta začíná bohužel vykazovat stále více ničivých jevů, ač se mnohdy snažíme to nevidět nebo zlehčovat.

Evropská unie se snaží prostřednictvím přijímání svých právních předpisů na některé problémy reagovat. Připravuje se tak např. přijetí jednotné legislativy pokud jde o nakládání s chemickými látkami, což je vzhledem k řadě havárií vysoce aktuálním úkolem. Předpis nazývaný REACH (Registration, Evaluation and Authorization of the Chemicals) by tak mohl být dobrým krokem správným směrem, ačkoliv odpor proti jeho přijetí, je zejména z kruhů výrobců a distributorů chemických látek stále velmi silný.

Ani České republika nebyla ušetřena nepříznivých změn. Některé přinesla sama příroda – mám na mysli zejména povodně března a dubna 2006, jiné připravil přímo člověk. Jedná se o opětovného zavedení a rozšíření těžby uranu i hnědého uhlí. Sporné z hlediska ochrany životního prostředí jsou také záměry na výstavbu dálnic (např. D 3) či plány na výstavbu nových hnědouhelných nebo atomových elektráren atd.

Alarmující je případ vytrávení kyanidem více než 80 km toku řeky Labe pod Kolínem z podniku Draslovka. Pokuta byla zatím uložena jen od krajského úřadu ve výši 400 tis. Kč, na pokutu ze strany ČIŽP se teprve čeká. Vyvození trestní odpovědnost je v nedohlednu a řadu důkazního materiálu prý vzala velká voda. Rybáři se zřejmě spokojí se smluvním vyrovnáním ve výši 2 milionů Kč (tolik z denního tisku). Nevím, zda by způsobení takové havárie (např. ve sousedním Německu) obdobná firma přežila. V České republice se tedy nic podstatného neděje ...

Nechci však být jen pesimistou. Mnohé bylo u nás i ve světě učiněno a dokázáno. Veřejné mínění i nevládní organizace jsou spíše na vzestupu. Znečišťovatelé a poškozovatelé přírody a životního prostředí jsou bohužel stále krok dva napředu. Právě proto i naše Společnost musí být vedle akademické a vědecké činnosti i trochu více praktickou a aktivní.

ČSPŽP toho za prvních pět své existence poměrně dosti dokázala. K našim hlavním přínosům k ochraně životního prostředí jistě svědčí činnosti publikační (časopis České právo životního prostředí a anglická ročenka), pedagogická a vědecká (přednášky předních odborníků, spolupráce s právníckými fakultami ČR), ale i zahraniční (ta je však stále spíše na úrovni výměny informací, publikací a diplomacii, než aby měla praktičtější výstupy). Za minulá léta navštívily a přednesly pro Společnost na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze své přednášky takové osobnosti jakými jsou prof. Leme Machado z Brazílie, Prof. Bonine z USA, prof. Kerschner z Rakouska, prof. Montini z Itálie a další. Svědčí to o prestiži obou českých vědeckých institucí a budeme v této řadě rozhodně pokračovat.

Společnost by měla začít vydávat i své odborná a právní stanoviska. Oslovit bych chtěl např. velvyslance Japonska a Norska v ČR ohledně „vědeckého výzkumu“ velryb jejich lovem či Kanady ohledně ubíjení tuleních mláďat. Řešit by se měly však

i specificky české problémy – např. sporná výstavba nové čistírny odpadních vod na Trojském ostrově v Praze, nesmyslný záměr na uspořádání letních olympijských her v Praze roku 2016 či 2020 či otázky územní ochrany přírody (NP Šumava, vyhlášení CHKO Novohradské hory atd.). O projektech právních se pak ani nezmiňují – je toho opravdu mnoho.

Snažit bychom se měli o co nejširší členskou základnu. Sto členů (zejména právníků) je dle mého názoru málo. Jen v České republice jich je již minimálně tři až pět set a další desítky vysokoškolských odborníků neprávnicků se o tuto problematiku dále zajímají. Též nemáme žádné kolektivní členy a spolupráce s Českou společností pro stavební právo je (s výjimkou osobního propojení obou společností) poměrně slabá. Společnost pro stavební právo navíc zasahuje „do našeho hájemství“, když se zabývá i právem životního prostředí. My se naopak budeme muset nově více zabývat novým stavebním právem. Myslím, že by se kontakty měly oživit. Možná by na podzim 2006 mohla být uspořádána společná konference k novému stavebnímu právu pod záštitou Právnické fakulty UK ?!

Volnější vztahy má naše Společnost s ministerstvy (včetně MŽP a MZE), což považuji za odpovídající a dobré. Slabé vztahy jsou s jinými ekologickými NGOs. Naopak vynikající jsou vztahy s obdobnými subjekty (společnostmi) v zahraničí i spolupráce s akademickou obcí. Stále je ale co zlepšovat.

Ač je Společnost pokud jde o věkový průměr poměrně velmi mladou, pracujeme s nejmladší studentskou generací jen velmi málo a neumíme ji dosud získat. Měli bychom konečně vypsát „cenu Veleslava Wahla“ diplomových prací v oblasti práva životního prostředí. V Představenstvu by mohl být zastoupen též někdo ze studentů či doktorandů. „Přepřahat“ by se mohlo i na místech předsedy a místopředsedů. Prosim tedy tímto členstvo, aby se zamyslelo a začalo vznášet programové i personální návrhy. Potřebujeme už nutnou obměnu a vzpruhu po šesti letech usilovné práce.

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.
předseda ČSPŽP

Věčné snahy o omezení účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí v kontextu Aarhuské úmluvy

JUDr. Martin Kusák

1. Přehled legislativních návrhů omezujících účast veřejnosti na rozhodování

V poslední době se stále častěji objevují návrhy na vyloučení či alespoň výrazné omezení účasti veřejnosti ve správních řízeních dotýkajících se zájmů ochrany životního prostředí. Tyto snahy směřují nejčastěji k § 70 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPřK“), a pocházejí nikoliv od vlády, která se ve svém programovém prohlášení zavázala k zachování současné úrovně občanských práv, pokud jde o účast dotčené veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí, nýbrž pravidelně z poslaneckých řad – stranická příslušnost zde přitom nehraje roli. V uplynulém roce se takových návrhů v dolní komoře Parlamentu ČR objevilo hned několik:

- návrh poslanců Vlastimila Aubrechta, Hany Orgoníkové, Evžena Snítileho, Lubomíra Suka, Miroslava Pátka, Oldřicha Vojře, Květoslavy Čelišové a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (sněmovní tisk 1034; teprve proběhne první čtení)
- pozměňovací návrhy podvýboru pro územní plánování a stavební řád k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění (sněmovní tisk 999; na jednání výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí však byly tyto návrhy staženy)
- pozměňovací návrh poslankyně Ivy Šedivé k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění (sněmovní tisk 999/2; návrh nebyl přijat); zde však nutno upozornit, že tento pozměňovací návrh, ačkoliv také omezoval účast veřejnosti podle § 70 ZPřK, se snažil zachovat soulad s Aarhuskou úmluvou
- pozměňovací návrh zemědělského výboru PS PČR k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty (sněmovní tisk 767/1; návrh zákona byl s tímto pozměňovacím návrhem schválen)

Uvedenými legislativními návrhy a jejich důsledky ve světle závazků vyplývajících pro Českou republiku z mezinárodního práva a z jejího členství v Evropské unii se budu podrobněji zabývat v následujícím textu. Nejprve je však třeba věnovat

několik řádek právě oněm závazkům, především obsahu tzv. Aarhuské úmluvy, jejíž ustanovení představují nejvýznamnější právní překážku vesměs neuváženým snahám o vyloučení či alespoň radikální omezení účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí. Určitá právní úprava dané problematiky vycházející z Aarhuské úmluvy byla již přijata i na úrovni Evropské unie, její charakter je však spíše dílčí – úprava účasti veřejnosti při posuzování vlivů na životní prostředí, při vydávání integrovaných povolení a při přijímání některých plánů a programů (směrnice 85/337/EHS, 2001/42/ES, 96/61/ES a 2003/35/ES). Významným posunem by ale mělo být přijetí připravované směrnice o přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí,¹ která má dle navrženého znění poskytnout veřejnosti relativně široké možnosti pro vyvolání a účast v přezkumných řízeních, správních i soudních, ve vztahu k rozhodnutím nebo nečinnosti správního orgánu, ale i jednání či opomenutí soukromých osob, které by znamenaly porušení environmentálních právních předpisů Společenství nebo právních předpisů daného členského státu, které je implementují.

2. Co vlastně vyplývá pro Českou republiku z Aarhuské úmluvy

Česká republika ratifikovala a dne 29. října 2004 vyhlásila ve Sbírce mezinárodních smluv (sdělení MZV č. 124/2004 Sb.m.s.) Úmluvu EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (dále jen „Aarhuská úmluva“, popř. „úmluva“). Jedná se mnohostrannou mezinárodní konvenci, která zavazuje smluvní strany zaručit veřejnosti (případně tzv. dotčené veřejnosti) určitý minimální rozsah práv umožňujících zapojení se do rozhodování ve věcech životního prostředí (tzv. II. pilíř úmluvy) a s tím související právo obracet se v těchto věcech na nezávislý orgán zřízený zákonem – přístup k právní ochraně (III. pilíř). Aarhuská úmluva se věnuje vedle toho také právu na informace o životním prostředí (I. pilíř), v tomto směru však nebude předmětem pozornosti tohoto článku.

Vzhledem k tomu, že převážná většina ustanovení Aarhuské úmluvy je adresována smluvním stranám v podobě povinností zajistit určitá práva osobám z řad veřejnosti či dotčené veřejnosti, není možné překlenout nedostatky ve vnitrostátní právní úpravě přímou aplikací úmluvy (nejedná se mezinárodní úmluvu povahy *self executing*). Proto je třeba chápat ustanovení Aarhuské úmluvy jako závazky České republiky, které je třeba vnitrostátním právem provést. Při jakýchkoliv krocích, které povedou k omezení účasti veřejnosti na rozhodování nebo přístupu k právní ochraně ve věcech životního prostředí, nemůže zákonodárce postupovat zcela libovolně, ale musí dbát na zachování takového stavu, který odpovídá přinejmenším standardu garantovanému Aarhuskou úmluvou. Ta samozřejmě nebrání smluvním stranám

¹ COM(2003) 624 final.

přiznat osobám z řad veřejnosti širší rozsah práv, opačně to ale možné není. Pro posouzení otázky, kam lze ještě při legislativních změnách v úpravě účasti veřejnosti na rozhodování v souladu s Aarhuskou úmluvou zajít a kam již nikoliv, je na místě nejprve analyzovat, co vlastně z této úmluvy konkrétně a v podmínkách naší právní úpravy pro Českou republiku vyplývá.

2.1. II. pilíř Aarhuské úmluvy – účast veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí

Úmluva v čl. 6 požaduje po smluvních stranách zajistit účast veřejnosti na rozhodování o tom, zda povolit navrhované činnosti uvedené v příloze I úmluvy. Jedná se o provozy s významnějším vlivem na životní prostředí v sektoru energetiky (rafinérie ropy, tepelné elektrárny, jaderná zařízení atd.), výroby a zpracování kovů, těžby a zpracování nerostů, chemického průmyslu, nakládání s odpady, dále velké čistírny odpadních vod, výstavbu letišť, železnic, silnic a dálnic, přehrad atd. Smluvní strany mají určit další činnosti, které nejsou uvedené v příloze I úmluvy, avšak mohou mít významný vliv na životní prostředí, a zajistit účast veřejnosti na rozhodování o nich v rozsahu požadavků úmluvy. Zvláště je zahrnuto pod režim čl. 6 úmluvy také rozhodování o tom, zda povolit záměrné vypouštění geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí.

Aarhuská úmluva rozlišuje mezi veřejností, která zahrnuje každého, a dotčenou veřejností, za níž jsou považováni ti, kdo jsou nebo mohou být dotčeni rozhodováním v daném případě, a dále ti, kdo mají na tomto rozhodování určitý zájem. Takový zájem je *ex contractu* předpokládán u nevládních organizací zabývajících se ochranou životního prostředí, pokud splňují požadavky vnitrostátního práva. Tyto subjekty jsou tedy při splnění podmínek kladených vnitrostátním právem považovány úmluvou vždy za dotčenou veřejnost.

Účast veřejnosti na rozhodování o činnostech, na něž se ustanovení Aarhuské úmluvy vztahují, je postavena na následujících základech:

- dotčená veřejnost musí být o navrhované činnosti včas informována a musí jí být poskytnuty určité v úmluvě specifikované informace;
- určité informace o základní charakteristice a dopadech navrhované činnosti musí být na žádost dotčené veřejnosti přezkoumatelné;
- veřejnost (a zde nikoliv jen dotčená) musí mít oprávnění předkládat písemně nebo – v případě vhodnosti – na veřejném jednání nebo veřejném průzkumu s žadatelem, jakékoli připomínky, informace, rozborů nebo stanoviska, které veřejnost považuje za relevantní ve vztahu k navrhované činnosti;
- v rozhodnutí musí být brán náležitě v úvahu výsledek účasti veřejnosti;
- veřejnost musí být okamžitě informována o vydání rozhodnutí, musí jí být zpřístupněn text rozhodnutí včetně odůvodnění.

2.2. II. pilíř Aarhuské úmluvy v podmínkách české právní úpravy

Český právní řád řeší otázku účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí způsobem, který se značně liší od koncepce Aarhuské úmluvy. Úmluva se vztahuje obligatorně pouze na rozhodování o vyjmenovaných činnostech či záměrech, které zpravidla představují významné riziko nebo zásah do životního prostředí, avšak požaduje zajistit přístup k rozhodování v těchto věcech široké veřejnosti (každému) nebo, pokud jde o některá procesní práva, tzv. dotčené veřejnosti. Základním kamenem české právní úpravy je ale v první řadě účast ve správních řízeních, do nichž má přístup pouze omezený okruh osob z řad dotčené veřejnosti – občanská sdružení zabývající se ochranou životního prostředí. Na druhou stranu je věcný rozsah těchto řízení širší, neboť je vymezen obecně možným dotčením zájmů ochrany určité složky životního prostředí, a oprávněné subjekty jako plnoprávní účastníci řízení ve smyslu platného správního řádu² disponují plným rozsahem procesních práv, který značně přesahuje požadavky Aarhuské úmluvy. Jedná se v současnosti o úpravu v zákoně o ochraně přírody a krajiny (§ 70) a obdobnou úpravu ve vodním zákoně.³ Jen v rámci těch řízení ve věcech životního prostředí, které nejsou vedeny jako správní řízení podle správního řádu, je naše právní úprava účasti veřejnosti postavena na obdobných principech jako Aarhuská úmluva. To je případ právní úpravy v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí,⁴ zákoně o integrované prevenci⁵ a v zákoně o prevenci závažných havárií.⁶ Je tedy možné tvrdit, že v současnosti se česká právní úprava s Aarhuskou úmluvou v otázce účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí částečně přerývá, avšak v jistém směru jde nad rámec této úmluvy a v jiném je zas oproti ní nedostatečná. Přestože od koncepce Aarhuské úmluvy se odlišuje především legislativní řešení účasti veřejnosti v zákoně o ochraně přírody a krajiny, resp. ve vodním zákoně, je třeba zdůraznit, že při absenci jiné právní úpravy se jedná o velice významné normy (zejména v případě ZPřK) provádějící ustanovení Aarhuské úmluvy.

Úmluva ponechává na úvaze smluvních stran, jakým způsobem zajistí účast veřejnosti na rozhodování, budou-li splněny základní výše uvedené požadavky. V podmín-

² Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

³ § 115 odst. 6 a 7 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů. Zde je ovšem upravena zároveň i možnost, aby se občanské sdružení hájící zájmy ochrany životního prostředí za určitých podmínek stalo účastníkem navazujícího správního řízení (§ 23 odst. 9).

⁵ Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.

kách české právní úpravy to znamená, že v případech rozhodování o povolení činností uvedených v příloze I úmluvy sice **není nutné přiznat osobám z řad veřejnosti postavení účastníků ve správním řízení, ale je třeba jim zajistit alespoň minimum procesních práv, které požaduje Aarhuská úmluva v čl. 6.** Předmětem některých návrhů na omezení účasti veřejnosti na rozhodování je právě odnětí postavení účastníka správního řízení zpravidla při zachování účasti na řízení prostřednictvím práva seznámit se s podklady pro rozhodnutí a předkládat svá vyjádření či vznášet námitky. S odnětím postavení účastníka správního řízení je však nutné upravit pro tyto případy zvláště veškerá procesní práva daných subjektů, jinak zahrnutá v institutu účastenství podle správního řádu. To ovšem vyžaduje poněkud fundovanější přístup vycházející z hlubší analýzy dané problematiky a poslanecké návrhy v tomto směru nepřinášejí uspokojivé řešení, neboť dostatečné úpravě jednotlivých procesních práv, která by přinejmenším zachovávala soulad s požadavky Aarhuské úmluvy, nevěnují patřičnou pozornost.

Dalším problémem je výklad ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. a) Aarhuské úmluvy, konkrétně dikce „...*vzhledem k rozhodnutí o tom, zda povolit navrhované činnosti uvedené v příloze I*“. Rozhodování o těchto činnostech se v české právní úpravě rozpadá do několika na sebe navazujících fází. Náleží sem územní řízení a stavební řízení podle stavebního zákona⁷ a v případech některých činností také řízení o vydání integrovaného povolení podle zákona o integrované prevenci.⁸ Naopak sem nespadá posuzování vlivů na životní prostředí (EIA),⁹ které není povolovacím řízením (zajištění účasti veřejnosti je však vyžadováno i zde – směrnice 2003/35/ES). Jelikož zákon o integrované prevenci upravuje v § 7 a § 8 odst. 2 účast veřejnosti v řízeních o vydání integrovaného povolení, které je obligatorní pro řadu činností obsažených v příloze I Aarhuské úmluvy, mohl by někdo tvrdit, že požadavky čl. 6 Aarhuské úmluvy jsou tímto již splněny. Domnívám se, že takový názor by byl zcela chybný. Jednak není věcný rozsah v obou případech stejný (zákon o integrované prevenci nepokrývá celou přílohu I úmluvy¹⁰), za druhé nelze opomenout především počáteční fázi celého povoloovacího procesu, tj. územní řízení podle stavebního zákona. Územní řízení, které je z hlediska dopadu záměru na životní prostředí mimořádně významné, má přitom zcela odlišný předmět než řízení o vydání integrovaného povolení. Předmětem územního řízení je v závislosti na konkrétním typu tohoto řízení řešení otázek využití území, zde zejména umístění stavby či její změny ve vztahu

⁷ Do schválení nového stavebního zákona, jehož návrhem se nyní bude zabývat Senát (senátní tisk 232), zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Viz pozn. č. 5.

⁹ Viz pozn. č. 4.

¹⁰ Předmětem řízení o vydání integrovaného povolení není např. výstavba železnic, silnic a dálnic, nemusi jím být např. čistírný odpadních vod. Tyto záměry však jsou uvedeny v příloze I Aarhuské úmluvy.

k využití území, zatímco v integrovaném povolení se stanoví podmínky provozu zařízení, které je posuzováno již v jeho technických a technologických aspektech. Kromě toho je třeba brát v potaz čl. 6 odst. 4 Aarhuské úmluvy: „*Každá strana zajišťí účast veřejnosti v počátečním stadiu rozhodování, kdy jsou ještě všechny možnosti výběru a alternativ otevřeny a kdy účast veřejnosti může být účinná.*“ Domnívám se tedy že čl. 6 odst. 1 písm. a) Aarhuské úmluvy je třeba vykládat tak, že se vztahuje na všechna řízení směřující ke konečnému povolení dané činnosti, ať už se jedná o povolení umístění stavby, povolení k provozu zařízení či povolení k zahájení jeho výstavby.

2.3. III. pilíř Aarhuské úmluvy – přístup veřejnosti k právní ochraně

Smluvní strany jsou podle čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy povinny zajistit osobám z řad dotčené veřejnosti přístup k právní ochraně. Ta spočívá v možnosti obrátit se na soud nebo jiný nezávislý orgán zřízený zákonem, aby přezkoumal po stránce hmotné i procesní zákonnost jakýchkoliv rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti, a to minimálně v případech rozhodování, na která se vztahují ustanovení úmluvy o účasti veřejnosti. Podmínkou pro aktivní legitimaci žalobce má být podle úmluvy jeho dostatečný zájem nebo, stanoví-li tak vnitrostátní procesněprávní předpis smluvní strany, trvání porušování žalobcova práva. Dostatečný zájem i porušování práva mají definovat smluvní strany ve svém vnitrostátním právu s ohledem na cíl poskytnout dotčené veřejnosti široký přístup k právní ochraně. Důležité je však to, že podle úmluvy se u ekologických nevládních organizací předpokládá jak dostatečný zájem, tak také to, že mají práva, která mohou být porušována. Tyto subjekty tedy mají podle Aarhuské úmluvy určité privilegované postavení, které by jim mělo zaručit, že příslušné právní předpisy smluvních stran nebudou vázat jejich aktivní žalobní legitimaci v předmětných věcech na prokázání dostatečného zájmu v daném případě, resp. nebudou jim klást na překážku, že subjektivní právo, jehož porušení považují za podmínku úspěšnosti žaloby, tyto subjekty podle pojetí toho kterého právního řádu nemají. Posléze uvedený případ se týká právě i České republiky, jak bude ukázáno dále. Poněkud specifickou součástí přístupu k právní ochraně podle čl. 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy ponechám v tomto příspěvku stranou, což platí i pro přístup k právní ochraně v souvislosti s právem na informace o životním prostředí podle čl. 9 odst. 1 úmluvy.

2.4. III. pilíř Aarhuské úmluvy v podmínkách české právní úpravy

Základní normou českého právního řádu provádějící čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy je zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), který upravuje řízení před soudy v rámci správního soudnictví. Koncepce českého správního soudnictví podle tohoto zákona je založena striktně na ochraně veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob před zásahy ze strany

správních orgánů.¹¹ Pro aplikaci čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy to znamená, že český právní řád vyžaduje „trvání porušování práva“ na straně žalobce jako „předběžnou podmínku“ pro podání žaloby. Pokud se však ve správních řízeních dotýkajících se zájmů ochrany životního prostředí jedná o právech a povinnostech osob z řad veřejnosti, jde nejčastěji jen o úzký okruh jednotlivců, kteří zpravidla v dané lokalitě žijí. Takové případy se netýkají občanských sdružení zabývajících se ochranou životního prostředí, které v těchto správních řízeních nevystupují jako nositelé nějakého subjektivního práva, pouze hájí veřejný zájem.

Třebaže na této myšlence je založeno účastenství ekologických občanských sdružení v některých správních řízeních dotýkajících se ochrany životního prostředí, v otázce přístupu k soudům je možné uvažovat o existenci práva na příznivé životní prostředí na straně těchto subjektů podle čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). O výkladu tohoto ustanovení Listiny, zda se vztahuje i na právnické osoby, nebo pouze na osoby fyzické, je vedena živá diskuse v odborných kruzích,¹² ovšem soudy mají v této otázce již jasno a právo na příznivé životní prostředí právnickým osobám nepřiznávají. Jejich rozhodovací praxe vychází především z právního názoru Ústavního soudu ČR, který v jednom ze svých rozhodnutí argumentoval, že „práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým, jelikož se jedná o biologické organismy, které – na rozdíl od právnických osob – podléhají negativním vlivům životního prostředí“.¹³ Na základě tohoto závěru krajské soudy rozhodující ve správním soudnictví i Nejvyšší správní soud celkem jednotně rozhodují v otázkách **žalobní legitimace občanských sdružení zabývajících se ochranou životního prostředí** tak, že připouštějí ze strany těchto subjektů **jen takové žaloby, kterými žalobci namítají porušení svých procesních práv** v předcházejícím řízení před správním orgánem, tj. žaloby podle § 65 odst. 2 s.ř.s.¹⁴

Proti této již ustálené rozhodovací praxi v soudní judikatuře však počínaje dnem svého vyhlášení ve Sbírce mezinárodních smluv stojí Aarhuská úmluva, která v čl. 9

¹¹ Prolomením tohoto principu je pouze zvláštní žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu podle § 66 s. ř. s., která ovšem není postavena tak, aby mohla sloužit k ochraně životního prostředí prostřednictvím žalob povahy *actio popularis* ze strany veřejnosti. Ustanovení § 66 odst. 3 s. ř. s., podle kterého může podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu také ten, komu toto oprávnění svěřuje zákon nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu, nemůže ani zprostředkovat přímou aplikaci Aarhuské úmluvy ve správním soudnictví. Čl. 9 Aarhuské úmluvy nepřiznává přímo osobám z řad veřejnosti oprávnění žalovat, ale zavazuje smluvní strany, aby tak učinily; úmluva nadto není ani dostatečně konkrétní, když některé záležitosti musí konkretizovat smluvní strany ve svých vnitrostátních právních řádech.

¹² Srov. např. M. Hulmák, *Právnické osoby a právo na příznivé životní prostředí*. In Přístup k soudům při ochraně životního prostředí. Sborník z 1. dne konference Přístup ke spravedlnosti při ochraně lidských práv a veřejných zájmů, s. 111 a násl.

¹³ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 282/97 ze dne 6. 1. 1998 (č. 2/1998 Sb. r. ÚS, sv. 10).

¹⁴ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 7A 139/2001-67, 379/2004 Sb.NSS (sešit 11/2004).

odst. 2 stanoví, že pro účely tohoto článku se bude předpokládat, že nevládní organizace podporující ochranu životního prostředí mají práva, která mohou být porušována. V našich podmínkách to znamená, že Arhuská úmluva pro účely přístupu k právní ochraně zakládá domněnku (či fikci), že tyto subjekty jsou nositelem práva na příznivé životní prostředí. Je však otázkou, zda je možné předmětné ustanovení Aarhuské úmluvy aplikovat přímo. Podle mého názoru to možné je, třebaže ve zbývajících částech čl. 9 odst. 2 úmluvy povahu *self executing* nemá. V každém případě bude záležet, jak se k této otázce postaví ve svém rozhodování soudy a zda případně změní v tomto směru svou dosavadní rozhodovací praxi.

Do té doby, případně do doby přijetí nějaké legislativní změny budou mít občanská sdružení hájící zájmy ochrany životního prostředí i nadále znemožněno podávat žaloby podle § 65 odst. 1 s. ř. s. a napadat tak rozhodnutí správních orgánů pro nezákonnost i po hmotněprávní stránce. Soudy tak dnes přijímají žaloby těchto subjektů proti rozhodnutím správních orgánů pouze podle § 65 odst. 2 s. ř. s., tj. za těchto podmínek:

- žalobce byl účastníkem řízení před správním orgánem, který vydal napadené rozhodnutí;
- žalobce tvrdí, že postupem správního orgánu byl zkrácen na právech, která jemu přísluší, takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí (jinými slovy, byla významným způsobem porušena jeho procesní práva).

Tento stav je jednoznačně v rozporu s čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy. Na tom nic nezmění ani skutečnost, že částečně a nepřímě může občanské sdružení i za současného stavu dosáhnout přezkoumání rozhodnutí po stránce hmotněprávní tím, že tvrdí, že správní orgán se nevypořádal řádně s jeho námitkami. Podobně v případě nečinnosti správního orgánu se může domáhat ochrany žalobou podle § 79 s. ř. s. jen ten, kdo je účastníkem řízení před správním orgánem nebo by jím byl, kdyby bylo řízení zahájeno (podmínkou je tu bezvýsledné vyčerpání prostředků, které procesní předpis platný pro toto řízení k jeho ochraně stanovuje).

3. Obsahová stránka předložených legislativních návrhů

3.1. Návrh skupiny poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Návrh zákona byl skupinou poslanců předložen Poslanecké sněmovně 1. července 2005 a byl rozeslán jako sněmovní tisk 1034/0. Projednání tohoto návrhu však bylo několikrát odloženo (resp. návrh nebyl několikrát schválen v pořadu schůze), takže předloha teprve jde do prvního čtení, které by mělo proběhnout v nejbližších dnech v rámci 53. schůze Poslanecké sněmovny. Předmětem návrhu je změna zákona o ochraně přírody a krajiny celkem ve čtyřech bodech: 1) vydávání souhlasů k zá-

sahům do krajinného rázu, 2) náprava chybného ustanovení § 43 ZPřK po novelizaci zákonem č. 218/2004 Sb. (avšak nikoliv zcela vyhovujícím způsobem), 3) změna § 70 ZPřK – omezení účasti veřejnosti, 4) vypuštění ustanovení o poměru speciality zákona o ochraně přírody a krajiny ve vztahu k některým právním předpisům (§ 90 odst. 4 ZPřK). Pokud jde o úpravu účasti veřejnosti na správních řízeních, navrhovaný zákon obsahuje následující znění § 70 ZPřK:

„§ 70

Účast občanů

(1) Ochrana přírody podle tohoto zákona se uskutečňuje za přímé účasti občanů, prostřednictvím jejich místně příslušných občanských sdružení^{3,4)}. Místně příslušné občanské sdružení jehož posláním podle stanov je ochrana přírody nebo jeho organizační jednotka (dále jen „občanské sdružení“) je oprávněno, pokud má právní subjektivitu, požadovat u příslušných orgánů státní správy, aby bylo předem informováno o všech připravovaných zásazích a zahájených správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona. Tato žádost je platná jeden rok od jejího podání. Musí být věcně a místně specifikována.

(3) Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se správního řízení, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů ode dne kdy mu bylo příslušným správním orgánem zahájení řízení oznámeno, nemá však postavení účastníka řízení. Dnem sdělení informace o zahájení řízení se rozumí den doručení jejího písemného vyhotovení nebo první den jejího zveřejnění na úřední desce správního orgánu a současně způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(4) Občanské sdružení je oprávněno seznámit se s podkladem rozhodnutí a podávat vyjádření popřípadě námítky týkající se předmětu řízení v rozsahu uvedeném v § 2 odst. 1 zákona. Správní orgán je povinen neprodleně po vydání rozhodnutí ve věci vyrozumět občanské sdružení o tom zda bylo námítkám vyhověno, popřípadě důvody, pro které námítkám vyhověno nebylo. K vyjádření a námítkám, které se netýkají ochrany přírody a krajiny (§ 2 odst. 1) a k námítkám týkajícím se věci již pravomocně rozhodnuté správním orgánem nebo soudem správní orgán nepřihlíží.

(5) Oprávnění podle odstavců 2, 3 a 4 nemá občanské sdružení ve stavebním řízení, pokud bylo v této věci vydáno pravomocné územní rozhodnutí.“

Jak je vidět na první pohled, v otázce účasti veřejnosti na správních řízeních ve věcech ochrany přírody a krajiny přináší navrhovaná předloha významné změny. Tyto změny mají podle tvrzení předkladatelů v důvodové zprávě k návrhu přispět k hospodářskému rozvoji státu. Investoři mají tímto způsobem získat jistotu, „že jejich investice nebude následně zmařena, a to nikoliv na základě věcných argumen-

tů, ale pouze na základě samoučelných procesních záležitostí...“ Kromě toho, že uvedené tvrzení je dosti přehnané, opomněli předkladatelé zahrnout do důvodové zprávy především též skutečnost, že navržené změny v případě přijetí „přispějí“ zároveň k ještě výraznějšímu porušení mezinárodních závazků ČR vyplývajících z Aarhuské úmluvy, než jaké odpovídá současnému stavu.

Podle platného znění § 70 ZPřK mají občanská sdružení, která se zabývají ochranou přírody a krajiny a mají právní subjektivitu, ve správních řízeních, kterých se účastní, **postavení účastníka** ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.¹⁵ Toto postavení však navrhovaný zákon občanským sdružením **výslovně odnímá** a upravuje jejich účast na správních řízeních pouze přiznáním některých dílčích procesních práv – právo seznámit se s podklady pro rozhodnutí a právo podávat vyjádření a námitky týkající se předmětu řízení v rozsahu věcné působnosti ZPřK. V případě stavebních řízení, kterým v téže věci předcházelo vydání územního rozhodnutí, jež nabylo právní moci, bude vyloučena i tato omezená forma účasti veřejnosti.

V rozporu s Aarhuskou úmluvou není samotný fakt, že občanská sdružení již nemají mít podle navrhovaného zákona postavení účastníků řízení ve smyslu správního řádu. Porušení úmluvy však způsobuje **absence náležité úpravy určitých procesních práv**, která jsou jinak zahrnuta v souboru práv účastníků správních řízení. Takto chybí třeba ustanovení o oznamování výsledného rozhodnutí zúčastněným sdružením (dle Aarhuské úmluvy má být dokonce zpřístupněno široké veřejnosti). Přiznání práva „seznámit se s podkladem rozhodnutí“ se nejeví být dostatečným a mělo by být umožněno i vyjádření se k podkladům před vydáním rozhodnutí (bez výslovné úpravy by totiž správní orgán nemusel k takovým vyjádřením přihlížet, vzhledem k věcnému omezení námitek a vyjádření v návrhu zákona). Dále by mělo být zakotveno právo nahlížet do spisů. V rozporu s čl. 6 odst. 6 úmluvy pak návrh nedává oprávněným subjektům možnost žádat přezkoumání určitých informací, které jsou podkladem pro rozhodování.¹⁶

Navrhované ustanovení, které říká, že „správní orgán je povinen neprodleně po vydání rozhodnutí ve věci vyrozumět občanské sdružení o tom zda bylo námitkám vyhověno, popřípadě důvody, pro které námitkám vyhověno nebylo“, podle mého názoru nezaručuje skutečné naplňování požadavku čl. 6 odst. 8 Aarhuské úmluvy, aby každá strana zajistila, „že v rozhodnutí bude náležitě brán v úvahu výsledek

¹⁵ Poznámka v zákoně o ochraně přírody a krajiny směřuje ještě k předešlému správnímu řádu, zákonu č. 71/1967 Sb., který byl s účinností od 1.1.2006 nahrazen zákonem č. 500/2004 Sb.

¹⁶ Aarhuská úmluva stanovuje minimální rozsah těchto informací – jedná se např. o popis místa a fyzikálních a technických charakteristik navrhované činnosti či popis významných vlivů této činnosti na životní prostředí. Požadovaný přezkum není ani v současnosti řešen zcela ideálně, vedle možnosti vznášení námitek a vyjádření účastníků během správního řízení, které však nejsou podnětem ke skutečnému přezkoumání, je to až následné řízení o odvolání, v rámci něhož mohou být přezkoumávány uvedené informace. Právo podat odvolání proti rozhodnutí ale občanská sdružení podle návrhu zákona nemají.

účasti veřejnosti.“ Domnívám se, že je třeba trvat na tom, aby správní orgán uvedl, jak se vypořádal s námitkami občanských sdružení účastnících se řízení podle § 70 ZPřK, také v odůvodnění rozhodnutí. Za situace, kdy tyto subjekty již nebudou mít postavení účastníků správního řízení, nebude správní orgán povinen tak učinit, ba dokonce bude moci při rozhodování v prvním stupni od vypracování odůvodnění zcela upustit, vyhoví-li v plném rozsahu všem účastníkům řízení (§ 68 odst. 4 správního řádu).

Za velmi závažný rozpor navrhovaného zákona s Aarhuskou úmluvou lze považovat **nepřímé znemožnění přístupu k právní ochraně**. Již bylo výše řečeno, že soudy rozhodující ve správním soudnictví přijímají žaloby občanských sdružení hájících veřejný zájem pouze na základě § 65 odst. 2 s. ř. s. To znamená, že sdružení může úspěšně žalovat jen tehdy, pokud bylo účastníkem řízení před správním orgánem a tvrdí, že postupem správního orgánu bylo zkráceno na svých právech (procesních!) takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí. Jestliže tedy napříště občanská sdružení ztratí postavení účastníka řízení ve smyslu správního řádu, pozbudou tím současně i žalobní legitimace podle § 65 odst. 2 s. ř. s. Třebaže ani za současného stavu nevyhovuje naše právní úprava požadavkům čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy (viz výše), znamenalo by přijetí navrhovaného zákona ještě výraznější prohloubení tohoto rozporu. Ve svých důsledcích by to znamenalo, že pro veřejnost dotčenou pouze na základě jejího („dostatečného“) zájmu, by byl přístup k právní ochraně ve smyslu čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy prakticky zcela vyloučen.

3.2. Pozměňovací návrhy podvýboru pro územní plánování a stavební řád k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění

Podvýbor pro územní plánování a stavební řád výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí PS PČR přijal na své schůzi dne 10. listopadu 2005 několik pozměňovacích návrhů k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění, sněmovní tisk 999/0 (dále jen „změnový zákon“), mezi kterými se nacházely i dva pozměňovací návrhy k bodům týkajícím se změny § 70 ZPřK. Tyto dva návrhy, které opět představovaly velmi výrazné zúžení účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech ochrany přírody a krajiny, však byly staženy dříve, než o nich mohl hlasovat celý výbor. Informace o tom, že by se měly objevit jako poslanecké pozměňovací návrhy přímo ve druhém čtení návrhu změnového zákona v Poslanecké sněmovně se nakonec nepotvrdily. Přesto považuji za užitečné věnovat i těmto návrhům pozornost pro dokreslení představy o tom, s jakou širokou škálou nápadů na modifikaci § 70 ZPřK někteří poslanci neustále přicházejí.

Pozměňovací návrh označený jako I/4 v příslušném usnesení podvýboru nahrazoval v § 70 odst. 3 ZPřK úvodní část první věty (k první čárce v souvětí) těmito slovy: „**Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se územního řízení a správního řízení podle tohoto zákona,**“. Pozměňovací návrh označený jako I/5 doplňoval v § 70 ZPřK za odstavec třetí odstavec čtvrtý, který zněl: „**(4) Ustanovení odstavců 2 a 3 se nevztahuje na řízení podle stavebního zákona.**“.

Zatímco první z obou pozměňovacích návrhů omezoval rozsah účasti občanských sdružení ve správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, pouze na územní řízení a řízení podle zákona o ochraně přírody a krajiny, druhý pozměňovací návrh naopak vylučoval z působnosti § 70 odst. 3 ZPřK řízení podle stavebního zákona. Mezi správní řízení podle připravovaného stavebního zákona (sněmovní tisk 998, senátní tisk 232) přitom patří v první řadě územní řízení (§ 85 a násl. navrhovaného stavebního zákona) a stavební řízení (§ 117 a násl.). Oba pozměňovací návrhy tedy byly vůči sobě alternativní, neboť první z nich umožňoval účast občanských sdružení v územních řízeních, druhý to naopak vylučoval (vzájemnou neslučitelnost obou návrhů si zřejmě poslanci podvýboru neuvědomili).

Narozdíl od způsobu zvoleného předkladateli návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, sněmovní tisk 1034, se zde nešlo cestou oslabení procesněprávního postavení občanských sdružení ve správních řízeních. V tomto případě bylo **cílem návrhů zúžení okruhu správních řízení, kterých by se mohla občanská sdružení hájit zájmy ochrany přírody a krajiny účastnit**, přičemž postavení účastníka podle správního řádu by neztratila. Zúžení se týkalo především správních řízení podle stavebního zákona. Jak bylo již v tomto příspěvku výše rozebráno, územní řízení a stavební řízení podle stavebního zákona nelze v souladu s Aarhuskou úmluvou vyloučit z účasti veřejnosti, neboť se v obou případech jedná o rozhodování „o tom, zda povolit navrhované činnosti uvedené v příloze I“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 písm. a) úmluvy.

Pozměňovací návrh pod bodem I/4

Návrh sice ponechával občanským sdružením zabývajícím se ochranou přírody a krajiny možnost účastnit se územních řízení a správních řízení podle zákona o ochraně přírody a krajiny, ale tímto okruh možných řízení uzavřel. Problém tohoto řešení spočíval v tom, že byla znemožněna účast veřejnosti v jiných řízeních významných z hlediska ochrany přírody a krajiny, z nichž některé se týkají činností uvedených v příloze I Aarhuské úmluvy. Jedná se především o stavební řízení podle stavebního zákona, které představuje významnou fázi povoloovacího procesu stavebních záměrů a spadá pod čl. 6 odst. 1 Aarhuské úmluvy („rozhodnutí o tom, zda povolit navrhované činnosti“). Na tom nic nemění skutečnost, že vzhledem ke stavebně-technickému cha-

rakteru tohoto řízení je většina v úvahu připadajících námitek ze strany veřejnosti na místě již v územním řízení. Je třeba upozornit na to, že samotný vládní návrh stavebního zákona¹⁷ v podobě, v jaké byl vládou předložen Parlamentu ČR, počítá s účastí občanských sdružení na základě zvláštních předpisů i ve stavebním řízení [§ 117 odst. 1 písm. g) navrhovaného zákona]. Zamezení obstrukčního vznášení námitek ze strany těchto subjektů řeší § 122 návrhu.¹⁸

Předmětný pozměňovací návrh by dále znamenal ještě jedno omezení. Ve vztahu k okruhu činností, které jsou uvedeny v příloze I Aarhuské úmluvy, existují některá další řízení podle zvláštních zákonů, v nichž by měla být účast veřejnosti (přínejmenším občanských sdružení podle § 70 ZPřK) zajištěna, byť tomu tak vzhledem k platné právní úpravě není. Jedná se především o řízení o stanovení dobývacího prostoru podle horního zákona a řízení o povolení otvírky, přípravy a dobývání ložiska podle zákona o hornické činnosti, pro které je stanoven uzavřený okruh účastníků.¹⁹ Mluvit by se dalo i o řízení o povolení k jednotlivým činnostem podle atomového zákona.²⁰ V zájmu dosažení souladu s Aarhuskou úmluvou by měla být příslušná ustanovení těchto zákonů změněna. Představme si, že by se tak stalo tím způsobem, že okruh účastníků by byl v příslušných ustanoveních těchto zákonů rozšířen o osoby, „kterým toto postavení přiznává zvláštní zákon“. Potom by ale např. v případě řízení podle dvou citovaných předpisů horního práva, která se nepochybně dotýkají zájmů ochrany přírody a krajiny, nemohla občanská sdružení hájící tyto zájmy být účastníky těchto řízení, protože zákon o ochraně přírody a krajiny by jim v případě přijetí pozměňovacího návrhu nedával oprávnění účastnit se jiných řízení než oněch dvou uvedených.

Pozměňovací návrh pod bodem I/5

Tento pozměňovací návrh by v případě přijetí znamenal ještě výraznější odklon od požadavků Aarhuské úmluvy než návrh předchozí. Jeho důsledkem by bylo vyloučení z okruhu správních řízení podle § 70 odst. 3 ZPřK všech správních řízení podle nového stavebního zákona, tedy nejen stavebního, ale i územního řízení. To je třeba

¹⁷ Sněmovní tisk 998, senátní tisk 232.

¹⁸ Druhá věta odstavce 1 tohoto ustanovení zní: „*Právnícká osoba, která je účastníkem řízení na základě zvláštního zákona, může uplatňovat námitky proti provádění navrhované stavby, pokud by jí byl dotčen veřejný zájem, jehož ochranou se podle zvláštního právního předpisu zabývá.*“ V následujícím odstavci se stanoví: „*K námitkám účastníků řízení, které byly nebo mohly být uplatněny při územním řízení, při pořizování regulačního plánu nebo při vydání územního opatření o stavební uzávěře anebo územního opatření o asanaci území, se nepřihlíží.*“

¹⁹ § 28 odst. 2 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů a § 18 odst. 1 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ § 14 odst. 1 zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

považovat za zcela v rozporu čl. 6 odst. 1 Arhuské úmluvy. Pokud jde o otázku, jaká řízení by vlastně pod § 70 odst. 3 ZPřK zůstala, dojdeme k závěru, že by se jednalo prakticky pouze o správní řízení na základě zákona o ochraně přírody a krajiny. Zvláštní zákony upravující správní řízení, která se dotýkají zájmů ochrany přírody a krajiny, totiž zpravidla vymezují taxativně okruh účastníků, přičemž nepřipouštějí účast žádných subjektů z řad veřejnosti (např. horní zákon – viz výše). Tyto úpravy přitom mají aplikační přednost.²¹

K oběma pozměňovacím návrhům podvýboru pro územní plánování a stavební řád k tzv. změnovému zákonu, s. t. 999 lze tedy uzavřít, že v případě jejich přijetí by byl **porušen čl. 6 Aarhuské úmluvy** týkající se účasti veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí. **Současně by ale došlo také k porušení čl. 9 odst. 2 úmluvy, pokud jde o přístup k právní ochraně**, neboť jak bylo již výše uvedeno, podle současné praxe soudů je žalobní legitimace občanských sdružení hájících zájmy ochrany životního prostředí vázána na jejich postavení účastníka v předcházejícím řízení před správním orgánem. Platí zde totéž, co bylo v tomto směru uvedeno k návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, sněmovní tisk 1034.

3.3. Pozměňovací návrh poslankyně Ivy Šedivé k vládnímu návrhu zákona o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění

Tento pozměňovací návrh vznesla ve druhém čtení návrhu tzv. změnového zákona (sněmovní tisk 999) poslankyně I. Šedivá, zřejmě jako kompromisní řešení vůči neustálým „divokým“ pokusům o novelizaci § 70 ZPřK. Návrh sice také představoval určité omezení, neboť zužoval okruh správních řízení dotýkajících se zájmů ochrany přírody a krajiny, kterých by se mohla občanská sdružení účastnit, avšak byla zde jasná snaha dodržet přitom závazky ČR z Aarhuské úmluvy. Některé nedostatky je však možné spatřovat i u tohoto návrhu. Pozitivně nicméně vnímám zejména snahu návrhu o doplnění soudního řádu správního zavedením zvláštní žalobní legitimace v záležitostech životního prostředí. Pozměňovací návrh (nesl označení písmene F) však nakonec ve třetím čtení o 20 hlasů neprošel.

Změny v § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny

V odstavci 2 § 70 měla být na konci doplněna věta včetně poznámky po čarou č. 34b:

„Obdobné právo jako občanské sdružení má i další dotčená veřejnost v souladu s mezinárodními závazky České republiky^{34b)}, která může být informována též prostřednictvím úřední desky.

²¹ K tomuto závěru došel Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 2.12.2003, sp. zn. 7 A 56/2002-54, 162/2004/II Sb.NSS (sešit 4/2004), když řešil výklad ustanovení atomového zákona, které omezuje okruh účastníků v řízení o vydání povolení k činnosti.

^{34b)} *Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, uveřejněná pod č. 124/2004 Sb. m. s. “.*

Odstavec 3 byl navrhován v tomto znění:

„(3) Občanské sdružení nebo další dotčená veřejnost je oprávněna za podmínku a v případech podle odstavce 2 být účastníkem³⁵⁾ řízení podle tohoto zákona a řízení, v němž se rozhoduje o záměru, který je předmětem posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu^{35a)} nebo řízení, ve kterém se vydává integrované povolení podle zvláštního právního předpisu^{35b)}, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů ode dne, kdy mu bylo příslušným správním orgánem zahájení řízení oznámeno.

³⁵⁾ *§ 14 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů.*

^{35a)} *Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb.*

^{35b)} *Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů. “.*

Oproti platnému znění § 70 ZPřK lze spatřovat navrhované změny ve dvojím směru:

1. rozšíření zahrnutím také ostatní „dotčené veřejnosti“;
2. zúžení vymezením správních řízení, kterých se bude moci dotčená veřejnost účastnit.

Ad 1) Cílem navrženého doplnění bylo umožnit i jiné dotčené veřejnosti ve smyslu čl. 2 odst. 5 Aarhuské úmluvy než jen občanských sdružení, jejichž hlavním posláním je podle stanov ochrana přírody a krajiny, účastnit se na rozhodování v případech, kdy jsou dotčeny zájmy chráněné ZPřK. Třebaže při platné právní úpravě zde není vůči Aarhuské úmluvě mezera nikterak veliká, přece jen tu nějaká existuje. Zatímco v případě veřejnosti, „která je – nebo může být – ovlivněna environmentálním rozhodováním“ (čl. 2 odst. 5 úmluvy), je účastenství takto dotčených osob zajištěno většinou již na základě obecné úpravy ve správním řádu, u veřejnosti, „která má na tomto rozhodování zájem“, zajišťují účast zvláštní právní předpisy, mezi nimiž zaujímá významné postavení právě ZPřK, který dává příslušná oprávnění občanským sdružením, jejichž hlavním posláním podle stanov je ochrana přírody a krajiny. Osobami z řad veřejnosti, které jsou dotčeny na rozhodování prostřednictvím je-

jich zájmu, budou zpravidla ekologické nevládní organizace. Lze si však představit i další subjekty, které budou mít na rozhodování „určitý zájem“. Na ty právě mělo navrhované doplnění § 70 ZPřK pamatovat, stejně jako na případné subjekty, které jsou nebo mohou být „ovlivněny rozhodováním“, avšak nejsou účastníky již podle správního řádu (tj. nejsou přímo dotčeny na svých právech nebo povinnostech). Nicméně vymezení „určitého zájmu“ a „ovlivnění rozhodováním“ předloha neobsahovala, odkazovala pouze na Aarhuskou úmluvu, která je rovněž blíže nespecifikuje. Proto by obsah tohoto pojmu musela zřejmě postupně vymezit aplikační praxe.

Ad 2) Pozměňovací návrh zužoval okruh správních řízení dotýkajících se zájmů ochrany přírody a krajiny, kterých by se mohla dotčená veřejnost účastnit. Cílem bylo pokrýt z věcného hlediska přílohu I Aarhuské úmluvy, která obsahuje seznam činností, pro jejichž povolení vyžaduje úmluva zajistit účast veřejnosti. Návrh tak činil velmi zajímavým způsobem: navázáním na zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Třebaže takový způsob nepovažuji za neprůchodný, naopak, vnímám ho jako celkem zajímavý nápad, jsou s ním spojeny určité problémy. To se týká zejména otázky dostatečného věcného „pokrytí“ přílohy I Aarhuské úmluvy příslušnou přílohou zákona č. 100/2001 Sb. Svým obsahem jsou si tyto seznamy činností velmi podobné a lze patrně tvrdit, že z převážné části je rozsah činností vymezených v příloze I Aarhuské úmluvy pokryt rozsahem působnosti zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Prověření, zda to platí beze zbytku, by si však vyžádalo hlubší analýzu obsahu obou příloh s tím, že pozornost by musela být věnována i prahovým hodnotám stanoveným u některých činnostech. Se zvolenou formulací jsou rovněž spojeny určité výkladové problémy. Je zřejmé, že za spojením „řízení, ve kterém se rozhoduje o záměru, který podléhá posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního zákona^{35j}“ (odkaz v poznámce směřuje k zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí) se skrývají územní řízení podle stavebního zákona v případech záměrů, které podléhají proceduře EIA (ať už obligatorně vždy či na základě zjišťovacího řízení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí). Zda sem spadají i následná stavební řízení v týchž věcech, však zůstává otázkou výkladu. Domnívám se, že i na stavební řízení by se mělo ustanovení vztahovat.

Pokud jde o formulaci „řízení, ve kterém se vydává integrované povolení podle zvláštního právního předpisu^{35b}“ (odkaz v poznámce směřuje k zákonu o integrované prevenci), došlo zřejmě na straně předkladatele k nedorozumění, neboť řízení o vydání integrovaného povolení podle zákona o integrované prevenci obsahuje vlastní úpravu účasti veřejnosti, která je poměrně široká: zahrnuje účast široké veřejnosti i účast občanských sdružení hájících veřejné zájmy podle zvláštních zákonů v postavení účastníků správního řízení. Řízení o vydání integrovaného povolení se mimo to vztahuje k ochraně životního prostředí v celé šíři, nikoliv jen k ochraně přírody a krajiny, a proto je nesystémové zakládat účast v něm prostřednictvím § 70 ZPřK.

Doplnění soudního řádu správního

Pozměňovacím návrhem měl být do zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, vložen nový § 66a:

„§ 66a

Zvláštní žalobní legitimace v záležitostech životního prostředí

(1) Kdo tvrdí, že je nebo může být ovlivněn rozhodováním v záležitostech životního prostředí, může se žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li zákon jinak. Dotčená veřejnost má vždy toto právo v případech, kdy se jedná o povolování činnosti, která je předmětem posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu^{16a)} nebo pro kterou se vydává integrované povolení podle zvláštního právního předpisu^{16b)}, a to v souladu s mezinárodními závazky České republiky^{16c)}.

(2) Při podání žaloby podle odstavce 1 se ustanovení § 68 písm. a) neuplatní v případech, kdy žalobci právo podání řádného opravného prostředku v řízení před správním orgánem nenáleží. Žalobu lze podat ve lhůtě podle § 72 odst. 1 od právní moci napadeného rozhodnutí.

^{16a)} *Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb.*

^{16b)} *Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů.*

^{16c)} *Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a o přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, uveřejněná pod č. 124/2004 Sb.m.s. “.*

Jak bylo výše popsáno, v současné době neumožňuje české správní soudnictví občanským sdružením hájící zájmy ochrany životního prostředí napadat rozhodnutí správních orgánů po stránce hmotné, tedy žalobou podle § 65 odst. 1 s. ř. s. Tím dochází k nedodržení závazků vyplývajících z čl. 9 odst. 2 Aarhuské úmluvy. Bylo také uvedeno, že tento problém by vyřešila změna v rozhodovací praxi soudů ve výkladu čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod v tom směru, že právo na příznivé životní prostředí může příslušet i právnickým osobám. V takovém případě by vůbec nebylo třeba soudní řád správní měnit. Uvedená praxe však vychází z právního názoru Ústavního soudu ČR a změna by musela opět vzejít od něj. Nelze na to příliš spoléhat.

K dosažení souladu s Aarhuskou úmluvou se však nabízí i jiné řešení: zavedení žaloby ve veřejném zájmu, kterou by mohla dotčená veřejnost ve smyslu čl. 2 odst. 5 úmluvy napadat zákonnost rozhodnutí ve věcech životního prostředí, a to po stránce hmotné i procesní, bez nutnosti být účastníkem řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo. Pozměňovací návrh s tímto řešením přišel, když se pokusil zavést zvláštní žalobní legitimaci ve věcech životního prostředí do soudního řádu správního. V případě přijetí by tato změna dle mého názoru splnila svůj účel, nová úprava by byla funkční, přesto však jsou s formulací navrhovaného ustanovení 66a s. ř. s. spojeny některé nevyřešené otázky.

První věta navrhovaného § 66a odst. 1 s. ř. s. přiznávala právo obrátit se s žalobou na soud osobám, které tvrdí, že jsou nebo mohou být ovlivněny rozhodováním v záležitostech životního prostředí (dikce je převzata z čl. 2 odst. 5 Aarhuské úmluvy). Následující věta téhož ustanovení potom dávala dotčené veřejnosti právo obrátit se na soud vždy, pokud by se jednalo o žalobou proti rozhodnutí spojenému s některým z uvedených druhů řízení (aniž by daná osoba musela tvrdit, že je nebo může být ovlivněna rozhodnutím). Tato druhá věta má zásadní význam právě ve vztahu k ekologickým občanským sdružením, neboť ta zpravidla nejsou přímo rozhodováním ovlivněna, ale mají na rozhodování určitý zájem – jejich posláním je hájit veřejný zájem na ochraně životního prostředí. Jelikož nevládní organizace podporující ochranu životního prostředí a splňující požadavky vnitrostátních právních předpisů jsou považovány Aarhuskou úmluvou vždy za dotčenou veřejnost, nevzniká zde žádná pochybnost o tom, že na tyto subjekty se navrhované ustanovení mělo vztahovat. Jinak zde ale platí totéž, co bylo k použití pojmu „dotčená veřejnost“ uvedeno u navrhované změny § 70 ZPrK tímto pozměňovacím návrhem. Obsah pojmu „dotčená veřejnost“ by musely konkretizovat v souladu s Aarhuskou úmluvou soudy. Ne vždy by přitom bylo pro soud snadné v každém jednotlivém případě posoudit, zda je žalobce „dotčenou veřejností“, či nikoliv. To se týká především případů osob z řad dotčené veřejnosti, které „jsou nebo mohou být ovlivněny rozhodováním v záležitostech životního prostředí“, což může být vykládáno v různé šíři. Pokud by bylo „ovlivnění rozhodováním“ vykládáno restriktivně, prakticky by se překrývala první část navrhovaného ustanovení § 66a odst. 1 s § 65 odst. 1 s. ř. s. Pokud jde o fyzické osoby, kterým soudy přiznávají právo na příznivé životní prostředí podle čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, mohly by tyto stejně tak žalovat podle § 65 odst. 1 s. ř. s. s tvrzením, že napadené rozhodnutí je v rozporu s některým ze zákonů provádějícím čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čímž došlo k zásahu do jejich práva na příznivé životní prostředí. Právnícké osoby by zřejmě první věty navrhovaného ustanovení § 66a odst. 1 s. ř. s. využívat nemohly, neboť soudy by pravděpodobně zastávaly názor, vzhledem k výše citovanému usnesení Ústavního soudu ČR, že právnícké osoby nemohou být rozhodnutím správního orgánu ovlivněny, pokud jde o kvalitu životního prostředí.

Zatímco osoby, které jsou nebo mohou být ovlivněny rozhodováním v záležitostech životního prostředí, by mohly napadat žalobou podle navrhovaného § 66a odst. 1 s. ř. s. jakákoliv taková rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak, jiným osobám z řad dotčené veřejnosti by svědčila žalobní legitimace podle tohoto ustanovení pouze v případech, kdy se jedná o povolování činnosti, která je předmětem posuzování vlivů na životní prostředí nebo pro kterou se vydává integrované povolení. To znamená, že v těchto případech by bylo možné napadat žalobami pravomocná územní rozhodnutí podle stavebního zákona pro záměry, které podléhají proceduře EIA, a pravomocná integrovaná povolení vydaná podle zákona o integrované prevenci. Pravděpodobně by se toto ustanovení vztahovalo i na pravomocná stavební povolení podle stavebního zákona pro záměry podléhající EIA. Je zde totožný výkladový problém, jako v případě obdobné konstrukce navrhovaného ustanovení § 70 odst. 3 ZPŘK – viz výše.

S navrhovanou změnou se pojil ještě jeden problém. Vzhledem k tomu, že se v případě navrhovaného § 66a odst. 1 s. ř. s. jedná o *actio popularis*, lze si snadno představit, že počet žalobců v téže věci by mohl být poměrně vysoký. Soudní řád správní sice stanoví, že samostatné žaloby směřující proti těmto rozhodnutím anebo proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí, může předseda senátu usnesením spojit ke společnému projednání, avšak např. institut společného zástupce pro případy vysokého počtu účastníků na straně žalobců tato norma nezná. Pozměňovací návrh tuto otázku neřešil.

3.4. Pozměňovací návrh zemědělského výboru PS PČR k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty

Oproti předchozímu zákonu o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty, č. 153/2000 Sb., neobsahuje již nový zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, v platném znění (dále jen „GMOZ“) úpravu účasti občanských sdružení ve správních řízeních podle tohoto zákona. Původní vládní návrh GMOZ (sněmovní tisk 267/0) obsahoval ustanovení, které dávalo občanským sdružením a obecně prospěšným společnostem, jejichž hlavním cílem je podle stanov ochrana životního prostředí nebo ochrana práv nebo zájmů spotřebitelů, oprávnění účastnit se správních řízení podle vybraných ustanovení zákona, pokud o účast v řízení požádají Ministerstvo životního prostředí do 8 dnů od zveřejnění informace o zahájení řízení. Toto ustanovení však bylo z návrhu zákona vypuštěno na základě jednoho z pozměňovacích návrhů zemědělského výboru PS PČR. Proto se vláda v rámci návrhu novely zákona předložené Poslanecké sněmovně 7. září 2004 (sněmovní tisk 767) pokusila navrátit opět do GMOZ účastenství „organizované veřejnosti“ ve správních řízeních podle tohoto zákona. Podle vládního návrhu měl být do § 5 zákona vložen následující odstavce 12:

„Občanské sdružení nebo obecně prospěšná společnost, jejímž hlavním cílem je podle stanov, popřípadě zakládací smlouvy nebo zakládací listiny ochrana životního prostředí anebo ochrana práv nebo zájmů spotřebitelů, jsou oprávněny účastnit se správních řízení o povolení nebo o zápis do Seznamu pro uvádění do oběhu, pokud se k účasti v řízení přihlásí u ministerstva (pozn. autora: Ministerstvo životního prostředí) do 8 dnů od zveřejnění informace o zahájení řízení. V takovém případě občanské sdružení nebo obecně prospěšná společnost získává postavení účastníka řízení.“

Nicméně zemědělský výbor i tentokrát navrhl předmětné ustanovení z návrhu novely GMOZ vypustit a tento pozměňovací návrh byl také ve třetím čtení přijat. Zákon č. 78/2004 Sb., v platném znění tedy nedává žádným osobám z řad veřejnosti oprávnění účastnit se správních řízení podle tohoto zákona. V GMOZ ovšem zůstává úprava účasti široké veřejnosti, která se uskutečňuje prostřednictvím zveřejňování relevantních informací (zejména shrnutí obsahu žádosti) a právem každého zasílat Ministerstvu životního prostředí ve stanovené lhůtě svá vyjádření. V určitých případech se koná obligatorně veřejné projednání žádosti.²² Je otázkou, zda je tato úprava dostačující ve vztahu k Aarhuské úmluvě a ke směrnici 2001/18/ES.²³ Aarhuská úmluva stanoví v čl. 6 odst. 11, že smluvní strany musí uplatňovat „v proveditelném a vhodném rozsahu“ ustanovení tohoto článku i na rozhodování o tom, zda povolit záměrné vypouštění geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí. Platí zde tedy přibližně stejné (nikoliv ovšem přísnější) požadavky jako pro účast na rozhodování v jiných záležitostech životního prostředí, tak jak byly shora popsány. Citovaná směrnice ES ukládá členským státům „konzultovat navrhované záměrné uvolnění s veřejností a popřípadě se zájmovými skupinami. Pro tyto konzultace stanoví členské státy vhodný rámec, včetně určení rozumné časové lhůty, s cílem dát veřejnosti a zájmovým skupinám možnost vyjádřit stanovisko.“ Třebaže lze věc posoudit různými způsoby, přikláním se spíše k názoru, že ve srovnání s požadavky Aarhuské úmluvy a citované směrnice ES není platná právní úprava účasti veřejnosti na rozhodování podle GMOZ nedostačující. Při vyloučení účastenství ve správních řízeních vzniká problém snad jen ohledně přístupu k právní ochraně ve smyslu Aarhuské úmluvy, vzhledem k již probíraným důvodům (viz výše). Tak či onak, považoval bych ale znovuzavedení účasti organizované veřejnosti (ve smyslu

²² Platí to pro případy žádosti o udělení povolení pro uvádění do životního prostředí nebo o zápis do Seznamu pro uvádění do oběhu, kdy Ministerstvo životního prostředí obdrží ze strany veřejnosti nesouhlasné vyjádření (patrně stačí i jediné) s uvedením geneticky modifikovaného organismu do životního prostředí, popřípadě s uvedením geneticky modifikovaného organismu nebo genetického produktu do oběhu, kterým jsou zpochybňovány výsledky hodnocení rizika nebo kterým se namítá nedostatečné zajištění ochrany zdraví a životního prostředí.

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS.

správního řádu) v nejzásadnějších správních řízeních podle GMOZ – řízení o udělení povolení pro uvádění do životního prostředí a řízení o zápis do Seznamu pro uvádění do oběhu – vzhledem k závažnosti možných dopadů na životní prostředí či zdraví lidí, za více než vhodné.

4. Závěrem

Rok 2005 byl poměrně „bohatý“ na návrhy legislativních změn v otázce účasti veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí. Až na jednu výjimku měly tyto návrhy za cíl výrazně omezit účast veřejnosti, a to zpravidla způsobem opomíjejícím závazky ČR vyplývající z mezinárodních smluv, konkrétně z Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva). Dva z návrhů týkajících se zákona o ochraně přírody a krajiny byly při projednávání zamítnuty, resp. staženy předkladatelem, schválen byl pozměňovací návrh zemědělského výboru PS PČR vylučující účast veřejnosti ve správních řízeních podle zákona o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty. Osud poslaneckého návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, sněmovní tisk 1034, ukážou až následující týdny či měsíce, neboť uvedený návrh čeká právě v těchto dnech teprve první čtení v Poslanecké sněmovně. Vývoj legislativního procesu tohoto návrhu zákona bude zajímavé sledovat.

Centrem pozornosti snah o omezení účasti veřejnosti na rozhodování je především § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny. Jak se zdá, zřejmě dokud se nepodaří omezení tohoto ustanovení prosadit, budou se podobné návrhy jako v loňském roce objevovat stále znovu. Pravděpodobně pak bude jen otázkou času, kdy nějaký takový návrh v Parlamentu ČR uspěje. Proto se jeví jako potřebné tyto iniciativy předběhnout a pokusit se prosadit nějaké kompromisní řešení, které by ovšem důsledně respektovalo závazky ČR vyplývající z Aarhuské úmluvy. Zároveň by to byla příležitost pro sladění naší právní úpravy s požadavky této mezinárodní úmluvy tam, kde přetrvávají nějaké mezery. Ve výsledku by to tedy neznamenalo jen omezení současných možností občanských sdružení hájících zájmy ochrany přírody a krajiny vystupovat ve správních řízeních. Účast veřejnosti na rozhodování podle § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny by byla totiž současně v některých jiných ohledech rozšířena. Takovouto legislativní změnou by pak zanikl prostor pro případné snahy dále omezovat práva osob z řad veřejnosti účastnit se rozhodování dotýkajících se zájmů ochrany přírody a krajiny prostřednictvím změny § 70 uvedeného zákona. Návrh poslankyně I. Šedivé v podobě pozměňovacího návrhu k návrhu tzv. změnového zákona souvisejícího se stavebním zákonem i přes některé své nedostatky výše uvedené atributy splňoval a mohl představovat nastíněné řešení. Nakonec ale tento návrh nebyl v Poslanecké sněmovně přijat.

Na závěr je třeba poznamenat, že nutnost provedení dalších změn v probírané oblasti si také vyžádá případné přijetí směrnice ES o přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (COM(2003) 624 final). Již nyní by ale bylo dobré při přípravě eventuálních legislativních návrhů brát možné přijetí této úpravy na úrovni ES v úvahu a vyvarovat se takových kroků, které by znamenaly ve vztahu k připravované směrnici jednoznačný posun opačným směrem, než jaký bude třeba učinit pro její implementaci.

JUDr. Martin Kusák

je absolventem Právnické fakulty UK v Praze
a v současné době pracuje v Parlamentním institutu v Praze.

K vybraným otázkám u ptačích oblastí

JUDr. et Mgr. Jaroslav Knotek

POJEM PTAČÍ OBLASTI

Tzv. euronovela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoOPK), zavedla do ochrany přírody a krajiny nový pojem – tzv. ptačí oblasti. Jejich právní úprava je obsažena zejména v § 45e ZoOPK.

V § 45e odst. 1 ZoOPK jsou ptačí oblasti definovány jako: „území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací těch druhů ptáků vyskytujících se na území České republiky a stanovených právními předpisy Evropských společenství,¹ které stanoví vláda nařízením“. V současné době je nařízením vlády stanoveno 51 druhů ptáků, pro které se zřizují v České republice ptačí oblasti.² Kromě ptačích druhů uvedených v nařízení vlády lze ptačí oblasti vymezit i pro další druhy stěhovavých vodních ptáků, pokud se na lokalitě vyskytuje více než 20 000 jedinců vodních ptáků bez ohledu na počet druhů a druhové složení.³

Přestože se nejedná o nijak rozsáhlou právní úpravu, vyplývá z ní několik otázek, které nemají zcela jasné či jednoznačné řešení. O některých z nich pojednává blíže právě tento příspěvek.

KOMPETENCE ORGÁNŮ OCHRANY PŘÍRODY PŘI UZAVÍRÁNÍ SMLUV O ZPŮSOBU HOSPODAŘENÍ

ZoOPK dává orgánu ochrany přírody možnost uzavírat v ptačích oblastech v souladu se zněním § 45e odst. 4 tzv. smlouvy o způsobu hospodaření. Pokud vlastník nebo nájemce projeví písemně zájem o uzavření této smlouvy, má orgán ochrany přírody povinnost zahájit s ním do 90 dní jednání o uzavření takovéto smlouvy.

Cílem uzavření smlouvy je přitom ujednání o způsobu hospodaření, který bude v souladu s požadavky ochrany ptačí oblasti dané zřizovacím předpisem, tj. nařízením vlády. V případě uzavření této smlouvy totiž ZoOPK zbavuje vlastníka, popř. nájemce, povinnosti získat souhlas orgánu ochrany přírody k činnostem prováděným v rámci takto dohodnutého způsobu hospodaření. ZoOPK ovšem v § 45e ani v kompetenčních ustanoveních části sedmé nespecifikuje, které orgány ochrany přírody

¹ Právním předpisem Evropských společenství na který se odkazuje, je směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků.

² Nařízení vlády č. 51/2005 Sb., kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti.

³ Tak je tomu u např. významného ptačího shromaždiště Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny. V této ptačí oblasti jsou předmětem ochrany vedle konkrétních ptačích druhů i vodní ptáci v počtu vyšším než 20 000 jedinců a jejich biotop. Podobně jsou v případě Ptačí oblasti Nádrž vodního díla Nechraniče předmětem ochrany také populace zimujících vodních ptáků.

jsou oprávněny k uzavírání smluv tohoto charakteru. Při uplatnění odlišných přístupů je tak možné dojít v případech ptačích oblastí ležících mimo území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem ke dvěma rozdílným závěrům při hledání odpovědi na otázku, který orgán ochrany přírody je kompetentní k uzavírání těchto smluv.

Zatímco smlouvy o způsobu hospodaření v ptačích oblastech ležících na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem budou v každém případě uzavírat příslušné správy národních parků nebo chráněných krajinných oblastí, v případech ptačích oblastí ležících mimo velkoplošná zvláště chráněná území tomu bude jinak. Dle mého názoru je tyto smlouvy oprávněn uzavřít orgán ochrany přírody, v jehož působnosti je péče o příslušnou ptačí oblast. Tímto orgánem je pro ptačí oblasti, na jejichž území se nachází národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka, správa chráněné krajinné oblasti⁴ a pro zbývající ptačí oblasti krajský úřad.⁵

Pro výše uvedený závěr svědčí skutečnost, že uzavírání smluv o způsobu hospodaření lze dle mého považovat za činnost, kterou je možné podřadit pod pojem zajišťování péče o ptačí oblast. Výklad, který by podsouval kompetenci v uzavírání těchto smluv s ohledem na ustanovení o zbytkové působnosti na obecní úřady obcí s rozšířenou působností (tj. § 77 odst. 3 ZoOPK), by byl dle mého názoru nelogický a proti smyslu právní úpravy (tj. v tomto případě zajištění co nejlepší úrovně ochrany a péče o ptačí oblasti jako součásti soustavy evropsky chráněných území Natura 2000). Zásadním argumentem pro výše uvedené tvrzení je skutečnost, že z pohledu ZoOPK nemají obecní úřady obcí s rozšířenou působností jako orgány ochrany přírody k institutu ptačí oblasti žádný definovaný vztah. Přesouvat na ně uzavírání smluv o způsobu hospodaření se tak jeví jako zbytečné, pokud ZoOPK jednoznačně stanoví, který orgán pečuje o ptačí oblasti. Pod pojem péče o ptačí oblast je totiž možné zahrnout i uzavírání smluv tohoto typu. Prolínání působností jednotlivých orgánů ochrany přírody v ZoOPK je navíc již natolik nepřehledné a složité, že je dle mého vhodné snažit se je zbytečně dále nekomplikovat. To platí zvláště pro ty případy, kdy lze pomocí výkladu dojít k optimálnějšímu řešení.

Podstatnou skutečností je také okolnost, že uzavření smlouvy o způsobu hospodaření může v některých případech nahradit vydání souhlasu k činností stanoveným v nařízení vlády o vymezení ptačí oblasti podle § 45e odst. 2 ZoOPK, k jehož vydání jsou pro ptačí oblasti mimo velkoplošná zvláště chráněná území kompetentní právě krajské úřady a správy chráněných krajinných oblastí. Je proto logicky odůvodnitelným závěrem, že uzavírat smlouvy o způsobu hospodaření by měly orgány ochrany přírody, v jejichž působnosti je právě vydávání těchto souhlasů.

⁴ Viz § 78 odst. 2 ZoOPK.

⁵ Viz § 77a odst. 3 písm. v) ZoOPK.

Dle mého názoru se v tomto případě jedná o nedůslednost zákona řešitelnou pomocí výkladu. Na uvedený případ lze totiž se stejným výsledkem aplikovat jak výklad logický (tj. při uplatnění *argumentum a simili* dojdeme k závěru, že orgán, který vydává souhlasy, je i subjektem, který je oprávněn uzavírat smlouvy nahrazující tyto souhlasy), tak i výklad systematický (tj. při zjištění obsahu § 45e odst. 4 ve vztahu k celému znění § 45e a současně úpravě působnosti v části sedmé ZoOPK docházíme k závěru, že orgán, který pečuje o ptačí území a vydává souhlas k činnostem, je i orgánem oprávněným k uzavírání smluv o způsobu hospodaření). Dále je možné se stejným výsledkem uplatnit i výklad teleologický (tj. vyjdeme-li z účelu právní úpravy v ZoOPK a ptáme se, který z orgánů ochrany přírody připadajících v úvahu je schopen zajistit tu nejlepší úroveň ochrany a péče o ptačí oblast).

Při použití všech výše uvedených metod výkladu je vždy výsledek stejný, tj. oprávněným orgánem, v jehož působnosti by mělo být uzavírání smluv o způsobu hospodaření v ptačích oblastech nacházejících se mimo území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem, je krajský úřad a tam, kde se na území ptačí oblasti nachází národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka, správa chráněné krajinné oblasti.

KOMPETENCE ORGÁNŮ OCHRANY PŘÍRODY PŘI VYDÁVÁNÍ STANOVISEK PODLE § 45i

S výše uvedenou problematikou úzce souvisí i problematika týkající se kompetencí při vydávání stanovisek k záměrům a koncepcím, které by se měly realizovat na území ptačí oblasti, a případného ukládání kompenzačních opatření podle § 45i ZoOPK.

V části sedmé ZoOPK je stanoveno, že kompetence v těchto otázkách spadá do působnosti krajských úřadů a správ národních parků a chráněných krajinných oblastí. Podle znění § 77a odst. 3 písm. w) jsou krajské úřady oprávněny k vydávání stanovisek podle § 45i odst. 1 a ukládání kompenzačních opatření podle § 45i odst. 11 ve svém správním obvodu, nejde-li o území národního parku nebo chráněné krajinné oblasti nebo jejich ochranného pásma. Z výše uvedeného tak vyplývá, že působnost krajských úřadů se vztahuje i na ptačí oblasti, na jejichž území se nachází národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka a současně leží mimo území národního parku, chráněné krajinné oblasti nebo jejich ochranného pásma. Přitom, jak už bylo uvedeno výše, podle § 78 odst. 2 ZoOPK pečují správy národních parků ve své územní působnosti a chráněné krajinné oblasti na ostatním území České republiky o ptačí oblasti, na jejichž území se nachází národní park, chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka a dále v těchto ptačích oblastech vydávají souhlas podle § 45e odst. 2 ZoOPK k činnostem stanoveným v nařízení vlády o vymezení ptačí oblasti.

Z výše uvedených skutečností tak plyne závěr, že zatímco jeden orgán ochrany přírody o uvedené území pečuje a vydává správní vyjádření ve formě souhlasu k činnosti, jiný orgán ochrany přírody vydává pro stejné území správní vyjádření ve formě stanoviska k záměru či koncepci. Vyjádření tak má v těchto případech vydávat orgán, který vlastně nemá o daném území „dostatečné povědomí“, protože nevykonává v ptačí oblasti žádnou péči. Pod pojem „*zajištění péče o ptačí oblast*“⁶ lze totiž zahrnout celou škálu činností počínaje realizací nejrozličnějších managementových opatření, přes označování území, monitoring předmětu ochrany atd. Přitom vydávání stanovisek podle § 45i ZoOPK a s tím bezprostředně související ukládání kompenzací podle stejného paragrafu jsou činnosti, které by měl z logiky věci vykonávat právě orgán ochrany přírody, který zná dotčené území ptačí oblasti v důsledku realizace výkonu správních opatření nejlépe. Tímto orgánem ochrany přírody jsou dle mého názoru v případě ptačích oblastí, na jejichž území se nachází národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka, jednoznačně správy chráněných krajinných oblastí. Na rozdíl od problematiky kompetencí při uzavírání smluv o způsobu hospodaření mám ovšem za to, že v případě vydávání stanovisek a ukládání opatření podle § 45i ZoOPK, je možné stávající nesystémový stav v ZoOPK změnit pouze novelizací příslušných ustanovení.⁷

Jen pro představu lze uvést, že při striktním uplatnění tzv. zbytkové působnosti⁸ při uzavírání smluv o způsobu hospodaření, by výsledkem byla situace, kdy by se v některých ptačích oblastech prolínala působnost tří orgánů ochrany přírody. V ptačí oblasti, na jejímž území se nachází národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka, by tak vydával stanoviska a ukládal opatření podle § 45i ZoOPK krajský úřad, smlouvy o hospodaření v ptačí oblasti podle § 45e odst. 4 ZoOPK by sjednával obecní úřad obce s rozšířenou působností a konečně souhlasy k činnostem vymezeným nařízením vlády a péči o ptačí oblast by podle § 45 odst. 2 ZoOPK vykonávala správa chráněné krajinné oblasti. Pro lepší orientaci v uvedeném „kompetenčním chaosu“ jsou pro lepší názornost a přehled jednotlivé orgány ochrany přírody a jejich kompetence v ptačích území uvedeny v Tabulce *Působnost orgánů ochrany přírody v ptačích oblastech*.

⁶ Viz § 77a odst. 3 písm. v) ZoOPK.

⁷ Nejen v tomto případě, ale obecně lze konstatovat, že praxe by jistě jenom uvítala, pokud by některá z budoucích novel odstranila vzájemně se překrývající působnost orgánů ochrany přírody ve vztahu k některým právním institutům ZoOPK a pokud možno celkově zjednodušila a zpřehlednila celý současný systém orgánů ochrany přírody. ZoOPK dnes totiž rozlišuje už mezi 11-ti orgány ochrany přírody se specificky vymezenou věcnou, místní a funkční působností (ne vždy je ovšem toto vymezení zcela jasné či logické). Jedná se o obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků, správy chráněných krajinných oblastí, Česká inspekce životního prostředí, újezdní úřady, Ministerstvo obrany, Ministerstvo životního prostředí a vládu ČR.

⁸ Viz § 77 odst. 3 ZoOPK.

Lze jen dodat, že na rozdíl od jiných případů v ZoOPK, kdy v rámci jednoho institutu existuje působnost více orgánů ochrany přírody,⁹ je zde ovšem přece jenom kvalitativní odlišnost. Působnost všech tří orgánů ochrany přírody zde totiž souvisí s konkrétní ptačí oblastí a zajištěním její ochrany a není tedy závislá pouze na tom, kde se daná ptačí oblast nachází.

Tabulka: Působnost orgánů ochrany přírody v ptačích oblastech

Působnost orgánů ochrany přírody v ptačích oblastech podle ZoOPK				
KOMPETENCE	Péče o ptačí oblast	Souhlasy podle § 45e odst. 2	Uzavírání smluv podle § 45e odst. 4	Stanoviska a opatření podle § 45i
Ptačí oblast ležící v NP, CHKO a jejích OP	Správa CHKO nebo NP	Správa CHKO nebo NP	Správa CHKO nebo NP	Správa CHKO nebo NP
Ptačí oblast s NPR nebo NPP	Správa CHKO	Správa CHKO	Správa CHKO /OÚOsRP (?)	Krajský úřad
Ostatní ptačí oblasti	Krajský úřad	Krajský úřad	Krajský úřad /OÚOsRP (?)	Krajský úřad

Pozn.: CHKO – chráněná krajinná oblast
 NP – národní park
 NPP – národní přírodní památka
 NPR – národní přírodní rezervace
 OP – ochranné pásmo
 OÚOsRP – obecní úřad obce s rozšířenou působností.

⁹ Např. kompetence orgánů ochrany přírody při vyhlášení památných stromů, kdy možnost vyhlásit strom za památný patří s ohledem na skutečnost, kde se takový strom nachází, pěti (resp. šesti) orgánům ochrany přírody. Působnost ve vyhlášení památných stromů mají totiž v rámci své územní působnosti Správa národních parků (1) a chráněných krajinných oblastí (2). Vyhlášení památných stromů v maloplošných zvláště chráněných územích a jejich ochranných pásmech (nacházejících se mimo území NP, CHKO a jejich ochranná pásma) patří do kompetence obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (3). Na území vojenských újezdů spadá působnost ve vyhlášení památných stromů do působnosti újezdních úřadů (4). A na zbývajícím území jsou kompetentním orgánem obecní úřady pověřených obcí (5). Navíc není ani vyloučena ani možnost vyhlásit strom za památný na pozemku určeném pro účely obrany státu, který není vojenským újezdem, kde je kompetentním orgánem Ministerstvo životního prostředí (6).

SMLOUVY O ZPŮSOBU HOSPODAŘENÍ V PTAČÍCH OBLASTECH

Jak již bylo uvedeno výše, jedním z podstatných účelů uzavření smlouvy o způsobu hospodaření je v určitých případech nahrazení povinnosti získat souhlas orgánu ochrany přírody k činnostem prováděným v rámci takto dohodnutého způsobu hospodaření. Pokud je účelem uzavření smlouvy o způsobu hospodaření nahrazení zmíněného souhlasu, jedná se dle mého bezpochyby o veřejnoprávní smlouvu podle nového správního řádu, tj. § 161 zákona č. 500/2004 Sb. (dále je nový správní řád). Důvodem je právě skutečnost, že uzavřená smlouva nahrazuje vydání rozhodnutí příslušného správního orgánu, v tomto případě tedy rozhodnutí o souhlasu k činnosti v ptačí oblasti. Jedná se tedy o klasický případ subordinační veřejnoprávní smlouvy.¹⁰

K výše uvedenému je nutné podotknout, že podmínkou účinnosti veřejnoprávní smlouvy je souhlas osob, které by jinak byly účastníky správního řízení o vydání příslušného souhlasu k činnosti v ptačí oblasti.¹¹ V těchto případech by se jednalo v souladu se zněním § 70 a § 71 ZoOPK o příslušnou obec (popř. obce) a případně i občanská sdružení. Veřejnoprávní smlouva totiž podle § 168 nového správního řádu nabývá účinnosti teprve v okamžiku, kdy s ní tyto subjekty vysloví písemný souhlas. Není-li tento souhlas získán, může správní orgán místo uzavření veřejnoprávní smlouvy vydat rozhodnutí ve správním řízení, v němž využije podkladů získaných při přípravě veřejnoprávní smlouvy.¹² Osoby, které ke smlouvě nedali svůj souhlas mají v takovém případě zachovánu možnost odvolat se proti rozhodnutí, s nímž nesouhlasí.

Není pochyb, že pokud uzavřená písemná smlouva o způsobu hospodaření nahrazuje vydávání souhlasu podle § 45e odst. 2 ZoOPK, naplňuje tím ustanovení nového správního řádu o veřejnoprávní smlouvě. Otázkou ale je, zda i v ostatních případech, kdy nedochází uzavřením smlouvy k nahrazení souhlasu, se jedná rovněž o veřejnoprávní smlouvu či nikoliv. Mám za to, že i když není primárním účelem uzavření smlouvy nahrazení souhlasu podle § 45e odst. 2 ZoOPK, jde o veřejnoprávní smlouvu.¹³ V těchto případech se ale nejedná o subordinační smlouvu uzavíranou správním

¹⁰ K pojmu subordinační veřejnoprávní smlouva viz Hendrych D. a kol.: Správní právo. Obecná část, 5. rozš. vyd., C. H. Beck Praha 2003, str. 167 – 172.

¹¹ Viz § 161 odst. 1 nového správního řádu.

¹² Tato úprava má dle znění důvodové zprávy k novému správnímu řádu zabránit tomu, aby veřejnoprávní smlouvy nebyly zneužívány k obcházení zájmů dotčených osob, tedy aby nedocházelo k účelovému omezování správního aktu mohou sloužit i informace získané při přípravě veřejnoprávní smlouvy, takže nebude nutné provádět znovu některé důkazy. Ondruš R.: Správní řád Nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami, Linde Praha, a.s., Praha, 2005, str. 483 – 484.

¹³ Shodný názor v dané věci viz Miko L. a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny Komentář, C. H. Beck, Praha, 2005, str. ... Z textu lze vyvodit, že dle autorů patří všechny smlouvy uzavírané podle § 68 ZoOPK mezi smlouvy veřejnoprávní.

orgánem místo vydání individuálního správního aktu. Není zde totiž *a priori* co nahrazovat, protože se žádné správní řízení za účelem vydání správního rozhodnutí vůbec nevede (reálně totiž neexistuje žádný individuální právní akt, který by uvedená smlouva mohla nahradit). Samozřejmě se nejedná ani o druhý základní typ veřejnoprávních smluv – smlouvu koordinační.

Uvedená smlouva je proto dle mého veřejnoprávní smlouvou *sui generis*. Z toho důvodu se na ní budou aplikovat jen některá ustanovení týkající se veřejnoprávních smluv uvedená v části páté nového správního řádu. Na otázky neupravené novým správním řádem se budou přiměřeně aplikovat příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.¹⁴

Jaký je tedy ale účel uzavření těchto smluv, když jím nebude nahrazení rozhodnutí správního orgánu. Odpověď se zdá být celkem jednoduchá. Není jím nic jiného než finanční příspěvek pro vlastníka či nájemce pozemku. Právě možnost poskytnout vlastníku či nájemci za uzavření této smlouvy finanční obnos, byla dle mého důvodem doplnění ustanovení § 68 odst. 2 ZoOPK o větu: „Písemnou dohodou lze upravit rovněž způsob hospodaření ve zvláště chráněných územích a ptačích oblastech“.¹⁵ Na tento § totiž odkazuje § 69 ZoOPK upravující poskytování finančních příspěvků ze strany orgánů ochrany přírody. Právě z důvodu, že vlastník či nájemce by neměl ve většině případů žádný zájem na uzavření dohody o způsobu hospodaření, dává ZoOPK orgánu ochrany přírody možnost poskytnout těmto subjektům finanční náhradu újmy spojené s realizací takového zásahu. Podle § 69 ZoOPK je tak možné poskytnout finanční příspěvek k realizaci těchto opatření prováděných z důvodu ochrany přírody v ptačí oblasti na základě uzavřené písemné dohody. Vhodné je zdůraznit, že nárok na poskytnutí tohoto příspěvku ale mají pouze subjekty s vlastnickým či nájemním vztahem k dotčeným pozemkům v ptačích oblastech. Uzavřená písemná dohoda o provádění péče o pozemky z důvodu ochrany přírody přitom musí konkrétně vymezit věcné a časové podmínky zajišťující zájmy ochrany přírody, které je povinen příjemce příspěvku dodržet.

Písemnou dohodu uzavírá příslušný orgán ochrany přírody, který na základě uzavření této dohody poskytuje finanční příspěvek.¹⁶ Předmět písemné dohody jako nezbytný předpoklad pro poskytnutí finančního příspěvku vymezuje taxativním výčtem

¹⁴ S výjimkou ustanovení o neplatnosti a odporovatelnosti právních úkonů, ustanovení o odstoupení od smlouvy, ustanovení o změně v osobě dlužníka nebo věřitele, nejde-li o právní nástupnictví, a ustanovení o započtení, nestanoví-li nový správní řád jinak (viz § 170 nového správního řádu).

¹⁵ Otázkou pouze zůstává, proč se v přidané větě zmiňují vedle nového pojmu ptačí oblasti i zvláště chráněná území. Uzavírání managementových dohod s vlastníky a nájemci, které upravují v souladu s § 68 ZoOPK péči o zvláště chráněná území, je totiž zcela běžnou praxí.

¹⁶ Ke koncepci dohod uzavíraných podle § 68 odst. 2 věta první ZoOPK lze dodat, že mají za cíl realizaci konkrétního opatření ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí. Jedná se tedy zpravidla o provedení zásahu, který primárně neslouží potřebám vlastníka či nájemce, naopak je něčím navíc. Právě z toho důvodu, že vlastník či nájemce by neměl zpravidla žádný zájem na uzavření této dohody, dává

§ 69 odst. 1 ZoOPK. V podstatě jde pouze o dvě možnosti, buď se subjekt zaváže zdržet se určité činnosti, nebo naopak provést dohodnuté práce v zájmu zlepšení přírodního prostředí. Jedná se tedy buď o jednání pasivní (*pati*), nebo naopak aktivní (*facere*). Možnost poskytování příspěvku dále upravuje prováděcí vyhláška k ZoOPK, která stanovuje podmínky pro poskytování příspěvku. V prvním případě poskytování příspěvku zužuje pouze na úhradu účetně či jinak prokázané újmy na pozemcích zemědělsky či lesnicky jinak obhospodařovaných a v druhém případě jen na úhradu věcných, materiálových a osobních výdajů spojených s výkonem prací v zájmu ochrany přírody.¹⁷

Na závěr je možné k veřejnoprávním smlouvám uzavíraným podle § 68 ZoOPK ještě dodat, že ze strany vlastníků a nájemců lze oprávněně očekávat v případě možnosti volby preferenci tohoto postupu před možností obdržet náhradu za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření podle § 58 stejného zákona. K tomuto tvrzení opravňuje několik důvodů. Ten zásadní spočívá v podstatně jednodušší administrativní stránce spojené s poskytnutím finančního příspěvku podle § 69 ZoOPK, tj. na základě uzavřené veřejnoprávní smlouvy. Další důvod spočívá v tom, že na rozdíl od zmíněného finančního příspěvku se nárok na náhradu za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření je možné uplatnit pouze k určitým pozemkům.¹⁸ Rozhodujícím faktem ale je, že na rozdíl od náhrady na kterou existuje ze zákona právní nárok, je uzavření veřejnoprávní smlouvy primárně podmíněno zájmem ze strany orgánu ochrany přírody. Možnost případného dublování poskytovaných finančních prostředků přitom vylučuje ustanovení § 58 ZoOPK v odst. 4, kde se stanoví, že pokud je vlastníku nebo nájemci uvedenému poskytnut finanční příspěvek za omezení z důvodů ochrany přírody podle § 69 nebo náhrada podle zvláštního právního předpisu¹⁹, poskytovaná náhrada se o tuto částku snižuje. Dále se zde uvádí, že finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkově a nájemci téhož pozemku. Požádají-li proto o náhradu včas oba, platí zásada, že se finanční náhrada poskytne pouze vlastníku pozemku.

JUDr. et Mgr. Jaroslav Knotek

je doktorandem katedry práva životního prostředí
a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

ZoOPK orgánu ochrany přírody možnost poskytnout těmto subjektům finanční náhradu újmy spojené s realizací smlouveného zásahu

¹⁷ Podmínky poskytování příspěvku a náležitosti dohody upravuje § 19 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZoOPK, ve znění pozdějších předpisů, kde se též udává, z jakých údajů se vychází v případě prokazování újmy a jak se prokazují náklady v případě výdajů spojených s výkonem práce v zájmu ochrany přírody.

¹⁸ Tj. musí se jednat o zemědělskou půdu, lesní pozemek, rybník s chovem ryb nebo vodní drůbež.

¹⁹ Viz např. poskytování náhrad podle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, nebo zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů.

Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí

Mgr. Libor Dvořák

Dne 27. dubna 2006 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 163/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb. Tímto dnem nabyl účinnosti zákon, který s sebou přináší změnu dosavadní praxe v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí (EIA).

Co se týče věcné působnosti, byla česká právní úprava EIA od roku 2002, kdy nabyl účinnosti zákon č. 100/2001 Sb., založena na rozdělení záměrů na dvě kategorie: záměry vždy (obligatorně) posuzované v celém procesu a záměry, u nichž teprve tzv. závěr zjišťovacího řízení stanoví, zda záměr či jeho změna bude posuzována či nikoli. První skupinu záměrů lze nalézt v příloze č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb. v kategorii I, druhou pak obsahuje kategorie II této přílohy. U většiny záměrů v kategorii II jsou uvedeny tzv. prahové (limitní) hodnoty s tím, že pokud daný záměr nedosahoval těchto limitních hodnot, nebyl před novelou ani předmětem zjišťovacího řízení.¹ Nastavení prahových hodnot v kategorii II bylo v zákoně č. 100/2001 Sb. provedeno s úmyslem vyloučit z působnosti zákona záměry, jejichž provedení nemůže závažně ovlivnit životní prostředí.

V průběhu prací na transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/35/ES o účasti veřejnosti na vypracovávání některých plánů a programů týkajících se životního prostředí a o změně směrnic Rady 85/337/EHS a 96/61/ES, pokud jde o účast veřejnosti a přístup k právní ochraně (jedná se o směrnici, která přejímá požadavky tzv. Aarhuské úmluvy do komunitární legislativy) byla však Česká republika ze strany Evropské komise (EK) nejprve neoficiálně (neoficiální korespondencí a prostřednictvím videokonference konané v září 2005) a posléze i oficiálně (dopisem generální ředitelky DG Environment Catherine Day ze dne 7. října 2005) upozorněna na nesprávnou transpozici směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů určitých veřejných a soukromých projektů na životní prostředí (tzv. EIA směrnice), a to zejména v otázce aplikace limitních hodnot ve smyslu čl. 4 odst. 2 a 3 směrnice. V těchto ustanoveních směrnice umožňuje členským státům, aby pro záměry uvedené v příloze II směrnice rozhodly, zda budou předmětem posuzování, a to buď přezkoumáním případ od případu (case-by-case examination) nebo prostřednictvím

¹ Částečná výjimka z tohoto pravidla vyplývala z bodu 10.15 kategorie II přílohy č. 1, podle něhož byly předmětem zjišťovacího řízení také stavby, činnosti a technologie neuvedené v předchozích bodech přílohy č. 1 a nedosahující parametrů předchozích bodů přílohy, které mohou závažným způsobem změnit stav životního prostředí ve zvláště chráněných územích podle zvláštních právních předpisů nebo pokud tak stanoví zvláštní právní předpis. Tento bod má úzkou návaznost na tzv. hodnocení vlivů záměrů na evropsky významné lokality a ptací oblasti podle § 45h a 45i zákona č. 114/1992 Sb. Tato ustanovení byla do zákona doplněna jeho „euronovelou“ – zákonem č. 218/2004 Sb.

prahových hodnot či kritérií (thresholds or criteria) nebo také kombinací obou těchto postupů. Na základě výslovného ustanovení se však vždy musí při tomto tzv. screeningu vzít v úvahu kritéria uvedená v příloze III. (v zákoně č. 100/2001 Sb. jsou transponována přílohou č. 2 obsahující tzv. zjišťovací kritéria).

České právní úpravě bylo s odvolání na tato ustanovení EIA směrnice a na judikaturu Evropského soudního dvora² vytknuto, že pro většinu záměrů obsažených v kategorii II přílohy č. 1 jsou stanoveny prahové hodnoty založené na velikosti záměru a záměry nacházející se pod těmito prahovými hodnotami jsou tak automaticky vyloučeny z posuzování vlivů na životní prostředí. Podle názoru Evropské komise však aplikace jiných faktorů než pouhé velikosti záměru (např. kumulace vlivů záměru s vlivy jiných záměrů, citlivost území, které by mohlo být záměrem ovlivněno či existence vlivů přesahujících státní hranice) může vést v konkrétní případě k závěru, že i záměr nacházející se pod prahovými hodnotami uvedenými v kategorii II přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb. může mít významný vliv na životní prostředí na území nebo i mimo území České republiky.

Je známým faktem, že EK klade při rozhodování o spolufinancování projektů na území jednotlivých členských států velký důraz na posouzení těchto projektů z hlediska jejich vlivů na životní prostředí. Česká republika byla tedy ve výše uvedeném dopise současně upozorněna, že v případě neprovedení legislativních změn a uvedení zákona č. 100/2001 Sb. do plného souladu se směrnicí by hrozila nejen žaloba pro porušení povinností členského státu u Evropského soudního dvora, ale došlo by též k zastavení čerpání finančních prostředků plynoucích na kofinancování projektů z Fondu soudržnosti a strukturálních fondů EU.

Z těchto důvodů prošel návrh novely legislativním procesem neobvykle rychle³ a Poslanecká sněmovna ji na základě vládního návrhu schválila již v prvním čtení, a to pouze po úvodním slově ministra životního prostředí a vystoupení zpravodajky k zákonu. Zákon byl navržen k účinnosti dnem vyhlášení – vzhledem k tomu, že příslušná částka Sbírky zákonů (č. 55) byla rozeslána dne 27. dubna 2006, vstoupila novela v platnost tímto dnem.

Nejzávažnější změnou oproti platné úpravě je v reakci na výše uvedené stanovisko EK zrušení limitních hodnot uvedených v kategorii II přílohy č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb. jako kritéria pro určení, zda záměr bude předmětem zjišťovacího řízení či nikoli. Tato poměrně zásadní změna věcné působnosti zákona je obsažena v novém znění § 4 odst. 1 písm. b) a také písm. c), které se týká změn záměrů. V souvislosti s úpravou změní a kompetenční změnou v bodě 10.15 kategorie II

² např. C-392/96 ve věci Komise v. Irsko

³ S tím souvisel i fakt, že kvůli blížícímu se konci volebního období mohly být veškeré vládní návrhy právních předpisů předkládány Poslanecké sněmovně pouze do listopadu 2005, v opačném případě by je Poslanecká sněmovna s velkou pravděpodobností již nestihla projednat a schválit.

(před středníkem) provádí po novele zjišťovací řízení v případech uvedených v § 4 odst. 1 písm. c) krajské úřady.

Vzhledem ke zrušení limitních hodnot jako rozhodného faktoru pro zjišťovací řízení (resp. pro fakt, zda bude provedeno či nikoli) se i u změn záměrů zrušila dosavadní hranice 25 % v případech zvýšení kapacity nebo rozsahu záměru v souvislosti s realizací jeho změny. Změny záměrů podle písmene c) jsou nyní předmětem zjišťovacího řízení v případech, kdy bude významně zvýšena kapacita a rozsah záměru nebo pokud se významně mění jeho technologie, řízení provozu nebo způsob užívání. To, zda se jedná o „významnou“ změnu v tomto smyslu, se bude posuzovat vždy v konkrétním případě – v praxi např. na základě podnětu k vyjádření Ministerstva životního prostředí (MŽP) jako ústředního správního úřadu v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí. Taková změna záměru, kterou závěr zjišťovacího řízení klasifikuje jako změnu mající významný vliv na životní prostředí, bude předmětem posuzování v celém procesu, tj. až do vydání stanoviska.

Prahové hodnoty obsažené u jednotlivých záměrů v kategorii II zákon neruší – napříště však budou pouze jedním z kritérií pro určování, zda záměr či jeho změna mají závažný vliv na životní prostředí (viz nové znění § 7 odst. 2).

Vzhledem k rozšíření působnosti zákona a předpokládanému zvýšení počtu zjišťovacích řízení bylo cílem právní úpravy také alespoň částečně zjednodušit tuto proceduru, které je podle zákona č. 100/2001 Sb. relativně náročná po administrativní i časové stránce. Ve zjišťovacím řízení proto v tomto směru došlo k následujícím úpravám:

- zkrátila se lhůta pro zveřejnění oznámení příslušným úřadem (z 10 na 7 pracovních dnů) a pro samotné provedení zjišťovacího řízení (z 35 dnů na 30 dnů),
- stanovila se jednotná lhůta (20 dnů) pro vyjádření k oznámení, a to i pro případy, kdy oznámení bylo předloženo s náležitostmi dokumentace,
- v případě tzv. podlimitních záměrů a u změn záměrů podle § 4 odst. 1 písm. c) je na zvážení příslušného úřadu, zda potřebuje k vydání závěru zjišťovacího řízení také vyjádření dotčených správních úřadů (např. orgány hygieny apod.) a dotčených územních samosprávných celků⁴ k oznámení – zákon v těchto případech umožňuje, aby příslušný úřad rozhodl bez takovýchto konzultací, s přihlédnutím k případným vyjádřením veřejnosti.

S těmito změnami souvisí i požadavky na obsah závěru zjišťovacího řízení. Účelem zjišťovacího řízení u záměrů v kategorii II a u změn záměrů podle § 4 odst. 1 písm. c) je totiž podle kritérií uvedených v příloze č. 2 a s přihlédnutím k faktorům

⁴ Při projednávání novely v Senátu byly ze strany některých senátorů vzneseny pochybnosti, zda se při využití této konstrukce dotčené obce o záměru vůbec dozví. V tomto smyslu však dotčené obce informovány budou, neboť dotčeným územním samosprávným celkům (tj. dotčeným obcím a dotčenému kraji) se všechny relevantní informace v procesu EIA zasílají ke zveřejnění (viz § 16, zejména odstavce 1 a 3).

uvedeným v § 7 odst. 2 (např. k vyjádřením) stanovit, zda záměr má či nemá významné vlivy na životní prostředí a zda tedy bude předmětem posuzování. Novela proto výslovně stanoví, že závěr zjišťovacího řízení musí v tomto smyslu odůvodněný, avšak nebude již obsahovat tzv. souhrnné vypořádání připomínek obsažených ve vyjádřeních (podle právní úpravy platné do účinnosti novely byly kopie všech obdržených vyjádření dokonce nedílnou přílohou závěru zjišťovacího řízení).

Další nutné změny provedené zákonem č. 163/2005 Sb. transponují požadavky směrnice 2003/35/ES do právní úpravy posuzování vlivů na životní prostředí. Zejména se v tomto směru jedná zejména o novou formulaci § 10 odst. 4 s uvedením povinností pro správní úřady vydávající samotná povolení (územní rozhodnutí, stavební povolení, rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru apod.):

- alespoň elektronickou formou budou musí být vždy zveřejněny žádosti o vydání takových rozhodnutí⁵,
- výslovně zdůrazněná nutnost brát při rozhodovacím procesu o povolení záměru obsah stanoviska,
- povolující rozhodnutí musí ve smyslu čl. 9 odst. 1 EIA směrnice vždy obsahovat odůvodnění (i v případě, že se vyhovuje všem účastníkům řízení v plném rozsahu).

Na základě úpravy uvedené ve směrnici 2003/35/ES se dále do náležitostí oznámení a dokumentace doplňuje údaj o tom, jaká návazná rozhodnutí bude provedení záměru vyžadovat a jaké správní úřady budou tato rozhodnutí vydávat.

Co se týče úprav přílohy č. 1, většina změn u jednotlivých bodů vycházela také z dopisu EK ohledně nekompatibility právní úpravy před novelou s EIA směrnicí. Kromě toho však zákonodárce provedl úpravy u některých bodů, jejichž znění před novelou šlo naopak zbytečně nad rámec požadavků uvedených ve směrnici, čímž se předmětem posuzování mnohdy stávalo neúměrné množství záměrů. Příkladem je nové znění u tzv. odpadových záměrů (body 10.1 a 10.2 kategorie I a bod 10.1 kategorie II), kterými byly před novelou veškerá zařízení pro nakládání s nebezpečnými, resp. s ostatními odpady a nyní se jedná pouze o zařízení k odstraňování odpadů (kategorie I), resp. o zařízení pro nakládání s odpady způsoby uvedenými v bodě 10.1 (kategorie II).

Změny relativně drobnějšího charakteru provedla novela v části zákona upravující tzv. strategické posuzování (SEA). Především se jedná o doplnění ustanovení o zveřejňování po schválení koncepce, jenž byla předmětem SEA. Schvalovací orgán tak bude muset kromě koncepce samotné zajistit rovněž zveřejnění odůvodnění (jakým způsobem byly do konečné podoby koncepce zapracovány výsledky

⁵ Povinnost zveřejňovat samotná správní rozhodnutí v rámci tzv. aktivního zpřístupňování informací platí již od ledna 2005, od nabytí účinnosti zákona č. 6/2005 Sb. (novela zákona č. 123/1998 Sb.) – § 10a odst. 5 písm. d).

posuzování vlivů) a také opatření spojená s tzv. monitoringem, tj. opatření pro zajištění sledování a rozboru vlivů koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví. Všechny tyto informace musí být zveřejněny na základě čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí.

Co se týče posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí, mění se i speciální ustanovení § 10j vztahující se výlučně na tzv. celostátní koncepcie zpracovávané ústředním správním úřadem podle zvláštního zákona, které následně schvaluje vláda (např. státní energetická koncepce, státní dopravní politika). Znění zákona před novelou poněkud nelogicky stanovilo, že za zajištění tzv. vyhodnocení návrhu koncepce na životní prostředí, za zveřejnění návrhu koncepce a dokonce i za zajištění veřejného projednání návrhu koncepce je odpovědné MŽP. Takovouto ingerenci MŽP do procesu tvorby koncepce však nelze považovat za vhodnou a proto jsou od účinnosti novely všechny tyto povinnosti v rukou předkladatele koncepce – obdobně jako podle obecných ustanovení v § 10e a 10f).

Schválení zákona č. 163/2006 Sb. lze nepochybně považovat za projev stále stoupajícího vlivu komunitárního práva na legislativní proces a na obsah české právní úpravy, a to nejen z hlediska znění příslušných směrnic, ale rovněž co se týče dopadu judikatury Evropského soudního dvora. Jak je však uvedeno výše, v důsledku novely došlo k rozšíření působnosti zákona a tím i k nárůstu činnosti veřejné správy (konkrétně na straně krajských úřadů). Příslušné úřady nyní podle novely ve zjišťovacím řízení posuzují i tzv. podlimitní záměry a to včetně případů, kdy požadavky na ochranu životního prostředí mohou být dostatečným způsobem prosazeny prostřednictvím postupů podle složkových zákonů. I tento fakt bude proto hrát roli v úvahách, jakým způsobem lze v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí splnit povinnosti vyplývající z legislativy ES, avšak při současném zajištění hospodárnosti povolovacího procesu pro záměry uvedené v příloze II. EIA směrnice.

Mgr. Libor Dvořák,

Ministerstvo životního prostředí,
zástupce ředitelky legislativního odboru
a vedoucí oddělení aproximace práva

Geoparky – nově vznikající mezinárodní nástroj ochrany a správy geologického dědictví

JUDr. Ondřej Vícha

Dne 5. října 2005 byla oblast Českého ráje prohlášena prvním geoparkem v České republice.¹ Český ráj se tak stal součástí Sítě evropských geoparků a zároveň i Světové sítě geoparků fungující pod patronací Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO*).² Rozhodl o tom koordinační výbor evropských geoparků, poradci Mezinárodní unie geologických věd (*International Union of Geological Science – IUGS*)³ a zástupci organizace UNESCO na 6. zasedání Sítě evropských geoparků (*6th European Geoparks Network Meeting*), které se konalo na ostrově Lesbos v Řecku. Český ráj⁴ se stal prvním vyhlášeným geoparkem, který se nachází na území některého z nových členských států Evropské unie.

Ochrana, prezentace a interpretace geologického dědictví Země, ale i dědictví archeologického a geomorfologického dědictví je v posledních letech v popředí zájmu mezinárodních vládních (např. UNESCO, Rada Evropy) i nevládních organizací (např. Mezinárodní unie geologických věd – IUGS, Mezinárodní program pro vědy o Zemi – *International Geoscience Programme – IGCP*, Mezinárodní Geografická unie – *International Geographical Union – IGU*, Světový svaz ochrany přírody – IUCN,⁵ Mezinárodní rada pro památky a sídla – ICOMOS⁶).

V rámci organizace UNESCO byly za účelem ochrany kulturního a přírodního dědictví přijata zejména **Úmluva UNESCO o ochraně světového kulturního dědictví** (Paříž, 1972).⁷ Tato mezinárodní smlouva se týká rovněž geologického dědictví, když

¹ Český ráj se stal geoparkem UNESCO, Zpravodaj MŽP č. 12/2005, str. 16.

² Blíže <http://www.unesco.org>

³ Blíže <http://www.iugs.org>

⁴ Geopark Český ráj se rozkládá na území cca 700 km² a zasahuje na území 3 krajů (Libereckého, Královéhradeckého a Středočeského). Část geoparku je lokalizována na území Chráněné krajinné oblasti Český ráj, která byla vyhlášena nařízením vlády č. 508/2002 Sb. CHKO Český ráj tvoří rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, pískovcovým reliéfem a skalními městy, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, četnými rybníky, potoky a kulturními památkami, které dotvářejí charakteristický krajinný ráz (§ 1 nařízení vlády č. 508/2002 Sb.). Posláním CHKO Český ráj je uchování a obnova jejího přírodního prostředí, zejména ekosystémů, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a zachování typického charakteru krajiny za současného rozvíjení ekologicky optimálního systému využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů (§ 2 nařízení vlády č. 508/2002 Sb.). Blíže např. Damohorský, M.: Český ráj to napohled, České právo životního prostředí č. 4/2002, str. 28–29.

⁵ Blíže <http://www.iucn.org>

⁶ Blíže <http://www.icomos.org>

⁷ Publikována ve Sbírce zákonů pod č. 159/1991 Sb. nebo v publikaci *Mnohostranné mezinárodní úmluvy*, díl 4, MŽP, Praha 1997, str. 338–375.

pod pojmem „kulturní dědictví“ rozumí rovněž výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů, mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska. Za „přírodní dědictví“ jsou pro účely této smlouvy považovány přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takovýchto útvarů, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z estetického či vědeckého hlediska; geologické a fyziografické útvary a přesně vymezené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin výjimečné světové hodnoty z hlediska vědy či péče o zachování přírody; jakož i přírodní lokality či přesně vymezené přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy. Na základě této mezinárodní smlouvy byl vytvořen **Seznam světového dědictví** (*The World Heritage List*),⁸ **Seznam světového dědictví v nebezpečí** (*The World Heritage List in Danger*) a **Fond světového dědictví** (*The World Heritage Fund*). Podle smlouvy lze lokalitám zahrnutým na uvedené seznamy poskytnout mezinárodní pomoc v různých formách a rovněž probíhá sledování stavu o památky zapsané na Seznam světového dědictví (tzv. monitoring světového dědictví).

Kromě toho byly v rámci organizace UNESCO přijaty i další mezinárodní smlouvy a několik doporučení, které se dotýkají ochrany archeologického, příp. geologického dědictví. Jedná se o **Úmluvu o ochraně kulturních statků v případě válečného konfliktu** (*Haag, 1954*),⁹ která za kulturní statky považuje i archeologická naleziště, a **Úmluvu o opatřeních k zákazu a zabránění nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků** (Paříž, 1970),¹⁰ která za kulturní statky považuje rovněž kolekce a vzácné vzorky zoologie, botaniky, mineralogie a anatomie, objekty zájmu paleontologie, jakož i výsledky archeologických výzkumů a vykopávek a fragmenty archeologických míst. V rámci Rady Evropy byla k ochraně archeologického dědictví přijata **Úmluva o ochraně archeologického dědictví** (*revidovaná, La Valletta, 1992*).¹¹ Do archeologického dědictví se pro účely této mezinárodní smlouvy zahrnují nejen stavby, konstrukce, skupiny budov, zastavěná území, movité objekty, ale také památky dalšího druhu a jejich související prostředí nacházející se jak na souši, tak pod vodou (čl. 1 odst. 3 úmluvy).

Na mezinárodní úrovni však dosud nebyla přijata žádná mezinárodní smlouva, která by se zabývala výlučně ochranou geologického dědictví, a která by stanovila

⁸ Mezi specificky geologické lokality zapsané na Seznam světového dědictví UNESCO patří např. *Grand Canon, Hawaii Volcanoes, Mammoth Cave* (USA), *Dinosaur Provincial Park* (Kanada), *Macquarie Island* (Austrálie), *Kamchatka Volcanoes* (Rusko), *Messel Pit Fossil Site* (Německo) nebo *Caves of the Aggtelek Karst* (Maďarsko/Slovensko). Blíže srov. <http://whc.unesco.org>.

⁹ Publikována ve Sbírce zákonů pod č. 94/1958 Sb.

¹⁰ Publikována ve Sbírce zákonů pod č. 15/1980 Sb.

¹¹ Publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 99/2000 Sb. m.s. nebo v publikaci *Památkový zákon*, MK ČR, Praha 2003, str. 79-87.

obecné podmínky ochrany a správy geologického dědictví, resp. geoparků. K mezinárodněprávním dokumentům, které se týkají specificky geologického dědictví, patří např. **Charta evropských geoparků** (2000), **Pekingská deklarace o ochraně světového geologického dědictví** z roku 2004 (*Beijing Declaration on the Protection of the Geological Heritage of the World*) nebo **Madonská deklarace** z roku 2004 (*The Madonie Declaration*). Tyto mezinárodněprávní dokumenty však mají povahu měkkého, právně nezávazného pramene mezinárodního práva (*soft law*), zabývají se spíše posláním geoparků, jejich definicí a vymezením vztahů mezi jednotlivými sítěmi geoparků.

V současné době fungují dvě oficiální sítě sdružující národní geoparky jednotlivých států. První, Síť Evropských geoparků vznikla v roce 2000 na evropském kontinentě a jejím členem je 25 geoparků z různých států Evropy. Druhá, Síť světových geoparků UNESCO, funguje od roku 2004 a jejími členy se automaticky stávají všechny evropské geoparky společně s čínskými geoparky (v budoucnu by měla zahrnovat i geoparky dalších kontinentálních sítí). Obě zmíněné sítě vznikly z uvědomění si toho, že kromě bohatství živé přírody a kulturních památek se na Zemi nachází i rozmanitě a nejstarší dědictví - geologické, které však bývá velmi často veřejností opomíjeno a pokládáno za nezajímavé. Ideou geoparku je tedy spojit geologickou rozmanitost a jedinečnost území a její zachování s vhodnou prezentací a interpretací neživé přírody široké veřejnosti. Prostřednictvím všech činností prováděných na území geoparku je dlouhodobě usilováno o udržitelný rozvoj a využívání celého území, ze kterého by měli mít největší prospěch místní obyvatelé, kteří se tak mají možnost uvědomovat cennost, zranitelnost a jedinečnost území ve kterém žijí.

Síť evropských geoparků

Myšlenka popularizace a prezentace unikátních evropských geotopů byla završena v říjnu roku 2000 na konferenci Evropských geoparků ve španělském Molinos,¹² kde byla přijata **Charta evropských geoparků**, a kde se do tzv. „**Sítě evropských geoparků**“ (*European Geoparks Network - EGN*) spojily první čtyři geoparky (francouzský *Réserve Géologique de Haute-Provence*, řecký *Petrified Forest*, německý *Vulkaneifel European Geopark* a španělský *Maestrazgo Cultural Park*).

Charta evropských geoparků definuje pojem „**evropský geopark**“ jako území, které zahrnuje zvláštní geologické dědictví a strategii udržitelného rozvoje území, podporovanou Evropským programem pro podporu rozvoje. Musí mít jasně definované hranice a dostatečné povrchové území pro odpovídající ekonomický rozvoj území. Evropský geopark musí zahrnovat určitý počet geologických lokalit zvláštního významu z hlediska jejich vědecké kvality, ojedinělosti, estetické přitažlivosti a výchovné hodnoty. Většina lokalit nacházejících se na území Evropského geopar-

¹² Blíže <http://www.europeangeoparks.maestrazgo.org/>

ku musí být součástí geologického dědictví, ale lokality mohou být rovněž zajímavé z hlediska archeologie, ekologické historie nebo kultury.

Podle Charty evropských geoparků musí být lokality v Evropském geoparku spojeny v síti a mít prospěch z ochranných a manažerských opatření. Nesmí být tolerováno ničení nebo prodej geologických objektů z Evropského geoparku. Evropský geopark musí být řízen jasně definovanou strukturou, která je v rámci daného území schopna prosazovat politiku ochrany, propagace a udržitelného rozvoje. Evropský geopark hraje aktivní roli v ekonomickém rozvoji svého území prostřednictvím propagace celkového obrazu spojeného s geologickým dědictvím a rozmachem geoturismu. Evropský geopark má přímý vliv na příslušné území tím, že ovlivňuje životní podmínky a prostředí svých obyvatel. Cílem je umožnit obyvatelům přisvojit si hodnoty dědictví daného území a aktivně se účastnit na celkové kulturní revitalizaci území. Evropský geopark vytváří, zkouší a zlepšuje metody pro uchování geologického dědictví. Evropský geopark musí rovněž podporovat ekologickou výchovu, vzdělávání a vědecký výzkum v rozličných disciplínách o Zemi, musí rovněž podporovat přirozené prostředí a politiku udržitelného rozvoje. Evropský geopark musí fungovat v rámci Evropské sítě geoparků tak, aby podporoval upevňování a soudržnost sítě. Musí spolupracovat s místními podniky, a tím propagovat a podporovat vytváření nových vedlejších produktů spojených s geologickým dědictvím v duchu komplementarity s ostatními členy Evropské sítě geoparků.

Žádosti o zařazení lokality do Sítě evropské geoparků přijímá tzv. **Koordinační výbor Sítě evropských geoparků** (*European Geoparks Network Coordination Unit*), který sídlí ve Francii.¹³ Koordinační výbor vytvořil odbornou komisi (*Expert Committee*) složenou z odborníků na udržitelný rozvoj a zlepšování geologického dědictví ze zón, které iniciovaly tento program, a ze zástupců mezinárodních organizací činných v oblasti zlepšování geologického dědictví. Tato komise poskytuje odborné rady pro všechna rozhodnutí týkající se nominace a začlenění nových zón do sítě.

Geoparky zastoupené v Síti evropských geoparků jsou oprávněny používat registrovanou značku, jakožto značku kvality. Zároveň tak profitují z hromadné propagace geoparků (např. internetové stránky, časopisy, informační letáky, výukové a osvětové produkty vytvářené sítí) a na pravidelných fórech mají možnost představit svoje pokroky, kterých dosáhly na území svých geoparků, stejně tak jako si vyměnit zkušenosti, najít vhodné partnery pro mezinárodní spolupráci a získat dotace na činnosti v geoparku z programů Evropské unie. Síť evropských geoparků je financována převážně z různých programových fondů EU, jako je např. LEADER nebo INTERREG. Členství v Síti je omezeno na dobu 3 let, po které je členství obnovováno. Kritéria pro znovuoobnovení členství jsou závislá na tom, jak se geo-

¹³ Adresa Koordinačního výboru Sítě evropských geoparků je: Cellule de coordination du reseau des Geoparks europeens, Reserve Geologique de Haute-Provence, BP 156, F-04005 Digne-les-Bains Cedex.

park, resp. jeho zástupci aktivně podílejí na práci sítě a v rámci aktivit samotného geoparku (např. naplňování strategie udržitelného rozvoje geoparku, vzdělávacích a osvětových aktivitách).

V současné době tvoří Síť evropských geoparků 25 geoparků, mezi které patří:

- *Vulkaneifel* (Německo)
- *Petrified Forest of Lesbos* (Řecko)
- *Réserve Géologique de Haute-Provence* (Francie)
- *Maestrazgo Cultural Park* (Španělsko)
- *Psiloritis Natural Park, Crete* (Řecko)
- *Rocca di Cerere Cultural Park* (Itálie)
- *Eisenwurzen Naturpark* (Rakousko)
- *Marble Arch Caves/Cuilcagh Mountain Park, Northern Ireland* (Severní Irsko)
- *Copper Coast* (Irsko)
- *Astrobleme Rouchechouart* (Francie)
- *Kulturpark Kamptal* (Rakousko)
- *Terra Vita Naturpark* (Německo)
- *Naturpark Bergstrasse-Odenwald* (Německo)
- *North Pennines* (Velká Británie)
- *Abberley and Malvern Hills* (Velká Británie)
- *Parco delle Madonie* (Itálie)
- *North West Highlands* (Velká Británie)
- *Hateg Country Dinosaurus Geopark* (Rumunsko)
- *Beigua Geopark* (Itálie)
- *Geopark Swabian Alps* (Německo)
- *Geopark Harz* (Německo)
- *Mecklenburg Ice Age Park* (Německo)
- *Parc Naturel Regional du Luberon* (Francie)
- *Forest Fawr* (Velká Británie)
- *Český ráj* (Česká republika).

Světová síť geoparků

Za účelem ochrany, prezentace a interpretace geologického dědictví byla vyvinuta i nová iniciativa organizace UNESCO, jejímž výsledkem je vznikající **Světová síť geoparků** (*World Geoparks Network*).¹⁴ Světovou síť geoparků tvoří 25 evropských geoparků (viz výše) a 12 geoparků, které se nachází v Číně (stav k říjnu 2005):

- *Wudalainchi Volcanoes Geopark in Heilongjiang,*
- *Yuntaishan Geopark in Henan,*

¹⁴ Bližší informace lze nalézt na <http://www.worldgeopark.org>

- *Songshan Geopark in Henan,*
- *Huangshan Geopark in Anhui,*
- *Lushan Geopark in Jiangxi,*
- *Zhangjiajie Sandstone Peak Forest Geopark in Hunan,*
- *Shilin Karst Forest Geopark in Yunnan,*
- *Danxiashan Geopark in Guangdong,*
- *Taining Geopark in Fujian,*
- *Yandangshan Geopark in Sichuan,*
- *Hexigten Geopark in Inner Mongolia.*

V roce 2001 vyzvala Výkonná rada (*The Executive Board*) při UNESCO Valné shromáždění UNESCO (*The General Conference*), aby naplnilo svůj obecný cíl „vzdělávání ve vědách o Zemi“ tím, že bude podporovat unikátní geologické oblasti nebo národní geoparky jako multidisciplinární činnost. V rámci organizace UNESCO byla vytvořena **Mezinárodní poradní skupina pro geoparky při Oddělení pro vědy o Zemi** (*International Advisory Group for Geoparks to the Division of Earth Science*), která se skládá ze zástupců vládních i nevládních mezinárodních organizací. V únoru 2004 bylo v rámci organizace UNESCO přijato doporučení pro národní geoparky zajímající se o podporu UNESCO (*Operational Guidelines for National Geoparks seeking UNESCO's assistance*).¹⁵

V červnu 2004, na první mezinárodní konferenci o geoparcích konané v Pekingu v Číně,¹⁶ byla vytvořena Světová síť geoparků pod patronací organizace UNESCO. K zajištění správy této sítě byla zřízena Koordinační kancelář se sídlem v Pekingu. Na této mezinárodní konferenci byla rovněž sjednána **Deklarace o ochraně světového geologického dědictví** (Peking, 2004), z níž vyplývá, že:

- společná budoucnost národů světa leží v možnosti moudře zkoumat, rozvíjet a odhalovat známé a neznámé hodnoty a zdroje Země, s výhledem na zlepšení životních standardů lidí a vytvoření krásného a bezpečného životního prostředí ve všech zemích světa;
- geologické dědictví nabízí cenný důkaz znaků, které byly formovány a zachovány endogenními a exogenními geologickými procesy v průběhu evoluce Země, včetně geologických a geomorfologických prvků;
- objevení a ohodnocení vědeckých, estetických a jiných hodnot geologického dědictví poskytly základ pro koncept jejich ochrany a zabezpečení. To vyžaduje poznání potenciálního rozvoje zdrojů na všech částech zeměkoule a umožní socio-ekonomický udržitelný rozvoj dotčených oblastí;

¹⁵ Eder, F.W., Patzak, M.: Geoparks – geological attractions: A tool for public education, recreation and sustainable economic development. EPISODES, Vol. 27, No.3, 162-164, September 2004.

¹⁶ Ústava Mezinárodní konference o geoparcích (*The Constitution of the International Geoparks Conference*) byla publikována v bulletinu World Geoparks Newsletter (No. 2). <http://www.worldgeopark.org/newsletter2/NL2-e15.htm>

- přišel čas zintenzivnit celosvětové snažení o ochranu a propagaci geologického dědictví. Mělo by být chráněno a jeho zdroje udržitelně rozvíjeny, aby poskytl společnosti odpovídající prostředky pro život;
- existují dva hlavní způsoby, jak chránit geologické dědictví. Jedním je vytvořit geologické přírodní rezervace a druhým je identifikovat a zabezpečit oblasti jako geoparky na základě definice organizace UNESCO.

Pekingská deklarace obsahuje tato doporučení:

- provést opatření pro zajištění ochrany a zabezpečení geologického dědictví proto, aby byl zajištěn udržitelný rozvoj pro budoucí generace všech zemí;
- přijmout filosofii a strategii organizace UNESCO týkající se geoparků, které se zaměří na zlepšení vědeckého poznání, ochranu přírodních zdrojů, místní ekonomický rozvoj, respektování kulturního dědictví, popularizaci přírodních věd a vzdělání a propagaci turismu;
- vyhýbat se jakýmkoli činnostem, které by mohly vést k poškození geologického dědictví, včetně nezákonných obchodů s fosiliemi nebo nerosty;
- prohloubit mezinárodní spolupráci na poli ochrany geologického dědictví a geoparků.

V říjnu 2004 byla sjednána tzv. **Madonská deklarace** (*The Madonie Declaration*).¹⁷ Jedná se o dohodu o spolupráci mezi Sítí evropských geoparků a Oddělením pro vědy o Zemi organizace UNESCO (*Division of Earth Science of UNESCO*). V tomto dokumentu jsou stanoveny podmínky členství území evropských geoparků v obou sítích a kompetence obou zmíněných subjektů. Z uvedené deklarace např. vyplývá, že pokud je žádost o členství v Síti evropských geoparků zamítnuta, nebo pokud je geopark vyloučen ze Sítě evropských geoparků, je tím současně zamítnuto, resp. zrušeno členství geoparku ve Světové síti geoparků UNESCO. Organizace UNESCO touto deklarací plně uznala praxi Sítě evropských geoparků, což bylo doloženo tím, že se 3 odborníci ze Sítě evropských geoparků stanou členy mezinárodní skupiny odborníků, která funguje v rámci organizace UNESCO. Z deklarace dále vyplývá doporučení spolupráce Koordinačního výboru Sítě evropských geoparků se sídlem v Digne (Francie) s Koordinační kanceláří Světové sítě geoparků se sídlem v Pekingu (Čína). V neposlední řadě se organizace UNESCO zavázala využít odbornosti Sítě evropských geoparků při vytváření dalších kontinentálních sítí geoparků.

JUDr. Ondřej Vícha,

legislativní odbor Ministerstva životního prostředí

¹⁷ Znění tohoto dokumentu lze nalézt na <http://worldgeopark.org/madoniedeclare.htm>

Italský Kodex životního prostředí

Veronika Tomášková

Dne 14. dubna 2006 byl v italské sbírce zákonů (*Gazzetta Ufficiale*) č. 88 (v příloze č. 96) publikován zákon ze dne 3. dubna 2006,¹ č. 152, kterým se sjednocuje legislativa v oblasti životního prostředí, tzv. kodex životního prostředí (v Itálii nazývaný *Codice dell'Ambiente* nebo také *Testo Unico Ambientale*). Kodex nabyl účinnosti dne 29. dubna 2006.

Přijetí tohoto zákona provázel velký rozruch a zásadní nesouhlas některých státních i nestátních organizací. Zásadní odmítnutí projevily především regiony² (kterých je v Itálii dvacet, v rámci administrativního členění státu dále následují provincie a obce) a občanská sdružení na ochranu životního prostředí. Návrh a přijetí zákona kritizovala i vládní opozice (tedy středolevicoví zástupci Parlamentu) a významní představitelé a odborníci vědecké a univerzitní obce v oblasti životního prostředí. Význam a přínos zákona naopak vyzdvihuje zpracovatel kodexu – italské Ministerstvo životního prostředí a územní ochrany, potažmo vláda, v čele s bývalým premiérem Berslusconim, která zákon v definitivní podobě schválila. Jak ministr životního prostředí,³ tak premiér vyzdvihli základní účel normy, a to zprehlednění a zjednodušení legislativy v oblasti životního prostředí, která „ukončuje obrovský legislativní chaos“. Právo životního prostředí se tak podle stoupenců zákona stává snadno přístupným a srozumitelným nejen pro ty, kteří s ním pracují, ale i pro občany.

Kodex byl vypracován na základě tzv. delegačního zákona z 15. prosince 2004, č. 308 (který nabyl účinnosti dne 11. ledna 2005), který zmocnil vládu a stanovil jí reorganizovat, uspořádat a sjednotit legislativu v oblasti životního prostředí.⁴ Cílem

¹ Dne 3. dubna 2006 návrh podepsal prezident Italské republiky Carlo A. Ciampi (mandát prezidentovi vypršel v květnu tohoto roku; od 15. května 2006 je novým prezidentem Giorgio Napolitano). Vláda návrh zákona definitivně schválila dne 29. března 2006.

² Územní správa je v Itálii zajišťována dvaceti regiony s vlastní legislativní, finanční a administrativní samosprávou. Pět regionů má zvláštní statut – jedná se o ostrovní regiony Sicílii a Sardinii a tři pohraniční regiony s významnou přítomností národnostních menšin – Valle d'Aosta, Trentino-Alto Adige, Friuli-Venezia Giulia.

³ Ministrem životního prostředí a územní ochrany byl do ustanovení nové vlády v letošním roce Altero Matteoli, který byl ministrem od 12. června 2001; Matteoli byl ministrem již za dřívější vlády premiéra Berlusconiho v roce 1994. Od 17. května 2006 je novým ministrem advokát Alfonso Pecoraro Scanio, který je zakladatelem Zelených v 80. letech, od r. 2001 je předsedou Federace Zelených. Zájmy Zelených zastupuje v Parlamentu již od r. 1992.

⁴ Znamená to tedy, že kodex nebyl přijat klasičskou formou přijetí a schválení zákona, kdy je zákonodárcem Parlament, ale byl přijat a schválen vládou. Tento postup je jedním z možných v rámci italského legislativního procesu. Zákony jsou buď klasičsky přijímány Parlamentem, nebo na základě zmocnění vládou (která si jako například v tomto případě vyžádá spolupráci a vyjádření dotčených komisí obou komor Parlamentu). Jejich právní síla je stejná.

nového zákona je zjednodušit, zrationalizovat, koordinovat a učinit jasnější legislativu životního prostředí v následujících oblastech:

- procesy posouzení strategií na životní prostředí (*VAS – valutazione strategica ambientale*), posouzení vlivů na životní prostředí (*VIA – valutazione dell'impatto ambientale*) a integrované prevence a snižování znečištění (*AIA – autorizzazione integrata ambientale*);
- ochrana půdy, boj s dezertifikací, ochrana a nakládání s vodami;
- nakládání s odpady a bonifikace znečištěných území;
- ochrana ovzduší a snížení jeho znečištění;
- škoda na životním prostředí.

Delegační zákon č. 308/2004 stanovil, že vláda přijme do 18 měsíců od nabytí účinnosti tohoto zákona (tedy do 11. července 2006) jeden nebo více zákonů, které uspořádají, sjednotí a koordinují legislativu ve vyjmenovaných oblastech životního prostředí. Tento zákon (či zákony) musí výslovně uvést, které dosavadní zákony nahrazuje a zrušuje a do dvou let po jeho nabytí účinnosti budou přijaty příslušné prováděcí předpisy, které nahradí a sjednotí rovněž ty stávající. Návrh zákona mělo předložit ke schválení Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem pro veřejnou činnost, Ministerstvem komunitárních politik a dalšími dotčenými ministerstvy. Do jednoho roku od účinnosti zákona č. 308/2004 měl být návrh zákona, spolu s příslušnými analýzami k jeho obsahu, předložen komorám Parlamentu k vyjádření příslušných parlamentních komisí. Nedílnou součástí pro jeho schválení mělo být i stanovisko spojené konference států a regionů, které mají Ústavou zaručenou legislativní pravomoc v oblastech životního prostředí.⁵ Stanovisko však nebylo vydáno z důvodu velmi krátkého termínu k jeho učinění a především s ohledem na negativní postoj regionů k probíhajícímu procesu, které svůj zásadní nesouhlas stvrdily na jednání dne 26. ledna 2006.

Celý proces přijetí a schválení kodexu podléhá stále pokračující kritice výše zmíněných organizací. Je napadáno zejména porušení základních procesních principů přijetí kodexu stanovených v delegačním zákoně, jež nebyly dodrženy. Na prezidenta republiky i na zástupce Parlamentu se obrátila prostřednictvím italské WWF sdružení na ochranu životního prostředí, jež mají v Itálii obecně velmi silné postavení (celkem

⁵ Italská Ústava z roku 1948 rozděluje legislativní kompetence mezi stát (vládu) a regiony. Italská legislativa je tedy vydávána na úrovni státní i regionální. Ústava, jež v této oblasti prošla významnou ústavní reformou v roce 2001, dělí kompetence mezi stát a regiony v novém znění čl. 117. Vyjmenovává výslovně oblasti, kde má výhradní kompetenci stát, dále oblasti, ve kterých mohou stát i regiony působit souběžně při vydávání zákonů a jiných právních předpisů, a pak je zde zbytková klauzule, na základě které tam, kde stát nemá výlučnou pravomoc, působí regiony. Výlučnou pravomoc má stát například při vydávání předpisů v ochraně životního prostředí a ochraně ekosystému jako takového [čl. 117 písm. r) Ústavy]. Obecně platí, že stát vydává zákony, jimiž stanoví základní kritéria a regiony jsou zákonem zmocněny k úpravě bližších podmínek. Regiony mají možnost upravit otázky v oblasti ochrany životního prostředí přísněji než stanoví zákon. V praxi se nezdá stávat, že ochrana životního prostředí je v jednom regionu přísnější než v jiném.

je jich okolo 54) s upozorněním, že text kodexu nebyl s nikým řádně konzultován, z procesu jeho legislativních příprav byly tyto organizace vyňaty a nebyly nikdy osloveny k vyjádření se k němu. Regiony i tato sdružení namítají, že kodex obsahuje ustanovení, která jsou protiústavní, překračují delegované kompetence nebo jsou v rozporu s právem Evropských společenství. Je například namítáno omezení některých dosavadních práv těchto sdružení ve věcech ochrany životního prostředí.⁶

Text kodexu se poprvé dostal k projednání v parlamentních komisích již v září roku 2005, stejně jako byl doručen zvláště ustanovené komisi, jejíž názor měl být nutnou součástí pro jeho schválení. Komisi (ustanovené Ministerstvem životního prostředí) je vytýkáno, že během tříhodinového jednání návrh kodexu schválila, aniž by se podrobněji zabývala jednotlivými pasážemi. Již od přijetí delegačního zákona se na Ministerstvo životního prostředí obrátily nevládní organizace a sdružení s požadavkem práva na konzultace a vyslovení názoru ke kodexu. Toto právo jim bylo zpočátku ministrem životního prostředí přislíbeno, ministerstvo však odmítlo dávat k dispozici průběžné návrhy zákona do doby, než bude návrh přijat vládou, tedy když už se prakticky na návrhu nedalo mnoho změnit. Zcela opačný přístup zaujalo ministerstvo vůči průmyslovým svazům, se kterými byl návrh konzultován podrobněji.

Vláda poprvé schválila návrh kodexu 10. února 2006, kdy se k němu pozitivně vyjádřily obě parlamentní komise pro životní prostředí, s dílčími návrhy na úpravy. Návrh veřejně odmítly regiony, kterým byla rovněž upřena možnost plně se na přípravě kodexu podílet, a které namítají jeho protiústavnost, protože návrh řeší i otázky, které Ústava přiznává k řešení společnému či výlučnému právě regionům. Negativní stanoviska regionů i sdružení na ochranu životního prostředí však nebyla vzata v potaz a návrh byl přijat i proti jejich vůli.

Jak již bylo uvedeno výše, delegační zákon uložil a zmocnil vládu k přijetí jednoho nebo více zákonů, které by sjednotily roztržštěnou legislativu v různých oblastech životního prostředí. Nakonec tedy byl přijat kodex ve formě jednoho zákona (č. 152/2006). Kodex má více než 700 stran a je rozdělen na dva díly. Hlavní první díl obsahuje základní normativní část, který doplňuje druhý díl obsahující přílohy. Kodex obsahuje 318 článků a 45 příloh a nahrazuje a s okamžitou platností zrušuje 32 právních norem (zákonů a prováděcích předpisů) v oblasti posuzování vlivů a strategií na životního prostředí, ochrany půdy, vody a ovzduší, nakládání s odpady a bonifikace znečištěných území a škody na životním prostředí.

Kodex tedy sjednocuje a koordinuje legislativu v uvedených oblastech, ale zároveň přináší i některé dílčí významné úpravy a změny a dodatečně transponuje evropské

⁶ Nevládní organizace v oblasti životního prostředí měly velmi silné postavení zákonem zakotvené již od roku 1986. V tomto ohledu tedy Itálie měla legislativu posilující aktivní přístup těchto organizací v soudních sporech a při uplatňování žalob ve věcech náhrad škod na životním prostředí mnohem vyspělejší než tomu bylo v jiných členských státech či v samotné legislativě ES.

právo, které do té doby nebylo úplně či vůbec provedeno do národního právního řádu (jedná se například o směrnice 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, 2001/80/ES, o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení, ale i 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí).

První díl kodexu je tedy členěn na následujících šest částí:

1. ustanovení společná – předmět úpravy, účel, kritéria pro přijetí pozdějších předpisů
2. řízení ve věcech posuzování vlivů na životní prostředí, posuzování strategií na životní prostředí a integrované prevence a snižování znečištění
3. ustanovení v oblasti ochrany půdy a boji proti dezertifikaci, ochrany vod před znečištěním a správy vodních zdrojů
4. ustanovení v oblasti nakládání v odpady a bonifikace znečištěných území
5. ustanovení v oblasti ochrany ovzduší a snížení emisí v atmosféře
6. ustanovení v oblasti ochrany náhrad za škody na životním prostředí

Kodex prakticky komplementuje texty zákonů tak, jak jdou podle jednotlivých částí za sebou. Zákon neobsahuje žádnou zvláštní či obecnou část, která by sjednotila základní principy, jež by byly dále konkretizovány. Každá část se věnuje plně a odděleně té které oblasti, ovšem nenahrazuje plně sektorovou legislativu, ale v některých případech ponechává v platnosti předpisy upravující specifickou problematiku dané oblasti.

První část kodexu obsahuje společná ustanovení tvořená pouze třemi články. Čl. 1 pojmenovává obsah zákona podle jednotlivých částí. Čl. 2 stanoví, že cílem zákona je zvýšit životní úroveň lidského života, které je třeba dosáhnout prostřednictvím ochrany a zlepšování podmínek životního prostředí, a obezřetným a racionálním využíváním přírodních zdrojů. Čl. 3 stanoví kritéria pro přijetí následujících předpisů. Podle tohoto článku platí, že kodex ruší a nahrazuje pouze ty právní předpisy, jejichž zrušení či změnu výslovně uvádí. Dále se stanoví, že vláda, na návrh Ministerstva životního prostředí, do dvou let od platnosti zákona, přijme nezbytná opatření ke změně a integraci příslušných prováděcích předpisů a technických norem v dotčených oblastech životního prostředí. V každém ustanovení se zdůrazňuje, že uvedená opatření nepovedou ke zvýšení požadavků na státní rozpočet.⁷

Každá z následujících částí kodexu zabývající se konkrétní oblastí životního prostředí stanoví výslovně, které zákony ruší a nahrazuje a kdy vstupuje v platnost. Sankce jsou rovněž uvedeny pro každou část v rámci svých ustanovení odděleně. Sankce

⁷ K provedení čl. 3 se stanoví, že ministr životního prostředí využije komise skládající se z 10 kvalifikovaných odborníků. Tato komise bude ustanovena speciálním nařízením ministra, přičemž platí, že těmto odborníkům nenáleží za provedenou práci ve smyslu tohoto ustanovení odměna.

jsou zde jak administrativní (pokuty), tak trestní (odnětí svobody), což italský právní systém umožňuje.

Narozdíl od jiných částí, které nabývají účinnosti dnem 29. dubna 2006, část druhá pojednávající o řízeních EIA, SEA a vztahu k IPPC (čl. 4 – 52) nabývá účinnosti 120. dnem od publikace ve Sbírce zákonů.

Nyní následuje více či méně stručný popis jednotlivých oblastí životního prostředí upravených kodexem.

Část druhá – řízení ve věcech posuzování vlivů na životní prostředí, posuzování strategií na životní prostředí a integrované prevence a snižování znečištění

Druhá část kodexu provádí transpozici směrnice 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí, směrnice 85/337/EHS, o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, ve znění směrnic 97/11/ES a 2003/35/ES a směrnice 96/61/ES.

V úvodních ustanoveních je stanoven účel a cíl úpravy. Zdůrazňuje se, že plány a programy, podléhající procesu posouzení strategií na životní prostředí, které budou přijaty bez předchozího posouzení, jsou považovány za nulitní. Totéž platí i pro záměry a koncepce, které podléhají posouzení vlivů na životní prostředí.

Následují definice a ustanovení zvláštní technicko-poradní komise, která je poradním orgánem Ministerstva životního prostředí ve věcech posuzování v oblasti životního prostředí. Komise se skládá ze 78 členů, předsedy komise a tří místopředsedů, kteří jsou vybráni z řad univerzitních profesorů a dalších odborníků z oblastí plánování, projektování, geologie, práva, ekonomie a další. Činnost komise je rozdělena na tři sektory - SEA, EIA a IPPC. Komisi jsou podřízeny příslušné sektorové podkomise.

Čl. 7 až čl. 22 kodexu uvádí plány a programy, které podléhají procesu SEA (a které mu naopak nepodléhají) a popisuje proces posuzování. Čl. 23 a násl. upravují posuzování vlivů na životní prostředí. Procesu EIA podléhají projekty specifikované v příloze č. III a IV, jež jsou uvedeny v druhém dílu kodexu.

Čl. 34 kodexu vyjadřuje vztah mezi EIA procesem a integrovaným povolením. Samotný proces integrovaného povolení zůstává upraven samostatným zákonem č. 59/2005. Kodex tedy oblast IPPC přímo podrobně neupravuje. Kodex v čl. 34 upravuje možnost navrhovatele požadovat integraci řízení o posouzení vlivů na životní prostředí do procesu integrovaného povolení. Jsou stanoveny podmínky, za nichž lze tuto možnost uskutečnit (čl. 34 odst. 2). Čl. 34 odst. 5 stanoví, že proces posuzování vlivů je zahrnut do řízení o integrovaném povolení vždy pro zařízení k výrobě elektrické energie s tepelným výkonem vyšším než 300 MW, jakož i pro jejich podstatné změny.

Druhý díl kodexu obsahuje pět příloh vztahujících se k části druhé prvního dílu zákona, mezi nimiž příloha I obsahuje informace, které musí být ve zprávě o životním prostředí, která je součástí plánů a programů předložených k posouzení strategií na životní prostředí. Příloha II obsahuje kritéria pro ověření, zda konkrétní plán nebo program může mít významný vliv na životní prostředí. Příloha III stanoví v seznamu A a B projekty podléhající posouzení vlivů na životní prostředí. Příloha IV stanoví ověřovací údaje pro projekty uvedené v příloze III seznamu B, nespádající do chráněných přírodních území a jejich podstoupení EIA posouzení. Příloha V obsahuje informace, které musí být uvedeny ve studii vlivů na životní prostředí.

Část třetí – ochrana půdy a boji proti dezertifikaci, ochrana vod před znečištěním a správa vodních zdrojů

Třetí část je nejrozsáhlejší (čl. 53–176) a je členěna na 4 sekce: ustanovení v oblasti ochrany půdy a boji proti dezertifikaci, zahrnující oblasti povodí; ochrana vod před znečištěním (stanovením kvalitativních požadavků pro vody podle jejich určení – pitná, koupací, pro život ryb a měkkýšů, ochrana vodních děl a nakládání s odpadními vodami, plány nakládání a plány ochrany vod, autorizace a kontroly odpadních vod); nakládání s vodními zdroji. Oproti dosavadní úpravě dochází teprve v kodexu k úplné transpozici směrnice 2000/60. Například jsou nově vymezena povodí podle směrnice – celkem 7. Druhý díl ke kodexu obsahuje celkem 11 rozsáhlých příloh k části třetí upravující monitoring a klasifikaci jednotlivých druhů vod, posouzení jejich kvality, kritéria pro klasifikaci vodních děl s funkčním určením, charakteristiky oblastí povodí a analýzu dopadů pocházejících z lidské činnosti, obsah plánů povodí, plány ochrany vod, emisní limity odpadních vod a další. Dalo by se říct, že tato část kodexu je nejen nejrozsáhlejší, ale i nekomplexnější co do svého obsahu, která plně nahrazuje veškerou legislativu v dané oblasti. Tento příspěvek se ale této části podrobněji věnovat nebude.

Část čtvrtá – nakládání v odpady a bonifikace znečištěných území

Část čtvrtá kodexu upravuje nakládání s odpady a bonifikace znečištěných území za současné transpozice dotčených směrnic oblasti evropské legislativy nakládání s odpady a obaly. Tato část je rozdělena na šest hlav – nakládání s odpady (čl. 177–216), nakládání s obaly (čl. 217–226), nakládání s některými zvláštními kategoriemi odpadů (čl. 227–237), poplatek za nakládání s komunálními odpady (čl. 238), bonifikace znečištěných území (čl. 239–253) a systém sankcí a ustanovení přechodná a závěrečná (čl. 254–266). Je stanoveno, že regiony a provincie uvedou svou legislativu do souladu s novou právní úpravou nejpozději do jednoho roku od vstupu kodexu v platnost.

Nová právní úprava nahrazuje dosavadní platný zákon o odpadech č. 22/1997. Naopak zůstává zachována právní úprava týkající se nakládání s elektroodpadem

(zákon č. 151/2005), zdravotnickými odpady (zákon č. 254/2003), vyřazenými vozidly (zákon č. 209/2003) či využití odpadů z výrobků obsahujících azbest (vyhláška č. 248/2004). Nově jsou přímo zákonem upraveny paliva z odpadů (tzv. CDR – *combustibile derivato da rifiuti* odpovídající anglickému pojmu RDF – *refuse derived fuel*).⁸

Podle úvodních ustanovení této části kodexu je účelem právní úpravy nakládání s odpady, které je veřejným zájmem, dosažení vysoké ochrany životního prostředí a účinných kontrol, přičemž je třeba brát zřetel na specifickou nebezpečných odpadů. Odpady musí být využívány a odstraňovány bez ohrožení zdraví lidí a bez použití procesů nebo metod, které by mohly způsobit újmu na životním prostředí, a především bez vzniku rizik pro vody, ovzduší, půdu, jakož i faunu a floru, bez způsobení nepříjemných pachů a hluku, a bez poškození krajiny a oblasti zvláštního zájmu chráněných platnými právními předpisy. Při nakládání s odpady se zdůrazňuje nutnost postupu s principy předběžné opatrnosti, prevence, přiměřenosti, odpovědnosti a spolupráce dotčených subjektů, a především pak principem znečišťovatel platí.

⁸ Itálie patří mezi světově nejvyspělejší státy v oblasti mechanicko biologické úpravy komunálních odpadů, jež má za cíl jejich využití, kde jedním z výstupů je právě palivo z odpadů (je zde téměř 100 MBÚ zařízení s kapacitou více než 11 mil. tun ročně, přičemž zatím je využita jen asi polovina). Je jednou z evropských zemí, která legislativně velmi podrobně upravuje výrobu a využití paliva vyrobeného z odpadů stanovením přesných technologických podmínek, charakteru vstupů a výstupů.

Čl. 183 kodexu obsahuje definice, mezi nimiž je i definice CDR a CDR-Q, což je palivo z odpadů vyšší kvality. CDR je v písm. r) definováno jako:

„palivo klasifikovatelné, na základě technických norem UNI 9903-1 a pozdějších změn a doplňků, jako RDF normální kvality, které je získáno z odpadů komunálních a speciálních nikoli nebezpečných, prostřednictvím zpracování mající za cíl zajištění vhodné výhřevnosti pro jeho použití, jakož i snížení a kontrolu:

1) rizik environmentálních a zdravotních;

2) přítomnosti kovových materiálů, skla, inertních, hnilobných materiálů a obsahu vlhkosti;

3) přítomnosti nebezpečných látek, především pro účely spalování.“

CDR-Q je v písm. s) definováno jako:

„palivo klasifikovatelné, na základě technických norem UNI 9903-1 a pozdějších změn a doplňků, jako RDF vysoké kvality, na který se vztahuje čl. 229.“

Nová odpadová legislativa v kodexu se palivům z odpadů věnuje výslovně ještě právě v čl. 229. Zde je stanoveno, že palivo z odpadů podle čl. 183 písm. r) (tj. CDR) je klasifikováno jako speciální odpad a na toto palivo se vztahuje legislativa upravující nakládání, práva a povinnosti související se speciálními (tedy ne komunálními) odpady.

Na nakládání s CDR-Q se legislativa, potažmo čtvrtá část kodexu upravující nakládání s odpady, nevztahuje a vztahuje se na ně pouze to, co je stanoveno v čl. 229. To ovšem platí pouze za podmínky, že proces výroby tohoto CDR-Q podléhá systému kvalitního nakládání v režimu UNI-EN ISO 9001 a je určen k efektivnímu použití při procesu spalování v zařízeních na výrobu elektrické energie a v cementárnách (v souladu s platnou legislativou – prováděcími předpisy MPO z 11. 11. 1999 a 8. 3. 2002). I tak lze očekávat, že vynětí těchto odpadů z odpadové legislativy může být napadeno před Evropským soudním dvorem jako rozpor s evropskou legislativou v rámci nakládání s odpady. K výrobě CDR a CRD-Q musí docházet v rámci respektování hierarchie nakládání s odpady a podléhá systému povolení ke stavbě a provozu zařízení podle části čtvrté tohoto zákona. V rámci výroby CDR a CDR-Q je povolena maximální hranice 50% váhy použití speciálních odpadů (tedy kromě těch základních komunálních) nikoli nebezpečných. Pro výrobu a použití CDR je povolena žádost o zjednodušené řízení ve věci povolování (podle čl. 214 a 216).

Stanovuje se s absolutní předností prevence a redukce produkce a nebezpečnosti odpadů, k čemuž slouží prostředky vývoje čistých technologií s cílem co nejvíce ušetřit přírodní zdroje, uvádění na trh tzv. „čistých výrobků“, rozvoj technologie určené k odstraňování nebezpečných látek obsažených v odpadech určených k dalšímu využití či odstranění, podpora ekonomických nástrojů – eko-balance, systémy ekoauditu, informovanost a citlivý přístup spotřebitelů, rozvoj systému ekologického značení výrobků, podpora různých dohod a programů mající za cíl prevenci nebezpečných odpadů a redukcí množství odpadů ad.

Na druhém místě v politice nakládání s odpady je, po prevenci, využívání odpadů a teprve na posledním místě jejich odstranění, jakožto zbytková fáze nakládání s odpady, jež podléhá ověření kompetentními orgány, že není technicky ani ekonomicky možné odpady využít.

Za účelem snížení množství odpadů určených k odstranění zákon stanoví povinnost správních úřadů podporovat a upřednostňovat využití a recyklaci a přijetí takových politik, které ekonomicky podpoří používání výrobků získaných z recyklovaných odpadů. Jednou z důležitých forem využití je podle zákona i použití odpadů jako paliva.

Kodex v části regulace nakládání s odpady ponechává v platnosti předpisy týkající se spalování odpadů (zákon č. 133/2005, který provádí příslušnou směrnici 2000/76/ES) a skládkování (zákon č. 36/2003, který provádí směrnici 1999/31/ES).

V případě výstavby a provozu nových spaloven je stanoveno, že je možné udělit povolení pouze pokud je spalování doprovázeno v minimální stanovené míře využitím získaná energie. Minimální kvóty využití získané energie jsou vypočítávány pro každý rok na základě příslušných technických norem, uvedených v prováděcím právním předpisu.

Je stanoven zákaz odstraňování komunálních odpadů nikoli nebezpečných v regionech odlišných od místa jejich vzniku, s výjimkou případných regionálních nebo mezinárodních smluv, pokud je to nutné s ohledem na místní podmínky a technicko-ekonomické možnosti. Zákaz se nevztahuje na vytříděné složky odpadů z odděleného sběru určené k využití, k čemuž se stanovuje volný oběh na celém národním území s cílem co nejvyššího stupně využití.

Území Itálie je v rámci regionů členěno na tzv. optimální územní obvody (*A.T.O. Ambito territoriale ottimale*, které více méně odpovídají provinciím), pro které jsou

Pro účely stavby a provozování zařízení na spalování nebo spoluspalování, která používají CDR se použije příslušná legislativa, komunitární i národní, v oblasti IPPC a spalování odpadů. Pro účely stavby a provozování zařízení na výrobu elektrické energie a pro cementárny, které používají CDR-Q se použije příslušná legislativa v této oblasti. Podmínky použití CDR-Q jsou uvedeny v prováděcím předpisu z 8. 3. 2002.

CDR-Q je obnovitelným zdrojem ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 387/2003 o obnovitelných zdrojích energie, a to v poměru biodegradabilní složky v něm obsažené. CDR a CDR-Q mohou využívat prospěch z režimu podpor podle čl. 17 odst. 1 zákona 387/2003.

stanoveny cíle dosažení odděleného sběru produkovaných odpadů, a to nejméně 35% do 31. prosince 2006, nejméně 45% do 31. prosince 2008 a nejméně 65% do 31. prosince 2012.⁹

Odpady se dělí podle původu na komunální a speciální (za odpady speciální se považují například odpady ze zemědělství, ze staveb a demolici, z průmyslových činností, z obchodních činností a poskytování služeb, zdravotnictví, vyřazené automobily a elektronika, palivo z odpadů ad.), a podle vlastností na nebezpečné a nikoli nebezpečné. Odpady speciální mohou být přiřazeny (zákon používá pojmu „asimilace“) k odpadům komunálním v případech přesně stanovených v předpisech obcí. Asimilace je tedy možná, pokud obec tuto skutečnost upravuje, a je pouze na obci, jak a zda si ji upraví. (Pokud takový předpis neexistuje, speciální odpady nemohou být přiřazeny k odpadům komunálním.) Základní kritéria kvalitativní i kvantitativní pro asimilaci určí prováděcím předpisem ministerstvo (které má zákonem stanoveno s výraznou převahou nejvíc kompetencí ze všech uvedených státních orgánů v rámci nakládání s odpady).

Nakládání (sběr, přeprava, využití, odstranění, atd.) s komunálními a asimilovanými odpady je svěřeno do působnosti obcí, které je regulují pomocí svých obecních předpisů. Územní plánování v oblasti umísťování nových zařízení na využívání a odstraňování odpadů je v kompetenci provincií. Regiony mají mezi svými pravomocemi stanoveno přijímání plánů odpadového hospodářství, povolování zařízení k využívání nebo odstraňování odpadů a další. Pro výkon své činnosti využívají Regionálních agentur pro ochranu životního prostředí. Regiony (a autonomní provincie mající speciální statut) jsou příslušným orgánem pro odesílání a pro příjem odpadů v rámci přeshraniční přepravy odpadů podle evropského nařízení č. 259/1993, zatímco orgánem pro tranzit a kontaktním subjektem je Ministerstvo životního prostředí.

V případě přeshraniční přepravy odpadů nejsou stanovena výslovná omezení či zákazy vztahující se k přepravě odpadů, například dovozu za účelem odstranění (jak je tomu například v české legislativě). Z působnosti čl. 20 nařízení, které upravuje proces přepravy odpadů za účelem odstranění – oznámení přepravy, příslušné souhlasy dotčených orgánů a provedení samotné přepravy, je vyloučen dovoz tuhých komunálních odpadů a odpadů asimilovaných pocházejících ze státu Vatikán a republiky San Marino. Ministerstvo životního prostředí upravuje prováděcím předpisem výši příslušných finančních záruk (jejich výpočet) nutných k uskutečnění přeshraniční přepravy podle evropského nařízení. Finanční záruky se podle daného výpočtu

⁹ Předchozí právní úprava stanovila cíl 35 % do konce roku 2003, na konci roku 2003 ale průměr odděleného sběru činil 21,5 %. Zatímco v severní části Itálie to bylo již více než 35 % z celkové produkce odpadů, na jihu to bylo stále méně než 10 %. Nejrychlejší nárůst odděleného sběru byl zaznamenán v letech 1999-2003, a to o 73,3 %, přičemž v tom samém období narostla produkce komunálních odpadů jen o 5,9 %.

sníží o 50% pro podniky registrované podle nařízení (ES) č. 761/2001 (EMAS), a o 40% pro podniky vlastníci certifikací ISO 14001 pro oblast životního prostředí.

Pokud se týká sankcí za porušení povinností stanovených odpadovou legislativou, jsou stanoveny sankce administrativní i trestní, v podobě pokut a odnětí svobody. V případě provozování zařízení k nakládání s odpady bez příslušného povolení je stanoven trest odnětí svobody od tří měsíců do jednoho roku nebo pokuta 2 600 euro až 26 000 euro, v případě, že se jedná o odpady nebezpečné, je stanoven kumulativní trest odnětí svobody od šesti měsíců do tří let a pokuta od 2 600 euro do 26 000 euro. Stejně sankce platí pro nepovolené odložení odpadu nebo jeho vnesení do vod povrchových či podzemních osobou podnikající. Pokud se nezákonného odložení odpadu dopustí fyzická osoba je stanovena pokuta od 105 euro do 620 euro. V případě nepovolených skládek odpadů je stanoven trest odnětí svobody od šesti měsíců do dvou let a pokuta od 2 600 euro do 26 000 euro, pokud se jedná o odpady nebezpečné trest odnětí svobody od jednoho do tří let a pokuta 5 200 až 52 000 euro. Zároveň musí uvedená osoba splnit povinnosti bonifikace a obnovení původního stavu místa.

Zákon rovněž pamatuje na organizovaný zločin v oblasti nelegálního nakládání s odpady, který je v Itálii velkou hrozbou v oblasti ochrany životního prostředí. Pro místní mafii (rozšířenou především na jihu) představuje obchod s odpady lukrativnější činnost než je například obchod s drogami či bílým masem. Zákon stanoví, že kdokoli, kdo se podílí na organizovaném nelegálním nakládání s odpady, bude postižen odnětím svobody na jeden až šest let, v případě že se jedná o odpady radioaktivní, uplatní se trest od tří do osmi let. Zde tedy nepřichází v úvahu administrativní sankce v podobě pokuty. K uvedenému trestu se mohou připojit vedlejší tresty podle trestního zákona. Soudce může uložit podmíněné odnětí svobody, za podmínky, že bude odstraněna škoda nebo hrozba škody na životním prostředí.

K celé části čtvrté kodexu je v druhém dílu devět příloh. Jedná se o přílohy stanovící v souladu s evropskou legislativou kategorie odpadů, činnosti odstranění a využití a Katalog odpadů. Následují cíle využití a recyklace odpadů. Jsou stanovena obecná kritéria pro analýzu rizik zdravotních a environmentálních znečištěných území, kritéria k samotné individualizaci znečištěných území, kritéria pro výběr a uplatnění nejlepších dostupných technologií a opatření v rámci bonifikace a obnovení životního prostředí, bezpečnostní opatření a další.

Část pátá – ochrana ovzduší a snížení emisí v atmosféře

Pátá část kodexu upravuje v čl. 267 až 298 ochranu ovzduší a omezení emisí v atmosféře. Část je rozdělena na tři kapitoly. Kapitola první upravuje prevenci a omezování emisí ze zařízení a činností (čl. 267 až 281), kapitola druhá reguluje tepelná zařízení pro civilní potřeby (čl. 282 až 290) a kapitola třetí paliva (čl. 291 až 298).

Kapitola první stanoví za účelem předcházení a omezování emisí v atmosféře požadavky na zařízení (včetně zařízení tepelných pro civilní potřeby neupravené v kapitole II) a činnosti produkující emise. Za tímto účelem stanoví především emisní limity, požadavky na provoz, odběr vzorků a analýzu emisí. Tato část kodexu se nevztahuje na zařízení spalující a spalující odpady regulované směrnicí 2000/76/ES o spalování odpadů, které zůstávají upraveny zákonem z 11. května 2005, č. 133. Dále jsou, za účelem naplnění Kjótského protokolu, legislativně upraveny nástroje k podpoře používání elektrické energie vyrobené ze zařízení využívajících obnovitelné zdroje.

Všechna zařízení, která produkují emise do atmosféry, musí mít povolení příslušného orgánu ochrany ovzduší podle této části zákona. Z této povinnosti jsou vyjmuta zařízení podléhající integrovanému povolení a dále zařízení výslovně uvedená. Zařízeními, na která se povinnost nevztahuje, jsou víceméně zařízení s tepelným příkonem do 3MW používající ekologicky šetrná paliva (např. biomasu, LPG, methan, bioplyn). Dalšími takovými zařízeními jsou zařízení sloužící jako zálohové zdroje. Je stanoven proces schválení povolení, které se uděluje na dobu 15 let a může být prodlouženo.

Přílohy k této části jsou uvedené v druhém dílu kodexu. Zde jsou stanoveny emisní limity minimální a maximální a požadavky na provoz zařízení. Zařízení jsou podle svého stáří a stanovených požadavků rozděleny na zařízení uvedené do provozu před rokem 1988, v období 1988–2006, a po roce 2006. Pro zařízení před rokem 1988 platí pevně stanovené limity v příloze č. 1. Pro regulaci zařízení 1988–2006 má být na základě zmocnění přijat zvláštní právní předpis. Do doby jeho přijetí platí emisní limity uvedené pro zařízení starší a doposud aplikované. Pro zařízení nová se vychází z technických evropských norem, popřípadě ISO či jiných národních a mezinárodních norem.

V souladu s italským právním systémem, který umožňuje přijímat legislativu i na úrovni nižších územních celků, je možné, aby kraj nebo autonomní provincie přijaly předpisy (zákony a nařízení), které upraví požadavky na zařízení přísněji než zákon národní, a to s ohledem na nejlepší dostupné technologie. Zákon umožňuje ještě třetí způsob regulace emisních limitů a podmínek pro stavbu a provoz zařízení, který může být ještě přísnější než zákony státní a regionální, a to s ohledem na kvalitu ovzduší v daném místě. V takovém případě se při stanovení podmínek provozu zařízení vychází z programů a plánů stanovených k dosažení požadované kvality ovzduší. Pro emise látek, pro něž není stanoven emisní limit, může být limit stanoven s ohledem na jejich vliv na zdraví lidí a na životní prostředí. Při stanovení jeho výše se přihlíží analogicky k jiným stanoveným látkám obdobného charakteru.

Zvláštní úprava je stanovena pro některé (zvláštním předpisem) vyjmenované kategorie zařízení, velké spalovací zdroje s jmenovitým tepelným výkonem 50 MW a vyšším či zařízení emitující těkavé organické látky.

V případě porušení zákonem stanovených povinností příslušný správní úřad vyve provozovatele, s ohledem na závažnost porušení, aby ve stanovené lhůtě přijal opatření k odstranění protiprávního stavu, popřípadě na dobu určitou pozastaví platnost povolení či je odejme a nařídí ukončení provozu zařízení (v případě ohrožení nebo škody na zdraví lidí nebo životním prostředí). V souladu se systémem italské legislativy může být provozovateli zařízení v případě porušení povinností uložena sankce v podobě pokuty nebo odnětí svobody. V případě provozu zařízení bez platného povolení je stanoveno odnětí svobody až na šest měsíců, v případě porušení emisních limitů nebo podmínek provozu zdroje až na jeden rok.

Část šestá – náhrada škod na životním prostředí

Část šestá upravuje v čl. 299 až 318 náhradu škod na životním prostředí. Tato část zákona transponuje směrnici 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí. Transpozice je doplněna a provázána s dosavadní právní úpravou v oblasti škod na životním prostředí, která je v italském právním řádu upravena již od roku 1986.

Výkon státní moci v oblasti odpovědnosti za škody způsobené na životním prostředí je zajištěn prostřednictvím Generálního ředitelství pro škody na životním prostředí, zřízené v rámci Ministerstva životního prostředí.

Část šestá je rozdělena do tří hlav. První hlava upravuje v souladu se směrnicí 2004/35/ES působnost, základní definice a principy. Hlava druhá stanoví preventivní a nápravná opatření, hlava třetí náhradu škody na životním prostředí.

V rámci preventivních opatření je stanoveno, že v případě hrozby škody na životním prostředí, je provozovatel dotčené činnosti povinen do 24 hodin přijmout, na vlastní náklady, nezbytná preventivní a bezpečnostní opatření. Současně je provozovatel povinen oznámit uvedené skutečnosti (hrozbu škody a příslušná opatření, která budou přijata) příslušné obci, provincii a regionu. Provinční prefekt do následujících 24 hodin oznámí skutečnosti Ministerstvu životního prostředí. V případě, že by provozovatel nesplnil tyto povinnosti, uloží mu příslušný kontrolní orgán pokutu od 1000 do 3000 eur za každý den prodlení.

V případě, že došlo ke škodě na životním prostředí, je provozovatel povinen přijmout bezodkladně příslušná opatření k zajištění kontroly a zamezení dalšího rozšiřování škody na životním prostředí či ohrožení zdraví lidí a přistoupí k nezbytným nápravným opatřením.

Ministr životního prostředí má v obou případech (hrozba škody a škoda vzniklá) právo nařídít provozovateli, jaká opatření má přijmout. V obou případech rovněž platí, že pokud provozovatel nečiní všechna nezbytná opatření v souladu s tímto zákonem nebo není znám provozovatel, který škodu způsobil nebo tento provozovatel nenese náklady na tato opatření, může přijmout nezbytná opatření ministr životního

prostředí. Vzniklé náklady pak stát může vymáhat na osobě odpovědné, a to pokud je zjištěna do pěti let od vzniku nákladů.

Nápravná opatření jsou provozovatelé povinni přijmout v souladu s přílohou č. 3 k této části kodexu a předložit je ke schválení ministrowi životního prostředí nejpozději do 30 dnů od vzniku události, která škodu způsobila. To neplatí pro urgentní opatření, které bylo nutno přijmout okamžitě.

Mezi osoby, které mohou v souladu s čl. 12 směrnice 2004/35/ES požadovat po státu přijetí nezbytných opatření v případě hrozby škod nebo škod vzniklých, patří i nevládní organizace zaměřené na ochranu životního prostředí, které jsou státem uznané na základě zvláštního právního předpisu.¹⁰

Do hlavy třetí této části kodexu byla vložena stávající právní úprava v oblasti náhrady škod na životním prostředí. Zde je náhrada škod, na rozdíl od předchozích hlav stanovící v souladu s evropskou směrnicí objektivní odpovědnost, postavena na odpovědnosti subjektivní, což do úpravy vnáší trochu zmatek. Je stanoveno, že stát má právo na náhradu škody, pokud jakákoli osoba způsobila škodu na životním prostředí porušením některé ze zákonem stanovené povinnosti a pokud neprovedla obnovu do původních podmínek. K vyčislení škody se použijí kritéria stanovená v příloze č. 3 a 4 uvedené v druhém dílu kodexu.

Zákon blíže neupravuje podmínky finančního zajištění tak, jak požaduje čl. 14 směrnice 2004/35/ES. Je zde pouze stanoveno, že stát může vzniklé náklady požadovat z bankovních záruk. Dále je v závěrečných ustanoveních stanoveno, že bude přijat prováděcí předpis, který upraví bližší podmínky vhodných forem záruk. V praxi problém finančních záruk či pojištění ještě zdaleka vyřešen není, ale probíhají jednání s bankami, které by záruku mohly poskytnout.

Přílohy obsažené v druhém dílu kodexu vztahující se k této části kodexu stanoví na téměř 180 stranách emisní limity znečišťujících látek, způsob jejich měření a vyhodnocení a další podmínky provozu vyjmenovaných průmyslových a spalovacích zařízení. Zvláštní část přílohy tvoří požadavky na paliva.

¹⁰ Na základě čl. 13 zákona č. 349/1986, kterým bylo zřízeno Ministerstvo životního prostředí, jsou vydávány prováděcí předpisy obsahující seznamy státem uznaných ekologických organizací, které mají zákonem přiznaná zvláštní práva. Jedná se například o právo aktivní legitimace v soudních řízeních ve věci náhrady škody způsobené na životním prostředí. Zákon stanoví, že účastníkem řízení může být organizace, která působí alespoň v pěti regionech, a která je vyjmenována v jednom z prováděcích dekretů. V soudních řízeních organizace vystupuje v zájmu územně správní jednotky, na jejímž území došlo ke škodě na životním prostředí. Přiznaná finanční náhrada pak případně zastoupenému správnímu celku, organizace má nárok na náklady řízení. Soudní judikatura ale přiznala právo účastníka řízení i těm sdružením, které nejsou výslovně uvedeny ve zvláštním předpisu, kdy prohlásila takovýto postup za diskriminační. Soud připustí za účastníka řízení každou organizaci, která na daném území působí a jejíž hlavní účel je ochrana životního prostředí.

Nevládní organizace mají rovněž zákonem přiznané právo požadovat po správním úřadu zrušení rozhodnutí, které poškozuje životní prostředí.

Závěr

I přes některé dílčí problémy, je třeba hodnotit italský právní řád v ochraně životního prostředí jako velmi vyspělý a v řadě oblastí pokrokový či dokonce nadčasový. A to i navzdory známým častým řízením před Evropským soudním dvorem pro pozdní či nesprávné transpozice evropské legislativy. Nejen příslušné státní orgány, ale i povinné osoby (provozovatelé) přistupují k ochraně životního prostředí velmi odpovědně. Regiony využívají své ústavní pravomoci a stanovují podmínky pro výkon činností mající vliv na životní prostředí přísněji než jak požaduje legislativa národní a provozovatelé tyto podmínky bez výhrad akceptují. Prestiž velkých a významných podniků spočívá právě v důrazu na ochranu životního prostředí. Tento fakt ale narušuje řada zločinných organizovaných spolků, které dosahují značných zisků svou nelegální činností, jež životní prostředí poškozují.

Ačkoli je cílem kodexu koordinace, sjednocení, zpřehlednění a zjednodušení stále se vyvíjející a rozšiřující legislativy v oblasti ochrany životního prostředí, plní svůj cíl pouze částečně. Jak bylo ukázáno na jednotlivých částech tohoto předpisu, řada zákonů upravujících vybrané kapitoly zůstává i nadále v platnosti a platí souběžně s touto kodifikovanou úpravou. Není zcela patrné, zda se jedná o úmysl zákonodárce či je to důsledek časového tlaku, v němž byl kodex přijat. Vláda se dotčeným subjektům (povinným osobám) zavázala přijmout unifikovanou úpravu a do konce svého volebního období měla prakticky jen rok na jeho zpracování a schválení, což se jistě na kvalitě předpisu zobrazilo. Celý průběh příprav tohoto předpisu byl doprovázen kritikou ze stran dotčených orgánů státní správy, jakož i odborné veřejnosti a nevládních organizací (občanských sdružení).

Kritika tento předpis provází i nadále a je tedy otázkou, jak se k němu postaví nová středolevicová vláda, která jeho schválení dosavadní vládou rovněž odmítla.

Použité prameny:

www.ambiente.it
www.ambienteenergia.info
www.wwf.it
www.dirittoambiente.com
www.minambiente.it
www.legambiente.it

Mgr. Veronika Tomášková,
odbor ochrany ovzduší, Ministerstvo životního prostředí

Novela zákona o odpadech

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

Dne 22. června 2006 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 314/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Jedná se v pořadí již o jedenáctou novelu zákona o odpadech, která tentokrát vznikla jako poslanecký návrh (sněmovní tisk 1087). Projednávání a konečnou podobu zákona č. 314/2006 Sb. výrazně poznamenala kauza nelegální přepravy odpadů do České republiky, na kterou zákonodárce promptně reagoval (jistě i s ohledem na blížící se volby do Poslanecké sněmovny). Zákon o odpadech tak byl doplněn mimo jiné i o několik velmi pozoruhodných ustanovení. Posledně uvedené pak platí i pro novelu trestního zákona, na první pohled nepatrnou, spočívající ve vypuštění dvou slov, ovšem s podstatnými důsledky. Přijaté změny zákona o odpadech nabyly **účinnosti dnem vyhlášení** ve Sbírce zákonů s výjimkou ustanovení upravujících informační systém sledování toků vybraných autovraků (změny ustanovení § 37b, § 37c a § 78), která nabudou účinnosti dne **1. ledna 2007** a s výjimkou ustanovení upravujících podmínky pro biologické zpracování biologicky rozložitelných odpadů (změna § 12 a § 79 a nové § 33a a § 33b), která nabudou účinnosti dne **1. dubna 2007**. Novela trestního zákona nabyla účinnosti rovněž dnem vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů.

První okruh změn představuje zpřesnění a doplnění pojmového aparátu zákona. Dochází k upřesnění pojmu **uvedení výrobku do oběhu** a zakotvení definice pojmu **uvedení výrobku na trh a dovoz výrobku (§ 4)**. S touto úpravou souvisí definování pojmu **distributor** (§4) a zpřesnění § 31 odst. 4 (dosud odst. 5) (nahrazení slov „vyrábět a dovážet“ baterie ... slovy „uvádět na trh“ baterie ...). Obdobně povinnost uvádět informaci o způsobu využití nebo odstranění nespotřebovaných částí výrobků se nadále váže na právnické osoby a fyzické osoby podnikající **uvádějící** výrobky na trh (§ 10 odst. 3).

Druhým okruhem změn, které novela zákona o odpadech přináší, je úprava některých ustanovení v části čtvrté zákona, vztahující se na nakládání s vybranými výrobky, odpady a zařízeními. Novela zasáhla do úpravy autovraků, baterií a akumulátorů, elektrošrotu a velmi drobnou úpravu zaznamenala rovněž část pátá (§ 38).

Dílčí úprava se týká ustanovení § 31 odst. 2, 3 a 4, upravujících povinnosti označovat baterie a akumulátory a zařízení, do nichž jsou zabudovány, údaji o možnostech jejich zpětného odběru a možnostech nakládání s nimi po použití a povinnost zajistit snadné vyjímání baterií a akumulátorů ze zařízení. V souvislosti se zavedením pojmu uvedení výrobku na trh (viz výše) je nově vymezen okruh povinných osob a současně novela text vyjmenovaných ustanovení lépe uspořádala do odstavce 2 (povinnost označovat a informovat) a odstavce 3 (zajistit snadné vyjmutí baterií) s tím, že dosavadní odstavec 4 byl zrušen.

V rámci úpravy povinností při nakládání s autovraky (§ 36 an.) novela upřesňuje, s odkazem na zákon o pozemních komunikacích, označení povinných subjektů (nahrazení výrazu „akreditovaní dovozci“ výrazem „akreditovaní zástupci“) a vypouští definici pojmu individuálního dovozce. Na místo akreditovaných dovozců zákon o odpadech bude nadále používat pojem akreditovaný zástupce, který definuje § 2 odst. 10 zákona č. 56/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů jako právnickou osobu, která má sídlo na území České republiky, nebo fyzickou osobu, která má na území České republiky místo trvalého pobytu a je registrována Ministerstvem dopravy (dále jen „ministerstvo“) jako zástupce zahraničního výrobce na základě jeho písemného pověření. Akreditovaný zástupce dováží vozidla tohoto zahraničního výrobce na území České republiky a vystavuje pro tato vozidla technický průkaz nebo technické osvědčení vozidla. Záměna označení však nebyla provedena zcela důsledně neboť § 37e i nadále ukládá poplatkovou povinnost za dovoz použitých motorových vozidel akreditovaným **dovozcům a individuálním dovozům**.

Povinnostmi vztahujícími se k nakládání s elektrickými a elektronickými zařízeními se novela dotýká pouze zápis do Seznamu výrobců elektrozařízení. Nadále se povinnost zápisu vztahuje pouze na výrobce **trvale** podnikající na území ČR.

Obdobně drobné doplnění se dotýká rovněž § 38 odst. 7 upravujícího pravidla pro zpětný odběr použitých výrobků od spotřebitele. Novou povinností provozovatele místa zpětného odběru je vydat, na žádost spotřebitele, potvrzení o zpětném odběru výrobku. Potvrzení musí mít náležitosti stanovené vyhláškou Ministerstva životního prostředí.

Třetí a tentokrát již podstatnou změnou zákona je přijetí několika nových ustanovení upravujících zvláštní režim pro nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. V části IV „Povinnosti při nakládání s vybranými výrobky, vybranými odpady a vybranými zařízeními“ se rozšiřuje Díl 4 „Kaly z čistíren odpadních vod“ na „Kaly z čistíren odpadních vod a další biologicky rozložitelné odpady“. Nová ustanovení definují pojmy **biologicky rozložitelné odpady a zařízení pro biologické zpracování biologicky rozložitelných odpadů** (§ 33a) a zavádějí zvláštní právní režim pro provoz takového zařízení určených ke sběru, výkupu nebo využívání uvedených odpadů (§ 33b). Nejzávažnější odchylkou od obecného právního režimu je nahrazení souhlasu podle § 14 odst. 1 k provozování takového zařízení kladným vyjádřením obecního úřadu obce s rozšířenou působností v případě tzv. malých zařízení (jedna zakládka max. 10t/rok, celková kapacita max. 150 t/rok). Současně dochází k úpravě souvisejících ustanovení (§ 12 odst. 3, § 25, § 79).

K nakládání s biologicky rozložitelnými odpady se vztahuje rovněž nové ustanovení § 10a, kterým zákon umožňuje obci upravit systém nakládání se zeleným kompostem, který je označen jako komunitní kompostování, definuje pojmy zelený kompost a veřejná zeleň a zakotvuje možnost obce vydat v samostatné působnosti

vyhlášku upravující systém komunitního kompostování a způsob využití zeleného kompostu.

Budu-li k novému § 10a velmi kritický, jedná se z hlediska oprávnění a povinností, které zakotvuje, o zcela nadbytečné ustanovení, které je navíc naprosto nesystematicky zařazeno mezi všeobecné povinnosti. Dikce § 10a odst. 2 („Obec může ve své samostatné působnosti, jako **opatření pro předcházení** vzniku odpadů,...) ve spojení s definicí komunitního kompostování podle § 10a odst. 1 písm. a) („systém sběru a shromažďování rostlinných **zbytků**...“) může naznačovat, že v případě komunitního kompostování se nejedná o nakládání s odpady, ale takový závěr by byl zcela mylný. Sběr, úprava a další nakládání s nimi až do fáze jejich zpracování na zelený kompost [§ 10a odst. 1 písm. b)] bude zcela nepochybně nakládáním s odpady, neboť tyto zelené zbytky naplní pojmové znaky odpadu podle § 3 odst. 1. Ustanovení § 10a tak nezakotvuje nástroje pro předcházení vzniku odpadů, přestože to v odst. 2 výslovně uvádí, ale „pouze“ nástroje k zajištění využití „zeleného“ odpadu vznikajícího na území obce. Vzhledem k tomu by bylo daleko vhodnější zařadit text § 10a za § 17, který vymezuje základní rámec pro nakládání s komunálním odpadem na území obce. Již zmíněnou nadbytečnost ustanovení pak dovozují ze skutečnosti, že systém komunitního kompostování je možné vytvořit již na základě dosavadního oprávnění obce zakotveného v § 17 odst. 2 ve spojení s § 17 odst. 6, pro tu část „zeleného odpadu“, který nevzniká jako odpad komunální.

Poslední významný okruh změn, a podle mého názoru nejproblematičtější, se vztahuje k úpravě deliktů odpovědnosti. V první řadě dochází k úpravě maximální výše sankce, kterou lze uložit za správní delikt právnické nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání podle § 66 zákona. Novela horní hranice sankcí výrazně zvyšuje (s výjimkou § 66 odst. 1, kde zůstává max. 300 000 Kč a odstavce 5, kde zůstává max. 1 000 000 Kč), a to v případě odstavce 2 z 300 000 na 1 000 000 Kč; odstavce 3 z 1 000 000 na 10 000 000 Kč a odstavce 4 z 10 000 000 na 50 000 000 Kč. Zvýšení maximální výše sankce lze jistě uvítat, alespoň v případě odstavců 2 a 3. Na druhé straně nelze opomenout, že meze správního uvážení pro stanovení výše sankce (§ 66 odst. 2) jsou stanoveny velmi obecně. Současně pak zařazení skutkových podstat správních deliktů do jednotlivých odstavců § 66 není důsledné s ohledem na jejich závažnost [srov. např. odst. 2 písm. b) a odst. 3 písm. a)]. Vzrůstají tak požadavky na řádné odůvodnění výše sankcí, a to i vzhledem k nutnosti aplikovat právo obdobně v obdobných případech.

Novela současně rozšiřuje okruh skutkových podstat správních deliktů právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání o nové písm. c) v § 66 odst. 3. Podle tohoto ustanovení se správního deliktu dopustí [osoba], která převezme odpad, přestože k jeho převzetí není podle tohoto zákona oprávněna. Nový delikt úzce váže na předcházející skutkovou podstatu vztahující se na osobu, která odpad

neoprávněné osobě předá. Současně se zjednodušuje možnost postihnout osoby neoprávněně přebírající odpad, které byly doposud sankcionovány zpravidla s využitím § 66 odst. 3 písm. c), respektive § 66 odst. 4 písm. b) využívajíc při tom velmi široce definovaný pojem zařízení (§ 4 písm.e)).

Vedle úpravy správních deliktů právnických a podnikajících fyzických osob dochází rovněž i k zcela zásadním změnám ustanovení § 69 zakotvujícího přestupky fyzických osob. Dosavadní text § 69 (zbavení se autovraku v rozporu se zákonem) je doplněn o obdobný přestupek vážící se k neoprávněnému odložení elektrozařízení a společně tvoří nový odstavec 1 § 69. Velmi pozoruhodný je ovšem nový odstavec 2, obsahující tři nové skutkové podstaty přestupků. Příslušnost České inspekce životního prostředí k projednání těchto přestupků je vcelku pochopitelná, naopak absence obecního úřadu (s rozšířenou působností) již méně. Zcela mimořádná je pak maximální výše sankce, která je v daném případě 1 000 000 Kč.

Skutečně zářející je ale vymezení skutkových podstat některých nových přestupků, a to sub. písm. a) a částečně i písm. b). Podle § 69 odst. 2 písm a) se přestupku dopustí ten, kdo převezme odpad do svého vlastnictví (sic!). Zákonodárce zde zcela opomíjí rozdíly ve veřejnoprávních a soukromoprávních požadavcích na nakládání s odpady a v jejich důsledcích. Převzetí odpadu (včetně neoprávněného) a samozřejmě i samotný vznik odpadu, nejsou vázány na převod vlastnictví k odpadu (movité věci). Citované ustanovení vychází z myšlenky (nebo spíše z utkvělé představy), že předání odpadu je vždy spojeno s převodem vlastnického práva k němu a současně, že fyzická osoba nemůže legálně odpad převzít a tudíž ani nabýt vlastnictví k němu. Vyjdeme-li z § 12 odst. 3 zákona, který upravuje okruh osob oprávněných k převzetí odpadu do svého vlastnictví (a fyzická osoba nepodnikající by mohla být osobou provozující zařízení podle § 14 odst. 2), pak převod vlastnického práva k odpadu na jinou osobu bude v rozporu s tímto ustanovením. S použitím § 39 občanského zákoníku pak nemůže být vlastnické právo k odpadu na takovou neoprávněnou osobu platně převedeno. Vrátime-li se k textu § 69 odst. 2 písm. a), skutkovou podstatu tohoto přestupku tak nelze naplnit. Jediné logické znění skutkové podstaty přestupku, vzhledem k jeho účelu, by byl obdobný text jako text použitý v novém § 66 odst. 3 písm. c) zákona.

Nový přestupek vymezený pod § 69 odst. 2 písm. b) postihuje neoprávněnou přeshraniční přepravu odpadů ve vazbě na porušení Nařízení Rady č. 259/93. Skutková podstata přestupku je v tomto případě upravena variantně s tím, že druhá z předpokládaných variant (uskutečnění přeshraniční přepravy v rozporu s povolením) nemůže pojmově nastat, neboť nepodnikající fyzická osoba nemůže s ohledem na Nařízení č. 259/93 povolení k přeshraniční přepravě získat a tudíž jej ani porušit.

S tímto ustanovením dále velmi úzce souvisí i zmíněná novela trestního zákona. Zákon č. 314/2006 Sb. vypustil z nadpisu § 181e TZ a z odstavce 2 téhož ustanovení

slovo „nebezpečnými“, respektive „nebezpečný“. Trestný čin se tedy nadále nazývá (nelogicky jako doposud) „Nakládání s odpady“ a současně se za trestný čin nadále považuje přeprava jakéhokoliv odpadu přes hranice státu porušující příslušné právní předpisy (tedy Nařízení č. 259/93 a zákon o odpadech) tím, že je uskutečněna bez oznámení či povolení nebo uvedením nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů nebo zamlčením podstatných údajů v oznámení nebo v souvislosti s žádostí o souhlas. Pojmové znaky přestupku podle § 69 odst. 2 písm. b) zákona a trestného činu podle § 181e odst. 2 tak budou v některých případech stejné a jediným rozlišujícím kritériem tak bude společenská nebezpečnost postihovaného jednání (§ 3 dost. 2 TZ a § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích).

S nelegální přepravou odpadů přes hranice států souvisí i poslední změna zákona o odpadech, kterou je rozšíření okruhu orgánů veřejné správy o Polici ČR (v § 71 nové písm. g)), jejíž kompetence upravuje nový § 77a. Nová právní úprava má vést k posílení kontrolní činnosti v pohraničních oblastech a k posílení spolupráce mezi zainteresovanými správními orgány (Policie, ČIŽP a celní orgány).

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

je odborným asistentem katedry práva životního prostředí PF UK v Praze a
místopředsedou České společnosti pro právo životního prostředí

NOVÝ POLSKÝ ZÁKON O OCHRANĚ PŘÍRODY

Prof. dr.hab. Wojciech Radecki

Ústav právních věd polské Akademie věd

Institut práva ochrany životního prostředí Wrocław

1. Historický vývoj polské právní úpravy v oblasti ochrany přírody

A. Před prvním polským zákonem o ochraně přírody

Tradice moderní ochrany přírody v polských zemích sahá do období dělení Polska. Náš stát neměl sice vlastní samostatnost, ale na území autonomní Haliče, součásti Rakousko-Uherské monarchie od roku 1869, se polská myšlenka pro ochranu přírody mohla relativně svobodně rozvíjet. Dne 5.října 1868 Zemský sněm ve Lvově schválil zákon o ochraně svišťů¹ (*Marmota marmota*) a kamzíků (*Rupicapra rupicapra*) v Tatrách, která podstatně přispěla k ochraně těchto horských živočichů. Uvedená druhová ochrana svišťů a kamzíků od té doby existuje nepřetržitě dodnes.

Se zřetelem na nedostatek vlastní samostatnosti byla ochrana přírody v tehdejší době silně poznamenána patriotismem milované rodné země. Když v roce 1918 Polsko znovu získalo vlastní samostatnost, byl již připraven legislativní podklad. V květnu 1919 se objevil návrh zákona o ochraně přírody, v září 1919 návrh zvláštního zákona o ochraně krajiny. Pro projednání návrhů byl svolán na 17. prosince 1919 sjezd činitelů ochrany přírody, tenkrát však věc dostala jiný směr. Bylo přijato rozhodnutí, že je třeba dočasně zanechat legislativních pokusů, sebrat zkušenosti jiných států a omezit se na vytvoření organizace na ochranu přírody.² Tehdy byla založena Prozatímní státní komise ochrany přírody, která v roce 1925 změnila název na Státní rada ochrany přírody a pod tímto jménem existuje dodnes.

Jan Gwalbert Pawlikowski přeložil a publikoval v ročníkách časopisu Ochrana přírody základní zákony na ochranu přírody četných evropských států. Tuto rozsáhlou práci zakončil zvláštní monografií,³ v které předložil první teoretické koncepty práva ochrany přírody založenou na třech předpokladech:

¹ Ustawa względem zakazu łapania wytopiania i sprzewadawania zwierząt alpejskich właściwych Tatrom, świszaka i dzikich kóz (Zákon o zákazu chytání, vyhubení a prodeje alpských živočichů, charakteristických pro Tatry, svišťů a kamzíků), in Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim, 1869, cz.XI, nr 26.

² J.G.Pawlikowski. Rozbudowa prażnych podstaw ochrony przyrody (Rozšíření právních základů ochrany přírody), Ochrona Przyrody 1934, R.14, s. 3.

³ J.G.Pawlikowski. Prawo ochrony przyrody (Právo ochrany přírody), Kraków 1927.

- 1) pojem „ochrana přírody“ ve správném chápání je moderním pojetím a pod ním rozumíme ochranu přírody pro ni samou bez ohledu na její ekonomické nebo užitkové hodnoty; motivací ochrany přírody je pouze její ideální povaha;
- 2) ochranářské zákonodárství se začíná tam, kde chráníme přírodu bez ohledu na vůli vlastníka nebo uživatele a dokonce proti jeho vůli;
- 3) „právo ochrany přírody“ není zvláštním právním odvětvím, ale komplexem právních předpisů obsažených v rozmanitých právních odvětvích, jestliže jejich motívem je ochrana přírody.

B. První polský zákon o ochraně přírody

Přípravou zákona o ochraně přírody byla pověřena Státní kodifikační komise, konkrétně její subkomise práv věcných. Po četných diskusích za účasti představitelů Státní rady ochrany přírody byl v roce 1928 přijat návrh zákona, ale vzhledem k nestabilní politické situaci (časté změny vlády) bylo třeba počkat šest let na jeho schválení. Nakonec byl dne 10. března 1934 schválen první polský zákon o ochraně přírody.⁴ Byl to velmi krátký zákon obsahující jenom 34 články. Zákon měl pouze konzervační povahu, což bylo zdůrazněno kompetencí ministra pro náboženství a osvětu jako vrchního orgánu ochrany přírody. Ochrana podléhala přírodní útvarů, jejichž zachování bylo ve veřejném zájmu z důvodů vědeckých, estetických, historických, památkových nebo s ohledem na zvláštní znaky krajiny, a které orgány státní správy prohlásily za chráněné. V zákoně nebylo ani slovo o ekonomických motivech, což bylo ihned důvodem kritiky zákona jako zastaralého. Kritici zákona argumentovali tím, že těžiště ochrany přírody se přesunulo z konzervace jednotlivých přírodních útvarů na ochranu přírodního celku a přírodní rovnováhy.⁵ Tyto myšlenky přišly ke slovu po druhé světové válce.

C. Druhý polský zákon o ochraně přírody

Poměrně brzy, již 7. dubna 1949 byl schválen druhý polský zákon o ochraně přírody.⁶ Rovněž šlo o stručný zákon, který měl pouze 37 článků. Jeho koncepce se ve značné míře opírala o konstrukci předválečného zákona. Nejdůležitější bylo rozšíření pojetí ochrany přírody z konzervace přírodních útvarů na především udržení, restituci a správného využívání přírodního bohatství. Současně s organizačními změnami – ochrana přírody byla přeřazena do gesce ministra lesního hospodářství – reforma znamenala přeřazení východiska ochrany přírody z vědeckých k ekonomickým zájmům.⁷

⁴ Ustawa z 10 marca 1934 o ochronie przyrody Dz.U. Nr 31, poz.274 (Zákon o ochraně přírody) – „Dziennik Ustaw“ – Sbirka zákonů, dále jen Dz.U.).

⁵ A.Wodziczko, Naukowo-organizacyjne zagadnienia ochrony przyrody w Polsce (Vědecko-organizační otázky ochrany přírody v Polsku), „Kosmos“, seria B, rocznik LX, z.1, Lwów 1935, s.29.

⁶ Ustawa z 7 kwietnia 1949 o ochronie przyrody (Zákon o ochraně přírody) – Dz.U. Nr 25, poz.180.

⁷ W. Brzeziński. Nowa polska ustawa o ochronie przyrody (Nový polský zákon o ochraně přírody) in Chrońmy Przyrodę Ojczyznę, 1949, z. 7-8, s.3-4.

Tento zákon prakticky vydržel v účinnosti bez novelizace čtyřicet let, ačkoli se rozplynula naděje na respektování požadavků ochrany přírody v ekonomickém vývoji. Z politických důvodů probíhala první etapa intenzivní industrializace státu (1949–1955) za plného podceňování ochrany přírody. Zákon – proti jeho předpokladům – fungoval jenom v konzervační oblasti, v tvorbě národních parků, přírodních rezervací, přírodních památek a zavedení ochrany druhů rostlin a živočichů.

D. Třetí polský zákon o ochraně přírody

V období platnosti druhého polského zákona o ochraně přírody byl schválen dne 31. ledna 1980 komplexní zákon o ochraně a tvorbě životního prostředí,⁸ který určitým způsobem ovlivňoval ochranu přírody. Ačkoliv zákon o ochraně a tvorbě životního prostředí zákon o ochraně přírody novelizoval, byla na jeho základě organizována ochrana zelených území, dřevin rostoucích mimo les a také zavedl nové formy ochrany přírody – krajinné parky a oblasti chráněného krajinného rázu – které zákon o ochraně přírody dosud neznal.

Když nastal v roce 1989 proces transformace společenského zřízení, objevila se v právní vědě myšlenka integrace ochrany životního prostředí a ochrany přírody v rámci jednotného zákona o ochraně přírodního prostředí.⁹ Ta byla vyjádřena přípravnou komisí, která zpracovávala celkovou reformu práva životního prostředí, v návrhu zákona o ochraně přírodního prostředí, který byl předložený v dubnu 1991 ministru životního prostředí, přírodních zdrojů a lesnictví (ten byl v té době vrchním orgánem státní správy také v oblasti ochrany přírody). Téměř současně se ve Sněmovně objevil poslanecký návrh zvláštního zákona o ochraně přírody, který byl, k překvapení komise i ministra, dne 16. října 1991 schválen jako třetí polský zákon o ochraně přírody. Byl téměř dvakrát tak delší než dřívější zákony o ochraně přírody, obsahoval v původním znění 65 článků.¹⁰

Zákonem byly významně obohaceny právní formy ochrany přírody, rozšířeny předpisy o hospodaření s přírodními zdroji se zřetelem na Světovou strategii ochrany přírody a Světovou chartu ochrany přírody, zákon byl posílen i v oblasti institucionální (vznikly nové instituce v podobě Státní správy národních parků, služeb národních a krajinných parků a také stráže národních parků), byla zpřísněna právní odpovědnost za porušení předpisů v oblasti ochrany přírody (v třetím zákoně o ochraně přírody

⁸ Ustawa z 31 stycznia 1980 o ochronie i kształtowaniu środowiska (Zákon o ochraně a tvorbě životního prostředí) – Dz.U. Nr 3, poz. 6.

⁹ W. Radecki, J. Sommer. *Koncepcje regulacji prawnej ochrony przyrody (Koncepcie právní úpravy ochrany přírody)* v J. Sommer (red.). *Prawne formy ochrony przyrody (Právní formy ochrany přírody)*, Warszawa 1990, s. 16–18.

¹⁰ Ustawa z 16 października 1991 o ochronie przyrody (Zákon o ochraně přírody) – Dz.U. Nr 114, poz. 492; pozdější novely byly zapracovány do textu zákona a ten vyšel pod úplným zněním Dz.U. 2001 Nr 99, poz. 1079.

byly už předpisy o odpovědnosti za trestné činy, zatímco v prvním a druhém byly pouze předpisy o odpovědnosti za přestupky).

Třetí polský zákon o ochraně přírody byl mnohokrát novelizován. Když byl v roce 1997 schválen nový trestní zákoník (kodex), byly do jeho kapitoly XXII „Trestné činy proti životnímu prostředí“ převzaty skutkové podstaty trestných činů ze zákona o ochraně přírody. V souvislosti s novou koncepcí práva ochrany životního prostředí jako především emisního práva, která byla vyjádřena v základním zákoně z 27. dubna 2001, kodex práva ochrany životního prostředí,¹¹ který zahrnuje 442 článků, byly přeneseny do zákona o ochraně přírody právní instituty ochrany krajinných hodnot, dřevin a zelených území.

Nejvýznamnější novelizace zákona o ochraně přírody z 16. října 1991 byla provedena zákonem z 7. prosince 2000.¹² Tehdy byla změněna většina paragrafů zákona, několik nových přidáno a několik ustanovení zrušeno. Novelizace měla přizpůsobit polské právo ochrany přírody k právu Evropské Unie, ale tento cíl nebyl dosažen. Novelizace se setkala s rozporuplnou kritikou, jako pro ochranu přírody velmi škodlivou¹³ a fatální s ohledem na legislativní požadavky.¹⁴

E. Čtvrtý polský zákon o ochraně přírody

Odborná veřejnost došla postupně k názoru, že zákon ze 16. října 1991 už nemůže být zlepšený a že je třeba připravit nový návrh zákona o ochraně přírody. Návrh nového zákona byl předložen sněmovně 4. září 2003 a po půlroční intenzivní práci v komisích byl sněmovnou schválen dne 11. března 2004. Senát pak udělal několik změn, které byly většinou přijaty, a zákon byl konečně schválen 16. dubna 2004 jako čtvrtý polský zákon o ochraně přírody¹⁵ a po podepsání prezidentem republiky vstoupil v účinnost 1. května 2004 (současně s přistoupením Polska do EU).

2. Základy zákona z 16. dubna 2004, o ochraně přírody

A. Soustava zákona

Zákon obsahuje 162 článků (dvakrát více než v dřívějším zákoně o ochraně přírody) rozdělených na 13 kapitol:

1. obecné předpisy (čl. 1–5),

¹¹ Ustawa z 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska (Právo ochrany životního prostředí) – Dz.U. Nr 62, poz. 627.

¹² Ustawa z 7 grudnia 2000 o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Zákon kterým se mění zákon o ochraně přírody) – Dz. U. 2001 Nr 3, poz 21.

¹³ L. Tomiałojć. Przywrócić rangę ochronie przyrody (Je třeba obnovit význam ochrany přírody), Aura 2001, nr. 7, s. 4–6.

¹⁴ W. Radecki. Przywrócić rangę prawu ochrony przyrody (Je třeba obnovit význam práva ochrany přírody), Aura 2001, nr. 9, s. 4–6.

¹⁵ Ustawa z 16. kwietnia 2004 o ochronie przyrody (Zákon o ochraně přírody) – Dz.U. Nr 92, poz. 880.

2. Formy ochrany přírody (čl. 6–64),
3. Botanické zahrady, zoologické zahrady a střediska rehabilitace živočichů (čl. 65–71),
4. Ochrana zelených porostů a dřevin (čl. 78–90),
5. Orgány ochrany přírody (čl. 91–100),
6. Služby ochrany přírody (čl. 101–107),
7. Stíhání trestných činů a přestupků v chráněných územích (čl. 108–110),
8. Vykonávání ochrany přírody (čl. 111–116),
9. Hospodaření s přírodními zdroji (čl. 117–125),
10. Právní následky ochrany – odpovědnost státu za škody způsobené vybranými chráněnými živočichy (čl. 126),
11. Trestní předpisy (čl. 127–132),
12. Změna platných předpisů (čl. 133–142),
13. Přejícná a závěrečná ustanovení (čl. 143–162).

B. Pojem a účely ochrany přírody

Čl. 1 odst. 2 zákona vymezuje pojem ochrany přírody formulací, že ochrana přírody se zakládá na udržení, udržitelném užívání a obnově přírodních zdrojů, útvarů a částí, a to:

- 1) volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a hub,
- 2) rostlin, živočichů a hub podléhajících druhové ochraně,
- 3) stěhovavých živočichů,
- 4) přírodních stanovišť,
- 5) stanovišť druhů rostlin, živočichů a hub ohrožených vyhubením, vzácných a chráněných,
- 6) útvarů živé a neživé přírody a paleontologických nálezů,
- 7) krajiny,
- 8) zelených porostů v městech a vesnicích,
- 9) dřevin.

Zákon sice výslovně nerozlišuje obecnou a zvláštní ochranu, ale v podstatě takové rozlišení uvádí, protože obecná ochrana přírody je vyjádřena ve výše uvedených bodech 1,4 a 6 až 9, zvláštní ochrana je pak vyjádřena v bodech 2,3 a 5.

Za pozornost stojí:

- obecná ochrana zelených porostů, stromů a keřů rostoucích mimo les, založená na povinnosti požádat o povolení správního orgánu ke kácení dřevin (s určitými výjimkami), povinnosti platit poplatky za kácení dřevin na základě povolení (opět s normativně určenými výjimkami) a odpovědnosti za administrativní delikty v podobě kácení dřevin bez povolení a také za ničení

stromů, keřů a zelených porostů v důsledku provádění některých prací nebo v důsledku zanedbání jejich náležitého ošetření.

- obecná ochrana rostlin, živočichů a hub a také jejich stanovišť (mimo forem zvláštní ochrany), které mohou být ničeny nebo usmrceny pouze v souvislosti s zákoně taxativně uvedenými důvody, kterými jsou: realizace ochrany přírody, provádění vědeckého výzkumu, racionální hospodaření, rybolov na udici, sklizeň k vlastní potřebě, vedení záchranné akce, obecná bezpečnost, sanitární a veterinární bezpečnost, ochrana života a zdraví lidí, předcházení následků živelních pohrom a jejich odstraňování.

Odkaz v čl. 2 odst. 1 na udržitelné využívání navazuje na koncepci udržitelného rozvoje, která je základem ochrany životního prostředí podle čl. 5 polské Ústavy. Současné ukazuje na spojení ochrany životního prostředí a ochrany přírody, které nachází normativní základ také v čl. 81 odst. 1 a odst. 4 bod 1 kodexu práva životního prostředí, podle kterých je ochrana přírodních zdrojů uskutečňována na základě tohoto zákona a zvláštních právních předpisů, přičemž zvláštní zásady ochrany přírodních hodnotných území, krajiny, živočichů a rostlin ohrožených vyhoubením a také stromů, keřů a zelených porostů jsou vymezeny předpisy o ochraně přírody.

Účelem ochrany přírody podle čl. 2 odst. 2 zákona o ochraně přírody je

- 1) udržení ekologických procesů a stability ekosystémů,
- 2) udržení biologické rozmanitosti,
- 3) udržení geologického a paleontologického dědictví,
- 4) zajišťování stability existence druhů rostlin, živočichů a hub včetně jejich stanovišť jejich udržením nebo zajištěním příslušného stavu ochrany,
- 5) ochrana krajinných hodnot, zelených porostů v městech a vesnicích a také dřevin,
- 6) udržení nebo zajištění příslušného stavu ochrany přírodních stanovišť a také jiných přírodních zdrojů, útvarů a částí přírody,
- 7) zvýšení vzdělanosti a informovanosti lidí a propagace ochrany přírody.

Tyto účely mají být podle čl. 3 zákona realizovány:

- a) přihlížením k požadavkům ochrany přírody v rámci environmentální politiky státu, v programech ochrany životního prostředí zpracovávaných jednotlivými územní samosprávou, v koncepci územního uspořádání státu, strategiích vývoje krajů, územních plánech krajů, studiích podmínek a směrů územního uspořádání obcí, městských územních plánech a územních plánech vnitřních mořských vod, teritoriálních vod a výlučné ekonomické zóny a také v ekonomické a investiční činnosti,
- b) zahrnutím přírodních zdrojů, útvarů a jiných částí přírody do určité formy ochrany přírody,

- c) zpracováním a realizací plánů ochrany území podléhajících právní ochraně, programů ochrany druhů, stanovišť a tras migrace chráněných druhů,
- d) prováděním státní strategie ochrany a udržitelného využívání biologické rozmanitosti současně s programem činnosti,
- e) vedením vzdělávací, informační a propagační činnosti v oblasti ochrany přírody.

Rozbor čl. 3 zákona o ochraně přírody ukazuje, že ochrana přírody má být realizována především zapojováním ochrany přírody v koncepci vývoje na třech úrovních:

- 1) obecné, zahrnující koncepce územního uspořádání, územní plány a jejich studie,
- 2) týkající se ochrany životního prostředí obsahující environmentální politiku státu a programy ochrany životního prostředí,
- 3) zvláštní týkající se ochrany přírody a obsahující:
 - a) státní strategie ochrany a udržitelného využívání biologické rozmanitosti, jejíž návrh spolu s programem činnosti připravuje ministr životního prostředí a schvaluje vláda,
 - b) plány ochrany pro národní parky, přírodní rezervace a krajinné parky,
 - c) programy ochrany druhů, stanovišť a tras migrace chráněných druhů.

C. Právní formy ochrany přírody

Nejrozsáhlejší kapitola zákona o ochraně přírody – kapitola 2 uvádí deset forem ochrany přírody, které jsou tradičně děleny na tři skupiny:

- 1) formy ochrany území obsahující:
 - a) národní parky,
 - b) přírodní rezervace,
 - c) krajinné parky,
 - d) oblasti chráněného krajinného rázu,
 - e) území soustavy Natura 2000.
- 2) formy ochrany objektů obsahující:
 - a) přírodní památky,
 - b) dokumentační stanoviště,
 - c) ekologické užitky,
 - d) přírodně-krajinné soubory.
- 3) formy ochrany druhů rostlin, živočichů a hub.

Rozdělení ochrany mezi území a objekty, ačkoliv tradičně přijímané a vyplývající přímo aspoň z trestních předpisů, není zdaleka dokonalé, neboť nesporně ekologické užitky a přírodně-krajinné soubory mají povahu územní ochrany a přírodní památky a dokumentační stanoviště mohou mít povahu územní ochrany.

Vyhlášení formy ochrany přírody se děje následujícími normativními akty:

- 1) nařízením vlády (národní parky),

- 2) nařízením ministra životního prostředí (území soustavy Natura 2000 a ochrana druhů),
- 3) nařízením vojvody (přírodní rezervace a krajinné parky),
- 4) nařízením vojvody nebo usnesením výboru obce (oblasti chráněného krajinného rázu, přírodní památky, dokumentační stanoviště, ekologické užitky, soubory přírodně-krajinné),

kteřé jsou vydávány zákonem stanoveným postupem, po udělení příslušných souhlasů a stanovisek.

Podstatou územní ochrany, druhové ochrany a ochrany objektů je zavedení zvláštního právního režimu ve vztahu k území, druhům a objektům, přičemž zákon nařizuje rozlišit:

- národní parky a přírodní rezervace jako nejvýznamnější formy ochrany, na kterých na základě samého práva platí zákazy uvedené v čl. 15,
- krajinné parky, pro které je rámcový seznam zakázů obsažen v čl. 17 – z nich vojvoda vybírá příslušné zákazy pro daný krajinný park,
- oblasti chráněného krajinného rázu, pro které je rámcový seznam zakázů obsažen v čl. 24 – z nich vojvoda nebo výbor obce vybírá příslušné zákazy pro danou oblast chráněného krajinného rázu,
- přírodní památky, dokumentační stanoviště, ekologické užitky, přírodně-krajinné soubory, pro které je společný rámcový seznam zakázů obsažen v čl. 45 – z nich vojvoda nebo výbor obce vybírá příslušné zákazy pro daný objekt,
- ochranu druhů rostlin, živočichů a hub, pro které je rámcový seznam zakázů a výjimek obsažen v čl. 51 a 52; konkretizace zakázů a výjimek je zahrnuta ve třech nařízeních ministra životního prostředí: 1) z 9. června 2004 o ochraně druhů rostlin,¹⁶ 2) z 9. června 2004 o ochraně druhů hub,¹⁷ 3) z 28. září 2004 o ochraně druhů živočichů,¹⁸ zákonná regulace ochrany druhů bere široce zřetel na mezinárodní právo ochrany druhů,
- území soustavy Natura 2000 obsahující území zvláštní ochrany ptáků (podle směrnice 79/409/EHS z 2. dubna 1979) a zvláštní územní ochranu přírodních stanovišť (podle směrnice č. 92/43/EHS z 21. května 1992), jejichž právní režim je vymezený v čl. 33 odst. 1 takovým způsobem, že je zakázáno zahajovat činnosti, které mohou podstatně zhoršit stav přírodních stanovišť nebo stanovišť rostlin a živočichů, a také podstatně negativně ovlivnit druhy, pro které byla územní ochrana v rámci soustavy Natura 2000 vymezena.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 czerwca 2004 w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz.U.Nr. 168, poz. 1764).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 czerwca 2004 w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz.U.Nr. 168, poz. 1765).

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 28 września 2004 w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U.Nr. 220, poz. 2237).

D. Organizace ochrany přírody

V organizaci ochrany přírody zákon rozlišuje: orgány veřejné správy, posuzující poradní orgány, služby a stráže.

Orgány veřejné správy podle čl.91-93 jsou:

- 1) orgány státní správy v oblasti ochrany přírody:
 - a) ministr životního prostředí, který plní úkoly v oblasti ochrany přírody s pomocí Hlavního konzervátora přírody (náměstka ministra životního prostředí),
 - b) vojvoda, který plní úkoly v oblasti ochrany přírody s pomocí vojvodského konzervátora přírody;
- 2) orgány územní samosprávy:
 - a) starosta,
 - b) fojt, purkmistr nebo prezident města.

Ačkoli zákon o ochraně přírody nezařazuje ředitele národního parku k orgánům, přesto v čl.94 uvádí, že úkoly vojvody v oblasti ochrany přírody na území národního parku plní ředitel tohoto parku. Tím staví pozici ředitele národního parku na úroveň orgánu veřejné správy.

Posuzující poradní orgány jsou:

- 1) Státní rada ochrany přírody, která je k ruce ministrovi životního prostředí,
- 2) Vojvodská rada ochrany přírody, která je k ruce vojvodovi,
- 3) Vědecká rada národního parku, která je k ruce řediteli národního parku,
- 4) Rada krajinného parku nebo souboru krajinných parků, která je k ruce řediteli krajinného parku nebo řediteli souboru krajinných parků.

Služby ochrany přírody se tvoří v organizačních jednotkách, kterými jsou národní parky a krajinné parky (soubory krajinných parků).

V čele správy národního parku stojí ředitel národního parku, který je jmenovaný ministrem životního prostředí. Ředitel národního parku:

- reprezentuje stát v občanskoprávních věcech,
- provádí vytýčení plánu ochrany národního parku,
- vydává nařízení určující způsoby využívání národního parku,
- je veřejným žalobcem ve věcech přestupků na úseku ochrany přírody,
- plní úkoly orgánu lesní správy v lesích na území národního parku.

Úkoly spojené s ochranou přírody, vědeckým výzkumem a vzdělávací činností, a také s ochranou majetku národního parku a potíráním trestných činů a přestupků v oblasti ochrany přírody na území národního parku plní Služba národního parku. Její součástí jsou činitelé Stráže parku plnící úkoly spojené s ochranou majetku a postupem proti pachatelům trestných činů a přestupků v oblasti ochrany přírody. Strážé parku jsou formace policejní povahy, a její činitelé jsou zplnomocnění k používání prostředků přímého donucení a v krajním nebezpečí i k použití stříelné zbraně.

V čele správy krajinného parku stojí ředitel krajinného parku, který je jmenovaný vojvodou. K úkolům ředitele krajinného parku patří:

- ochrana přírody, krajinných vzácností a historických a kulturních hodnot,
- organizace vzdělávacích, turistických a rekreačních činností,
- vydávání (na základě zplnomocnění od vojvody) správních rozhodnutí na úseku ochrany přírody,
- spolupráce na úseku ochrany přírody s organizačními jednotkami a fyzickými a právníckými osobami,
- podávání připomínek a žádostí k územním plánům obcí, týkajících se hospodaření na územích, které jsou součástí krajinného parku.

Úkoly na úseku ochrany přírody, krajinných vzácností, historických a kulturních hodnot a také vzdělávací činnosti na území krajinného parku plní Služba krajinného parku. V krajinných parcích není zřízena stráž parku.

E. Odpovědnost státu za škody způsobené vybranými chráněnými živočichy

Podle čl. 126 odst. 1 stát odpovídá za škody způsobené:

- 1) zubrem (*Bison bonasus*) na užitkových rostlinách nebo v lesním hospodářství,
- 2) vlkem (*Canis lupus*) na hospodářských zvířatech,
- 3) rysem (*Lynx lynx*) na hospodářských zvířatech,
- 4) medvědem (*Ursus arctos*) na včelínech, na hospodářských zvířatech, a na užitkových rostlinách,
- 5) bobrem (*Castor fiber*) v zemědělském, lesnickém nebo rybářském hospodářství.

Vojvoda a na území národního parku ředitel národního parku provádí prohlídky, odhady škody, určení výše škody a její výplatu. Odpovědnost státu je objektivní povahy, nezávisí na zavinění, ale není absolutní, protože existují případy, které od odpovědnosti osvobozují.

F. Odpovědnost za trestné činy a přestupky na úseku ochrany přírody

Odpovědnost za trestné činy a přestupky je určena společným jmenovatelem trestní odpovědnosti. Procesním vyjádřením tohoto spojení je s účinností od 17. října 2001 přijetí principu, že jediným orgánem, který může vynést trest nejen za trestný čin, nýbrž také za přestupek, je soud (s výjimkou, samozřejmě, blokového řízení za přestupky, které existuje v každém rozumném právním systému).

Základním pramenem trestního práva *sensu stricto*, to znamená práva trestných činů, je trestní kodex, schválený dne 6. června 1997. Základním pramenem přestupkového práva (který spolu s trestním právem *sensu stricto* tvoří trestní právo *sensu largo*) je kodex přestupků, který byl schválený dne 20. května 1971. Polské trestní právo není založené na zásadě výlučnosti kodexu jako pramenu trestního práva, nýbrž připouští existenci:

- mimokodexového trestního práva *sensu stricto*, které zahrnuje předpisy obsahující skutkové podstaty trestných činů nacházejících se v jiných zákonech (než v trestním kodexu), přičemž ale pro všechny platí obecná část trestního kodexu;
- mimokodexového přestupkového práva, které zahrnuje předpisy obsahující skutkové podstaty přestupků nacházejících se v jiných zákonech (než v kodexu přestupků), přičemž ale pro všechny platí obecná část kodexu přestupků.

Trestní předpisy zákona o ochraně přírody jsou částí mimokodexového trestního práva *sensu largo*:

- čl. 127 a 131 vymezují skutkové podstaty přestupků,
- čl. 128 vymezuje skutkové podstaty trestných činů,
- čl. 129 a 130 uvádí trestní prostředky používané v případě odsouzení za trestný čin nebo přestupek a rovněž zásady jejich používání,
- čl. 132 podřizuje rozhodování ve věcech přestupků (čl. 127 a 131) předpisům procesního přestupkového řádu.

Základními předpisy práva přestupkového jsou body 1 a 2 v čl. 127 zákona, které uvádějí tradiční (známou ze všech dřívějších zákonů o ochraně přírody z let 1934, 1949 a 1991) maximálně syntetickou blanketní konstrukci: vazbou (5 až 30 dní) nebo pokutou (až do 5000 zlotych, tj. asi 1200 EUR) bude potrestán ten, kdo úmyslně poruší zákazy platné v národních parcích, přírodních rezervacích, krajinných parcích, oblastech chráněného krajinného rázu, územích soustavy Natura 2000 nebo týkajících se přírodních památek, dokumentačních stanovišť, ekologických užitků, přírodně-krajinných souborů nebo rostlin, živočichů a hub v rámci druhové ochrany. Doplněním této úpravy je přestupek podle čl. 127 bod 3, týkající se ochrany obojživelníků, plazů, ptáků a savců chráněných podle předpisů Evropské unie, a také třináct přestupků podle čl. 131 (kupříkladu: poškození dřevin při provádění různých prací, introdukce nepůvodních druhů rostlin, hub nebo živočichů bez uděleného povolení, vypalování rostlinného krytu, usmrcování veškerých živočichů, ničení veškerých rostlin nebo hub bez zákonem určených důvodů). Sankce za zmíněné přestupky jsou stejně jako v prvním „přestupkovém“ předpise – vazba až na 30 dní nebo pokuta až do 5000 zlotych.

Základní předpisy trestního práva *sensu stricto* v ochraně přírody lze nalézt v kapitole XXII trestního kodexu „Trestné činy proti životnímu prostředí“: čl. 181 § 2, 3 a 5, čl. 187. Podle dotyčných předpisů je trestným činem způsobení podstatné škody – podle shodného názoru doktriny podstatnou škodou je škoda důležitá s ohledem na přírodu, nikoliv hodnoty hmotné¹⁹ – jako následku:

¹⁹ W. Radecki. Przestępstwa przeciwko środowisku (Trestné činy proti životnímu prostředí), v: Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz (Trestní kodex. Zvláštní část. Komentář), red. A. Wąsek, t.I, Warszawa 2004, s. 614.

- ničení nebo poškození rostlin nebo živočichů v chráněném území,
- ničení nebo poškození rostlin nebo živočichů podléhajících druhové ochraně bez ohledu na místo činu,
- ničení, značného poškození nebo významného zmenšení přírodní hodnoty právem chráněného území nebo objektu.

Sankcí je pak

- v případě úmyslného jednání peněžitý trest, omezení svobody nebo odnětí svobody až na 2 roky,
- v případě nedbalosti peněžitý trest nebo omezení svobody.

Tato regulace je pak doplněna v téže kapitole čl. 188 trestního kodexu, který uvádí trestný čin protiprávní stavbu nebo provádění hospodářské činnosti ohrožující životní prostředí v chráněném území přes zákazy platné na tomto území. Podmínkou odpovědnosti je úmyslné jednání, sankcí je peněžitý trest, omezení svobody nebo odnětí svobody až na 2 roky.

Výše zmíněné úpravy v trestním kodexu jsou doplněny čl. 128 zákona o ochraně přírody, který zavedl skutkové podstaty trestných činů proti druhům rostlin a živočichů chráněných v Evropské unii předpisy, které jsou obsaženy v nařízení Rady ES č. 338/97 z 9. prosince 1996, o ochraně exemplářů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací mezinárodního obchodu s nimi, a také v mezinárodních úmlouvách, především Washingtonské úmluvy CITES²⁰ z 3. března 1973, která je základem druhové ochrany také v Evropské unii.

První skutková podstata je obsažena v čl. 128 bod 1, který zavedl odpovědnost za trestný čin pachatele, který bez povolení převáží přes státní hranici rostliny nebo živočichy podléhající mezinárodní ochraně, a také jejich rozlišitelné části nebo výrobky z nich. Pachatel může být potrestán odnětím svobody na 3 měsíce až 5 let. Čl. 128 bod 2 uvádí šest skutkových podstat trestných činů proti mezinárodní ochraně druhů; sankce je stejná, tj. odnětí svobody na 3 měsíce až 5 let. Podmínkou je zavinění úmyslné.

Čl. 129 zákona o ochraně přírody uvádí, že v případě potrestání za přestupek podle čl. 127 nebo trestný čin podle čl. 128 může soud (tedy není povinen) vynést rozsudek o použití zvláštních trestních prostředků:

- 1) propadnutí věci sloužících k spáchání přestupku nebo trestného činu a také propadnutí věci, rostlin, živočichů nebo hub pocházejících z přestupku nebo trestné činnosti; způsob vykonávání tohoto prostředku upravuje čl. 130, podle kterého je možné nařít na účet pachatele, odeslání rostlin, živočichů nebo výrobků, vůči kterým bylo rozhodnuto o jejich propadnutí, zpět do státu, z kterého byly dovezeny.

²⁰ Polský text úmluvy CITES je uveřejněn v : Dz.U.1991 Nr 27, poz. 112; přílohy I., II., III k úmluvě CITES jsou uveřejněny v Dz.U. 2004 Nr 112, poz. 1183.

- 2) povinnost uvedení do původního stavu, a v případě, kdy to není možné – odškodnění až do 10 000 zlotých (asi 2400 euro) ve prospěch společenské organizace fungující v oblasti ochrany přírody nebo krajského fondu ochrany životního prostředí a vodního hospodářství, příslušného s ohledem na místo přestupku nebo trestného činu.

Prof. Dr. hab. Wojciech Radecki je polský bohemista a právník zabývající se oblastí práva životního prostředí. V současné době působí na Ústavu právních věd Polské akademie věd, Institutu práva ochrany životního prostředí ve Wroclavi, přednáší na Univerzitě ve Wroclavi a je členem občanského vědeckého sdružení Towarzystwo Naukowe Prawa Ochrony Środowiska (Kolektiv práva ochrany životního prostředí) se sídlem ve Wroclavi. Je redaktorem a členem vědecké rady časopisu Ochrona Środowiska, Prawo i Polityka. Profesně se zabývá především otázkami trestního práva, dále odpovědnosti v oblasti ochrany životního prostředí a právem ochrany přírody, živočichů a rostlin. Pravidelně spolupracuje s katedrou práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a s Českou společností pro právo životního prostředí, je jedním z hlavních pořadatelů pravidelných česko-polsko-slovenských konferencí z oblasti práva životního prostředí. Z jeho několika set publikovaných prací jmenujme alespoň některé nejzásadnější:

spoluautor: Komentář k zákonu o ochraně přírody, Wrocław 2001, Towarzystwo Naukowe Prawa Ochrony Środowiska, Nr.43, redakcja Jerzego Sommera.

autor: Komentář k zákonu o ochraně zvířat, Wrocław 2003, Towarzystwo Naukowe Prawa Ochrony Środowiska, Nr.50.

autor komentáře k: Trestné činy proti životnímu prostředí, in: Trestní kodex. Zvláštní část. Komentář, red. A. Wąsek, t.I, Warszawa 2004.

autor příspěvku: Ochrana životního prostředí v polském a českém trestním právu, in Ochrona Środowiska, Prawo i Polityka, Nr. 3 (21) / 2000.

autor komentáře: Právo myslivecké. Wrocław 1997.

autor komentáře: Právo rybářské. Wrocław 1997.

spoluautor: Koncepce právní úpravy ochrany přírody v J.Sommer (red.). Právní formy ochrany přírody, Warszawa 1990.

Výroční zasedání a pražské kolokvium Evropské rady pro právo životního prostředí

JUDr. Jana Zástěrová, CSc.

V pátek a sobotu dne 5. a 6. května 2006 se na Ústavu státu a práva Akademie věd ČR, ve spolupráci s Českou společností pro právo životního prostředí konalo výroční zasedání Evropské rady pro právo životního prostředí (Conseil Européen du Droit de l'Environnement). Jednání řídil prezident Evropské rady, profesor Alexandre Kiss z Univerzity ve Strasbourgu. Zasedání se zúčastnilo dalších 15 členů z různých zemí Evropské unie a Spojených států amerických. Jednacímí jazyky byla angličtina a francouzština.

Zasedání otevřel profesor Kiss a dále JUDr. Jaroslav Zachariáš, CSc., ředitel Ústavu státu a práva AV ČR a prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., předseda České společnosti pro právo životního prostředí a proděkan pro zahraniční vztahy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, a to svými krátkými pozdravnými projevy. Henri Smets (OECD, International Council on Environmental Law) vystoupil s příspěvkem na téma ochrana vodních zdrojů a právo na vodu. Maguelonne Dejeant-Pons (Rada Evropy) se věnovala Evropské úmluvě o ochraně krajiny. Geneviève Pinet (World Health Organization) představila návrh rámcového zákona o ochraně zdraví vypracovaný Světovou zdravotnickou organizací. Za českou stranu o současném stavu českého práva životního prostředí v evropském a mezinárodním kontextu referoval prof. Milan Damohorský. Yvonne Scannell (University of Dublin) se věnovala právu jednotlivce na rekreační vstup do přírody a odpovědnosti za staré ekologické zátěže.

Na závěr pražského zasedání byli jako první ze zemí „nové evropské 10“ přijati zástupci České republiky, a to jmenovitě prof. Milan Damohorský jako řádný člen Evropské rady a JUDr. Jana Zástěrová, CSc., výzkumná pracovnice Ústavu státu a práva a místopředsedkyně České společnosti pro právo životního prostředí, jako náhradník. Za ČR se zasedání dále zúčastnil ještě prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc., proděkan pro vědu a výzkum PFUK v Praze. Zasedání splnilo svoje účely a dobře pomohlo pro další propagaci a k vzestupu práva životního prostředí v rámci Evropské unie.

Dva roky po konání Stockholmské konference o lidském životním prostředí (1972), která se stala základním impulsem do té doby nevidaně všestranného rozvoje v dané oblasti společenského života, se sešla skupina renomovaných právníků ekologického profesního či zájmového zaměření a založila novou nevládní organizaci, **Evropskou radu pro právo životního prostředí (Conseil Européen du Droit de l'Environnement – C.E.D.E.)**, jež dosud chyběla v systému mezinárodní ochrany

životního prostředí, a to neziskovou organizací vědeckého charakteru, sdružující nezávislé osobnosti – odborníky v právu životního prostředí, pocházející ze zemí tehdejšího ES.

Velmi záhy po svém vzniku (19. 5. 1974) nejenže úspěšně zaplnila naznačenou citelnou mezeru v mezinárodní struktuře ekologické ochrany, ale neobyčejně rychle získala vysoký kredit vědecky velmi významné a společensky značně prestižní instituce. Jejím základním posláním sice vždy bylo a je studium a rozvoj zejména evropského, resp. komunitárního práva životního prostředí, od začátku své existence však sehrávala doslova pionýrskou roli v rozvoji daného právního odvětví svým systematickým zájmem ve své době o zcela nové a progresivní myšlenky, principy, instituty a pravidla – jako např. právo na příznivé životní prostředí, pravidla fungování a činnosti společenských organizací na ochranu životního prostředí i jejich přístup k justici, problémy trestněprávní ochrany životního prostředí, posuzování důsledků vlivu staveb na životní prostředí (EIA), recentněji kupř. pravidla udílení ekologických ochranných známek nikoli jen výrobkům, ale i vědeckým a technologickým postupům a aktivitám, aj.

Výsledky svého vědeckého bádání dávala na vědomí klíčovým aktérům tvorby evropského práva životního prostředí (zejména též Radě Evropy, OECD, jednotlivým institucím ES, později EU, atd.) a postupně se tak stala významným společenským faktorem při přijímání a následném prosazování velmi pokrokových norem (zvláště pak) komunitárního práva životního prostředí.

Základní metodou práce C.E.D.E je pečlivé a zevrubné studium konkrétního problému práva životního prostředí, vypracování příslušné zprávy jedním i vícero zpravodaji a široká diskuse o jednotlivých aspektech tohoto problému na plenárním zasedání Rady, přičemž zpráva je založena na hluboké analýze platné národní normativity jednotlivých členů ES, resp. EU i stávající normativity komunitární. Ke složitějším problémům jsou často přizváni specialisté – nečlenové C.E.D.E. – a to nejen k diskusím, ale především k vypracovávání předmětných zpráv. V případě potřeby vyplývající z charakteru a podstaty zkoumané materie je ctěn interdisciplinární přístup k řečené problematice a ke kooperaci jsou zváni odborníci i z jiných vědních oblastí než jen společenskovědních. Diskusí se pravidelně zúčastňují též pozorovatelé z Rady Evropy a Evropské unie. Nejednou ve více než 30-ti leté historii C.E.D.E. byla plenární zasedání rozšířena v konference, které se konaly rovněž i v nečlenských zemích ES, resp. EU ve spolupráci s místními univerzitami či s I.U.C.N. (kupř. široké odborné veřejnosti otevřená konference v polské Wroclavi v r. 1977 k problematice průmyslového znečišťování, sympozium v Tunisu v r. 1989, věnované obecným otázkám ochrany životního prostředí aj.).

Nejvýznamnějším výsledkem studia příslušné látky bývá formulace a přijetí rezoluce, event. deklarace k určitým aktuálním problémům práva životního prostředí

– ke klíčovým v činnosti C.E.D.E. nepochybně patří rezoluce ohledně trestního práva a ochrany životního prostředí, práva na životní prostředí, práva na vodu atd. Spíše výjimečněji Rada provádí i dlouhodobé studie určitých otázek na žádost různých mezinárodních či národních orgánů, organizací a institucí. Tak byly kupř.studovány problémy ekologických subvencí v rámci Evropského ekonomického společenství (na žádost ES), vlivu chemických výrobků na životní prostředí (pro univerzitu v Giessenu), nakládání s odpady (na objednávku OECD), trvale udržitelného nakládání s vodními zdroji (pro Radu Evropy) atd.

C.E.D.E. rovněž participuje jako samostatný subjekt na významných mezinárodních akcích relevantního charakteru – k neúspěšnějším patřila účast na světové výstavě EXPO'98 v Lisabonu; v jejím rámci Rada pořádala konferenci na téma „Nové technologie a právo mořského prostředí“, jejíž výsledky byly publikovány pod shodným názvem v r. 2000 v nakladatelství Kluwer v Londýně.

Práce C.E.D.E., vypracované v letech 1975 – 81, byly publikovány v němčině, angličtině a ve francouzštině pod č. A 75 série „Beiträge der Umweltgestaltung“ v nakladatelství Erich Schmidt Verlag v Berlíně. Další monografie, připravené C.E.D.E. či v jejím rámci, vyšly v již zmíněném vydavatelství Kluwer – např.publikace „Přístup k justici v oblasti životního prostředí v rámci EU“ v r. 2002. Konečně některé práce vyšly v tzv.Modré sérii („Serie bleue“) samotné C.E.D.E. – kupř. „Technologie a mezinárodní právo“ v r. 1998, „Mimosoudní rozhodování sporů v právu životního prostředí“ v r. 2001 aj.).

Od r. 1998 C.E.D.E. uděluje „Cenu Michela Despaxe“ za významné zásluhy o rozvoj práva životního prostředí mladým – začínajícím vědeckým pracovníkům v dané sféře bádání, která si přes relativně velmi krátkou dobu své existence získala v příslušných odborných kruzích značnou vážnost (a představuje pro ně dnes již metu podobnou „Ceně Elizabeth Haubové“, jíž mohou naopak získat pouze významní specialisté za svůj dlouhodobý mimořádný přínos pro rozvoj řečené právní oblasti).

Dle původního statusu měla C.E.D.E. sídlo v Curychu a sekretariát ve Štrasburku; všichni členové byli státní příslušníci zemí ES (s výjimkou jednoho švýcarského advokáta), přičemž statut předvídal účast jednoho řádného člena a jednoho náhradníka z každého členského státu Společenství. Základním principem členství v C. E.D.E. byla od počátku její existence nezávislost jednotlivých osobností Rady (vícekrát se stalo, že člen, jenž byl jmenován do vládní či jiné veřejné funkce, musel rezignovat na své členství v Radě), která je jeho charakteristickým rysem dodnes. Zakladatelé C.E.D.E. jsou jejími doživotními členy. Rada se postupně rozšiřovala s rozšiřováním ES, resp. EU a její členové se scházeli pravidelně 4x do roka vždy v jiném státě Společenství. V r. 1995 na pozvání Regionální rady Autonomní oblasti Madeira přestěhovala své sídlo do Funchalu, přijala „portugalské občanství“ a rozšířila svou reprezentaci, která dnes čítá 15 náhradníků, prezidenta, generálního

sekretáře a 2 zakládající členy. Po r. 2002 se však začaly pomalu objevovat a narůstat určité problémy zejména organizačního rázu spojené s místem sídla Rady (kupř. relativně obtížná dostupnost sídla nikoli jen z např.severských zemí EU aj.).

Historicky významné a do jisté míry v práci C.E.D.E. přelomové pražské zasedání Rady zhodnotilo 30 let její existence, přijmout členy z nových zemí EU, redefinovat svou roli ve změněných společenských podmínkách a vytyčit konkrétní pracovní úkoly na nejbližší budoucnost.

Současná (přechodná) adresa Rady je (na adrese jejího prezidenta):

Alexandre Kiss
29, rue du Conseil des Quinze
F-67000 Strasbourg
FRANCE
Tel: +33(0)388613639
e-mail: achkiss@voila.fr
achkiss@aol.com
www.arem.pt/cede-fr.html.

Dobrá správa v oblasti ochrany životního prostředí

JUDr. Tereza Tichá, Ph.D.

V Brně se dne 22. března 2006 uskutečnila pracovní konference veřejného ochránce práv „Principy dobré správy“. Uspořádání tohoto setkání bylo vedeno zákonem formulovaným požadavkem na veřejného ochránce, aby působil k ochraně osob před jednáním úřadů, pokud je shledá v rozporu s právem, a současně mu ukládá, aby postihoval i případy, kdy se setká s jednáním, které je v rozporu s principy demokratického právního státu a s principy dobré správy.“

Z tohoto pojetí je zřejmá blízkost principů demokratického právního státu a principů dobré správy. Propojení uvedených principů pak naznačuje, že principy dobré správy vypovídají jednak o požadavcích na samotné chování vykonavatelů veřejné správy, zároveň o postavení adresátů, kteří mají nárok na právní jistotu, na předvídatelnost a přiměřenost výkonu veřejné správy.

Pojem dobré správy, ovšem bez dalšího upřesnění, obsahuje též nový správní řád, zákon č. 500/2004 Sb. V duchu odkazu na novou úpravu správního řízení se nesla většina příspěvků prezentovaných na výše uvedené pracovní konferenci. Z řady příspěvků vyplynulo, že samotný pojem „dobrá správa“ není ničím novým v činnosti veřejné správy. Jedná se spíš o jeho určitý vývoj, transformaci a rozšiřování do dalších veřejných činností.

S ohledem na zaměření na výkon veřejné správy v environmentální oblasti se dále soustředím na prolínání environmentálních principů a principů dobré správy. K těmto úvahám vedou příspěvky kolegů prezentované na konferenci, zejm. otázky Aarhuské úmluvy a principů veřejné správy JUDr. Vlčkové (Právnická fakulta University Palackého v Olomouci).

V posledních desetiletích právního vývoje jsme svědky stále silnější integrace environmentálních požadavků do výkonu veřejné správy, přičemž ale environmentální požadavky nelze vnímat pouze z hlediska ochrany přírodního prostředí. Tato sféra s sebou přináší komplexní otevření veřejné správy občanské společnosti a jejím nástrojům. Jde tak o stále širší a intenzivnější zapojení občanů do veřejného života do dění ve společnosti, ovlivňování rozhodování, otevřenou diskusi a platformu k vyjednávání.

Dobrou správou tak může být takové rozhodování, které je blízko občanům a respektuje aktuální potřeby společnosti, které se stále více ubírají k požadavkům na kvalitní životní prostředí a jeho zachování, zároveň je lidsky nekonfliktní, svým dopadem přiměřené, vyvážené a určitým způsobem kontinuální. Dobrá správa jde však i za samotné rozhodování ve správním řízení, vyjadřuje vztah občana a veřejné správy navenek v rovině komunikační, informační apod. Cílem zakotvení pojmu dobrá správa

va není jakási jeho konečná definice, mělo by jít spíše o formulování základních předpokladů výkonu dobré správy. Jedním z východisek určitě může být deset tezí zpracovaných ombudsmanem JUDr. Motelem, tzv. „desatero“. Nicméně ani toto vymezení nebude všeobjemající a dostačující pro všechny sféry lidské činnosti ve vztahu k veřejné správě. Z pohledu právníka je volen přístup určité formalizace a systematizace. V tomto směru nový správní řád vypočítává v úvodních ustanoveních základní zásady správního řízení, které jsou svou podstatou (byť některé z nich jen dílčím způsobem) základními požadavky na demokratický právní stát garantující dobrou správu.

Takto výslovně formulované požadavky v každém případě směřují ke zkvalitnění (dobré) správy. Jedná se o zásadu zákonnosti, která navazuje na požadavky Ústavy a Listiny, dále zásadu ochrany práv nabytých v dobré víře a oprávněných zájmů dotčených osob, zásadu kontinuity ve směru zabránění nedůvodným rozdílům ve skutkově shodných nebo podobných případech, zásadu ochrany veřejného zájmu, zjišťování skutkového stavu do míry, která je bez důvodných pochybností, zvláštní význam pro praxi má zásada pojetí výkonu veřejné správy jako veřejné služby, popř. rychlosti a hospodárnosti. Posledně zmíněné předpoklady vyžadují vlastní invenci konkrétních vykonavatelů (úředníků) veřejné správy. K tomu by měla napomáhat zásada spolupráce orgánů a součinnosti s dotčenými osobami.

Již samozřejmostí by měla být rovnost účastníků řízení, přestože v nové úpravě správního řízení dochází k určitému odlišení postavení různých účastníků. To se však jeví ve vztahu k ochraně životního prostředí jako relevantní úprava, a to i s ohledem na předchozí vývoj a rozhodování správních soudů (legitimační důvody ke správní žalobě ve věcech ochrany životního prostředí).

Pro ochranu práv a realizaci občanské společnosti nejen v environmentální oblasti jsou pak důležité další z celé úpravy správního řádu dovoditelné zásady jako je dvouinstančnost řízení umožňující přezkum rozhodnutí, nebo kombinace písemnosti řízení s ústním, popř. veřejným jednáním.

Nicméně vedle těchto formulací pro účely správního řízení, resp. rozhodování veřejné správy, musíme vzít v úvahu též další zásady. Principy dobré správy a podporu environmentálních požadavků lze tak hledat též v úvodních ustanoveních evropských dokumentů. Vzhledem k tomu, že evropské uspořádání ve své zformalizované podobě Evropské unie, resp. Evropských společenství je zejména systémem veřejné správy, je třeba aby i tento měl stanoven nějaký řád daný založením principů. Najdeme tak odkaz na odhodlání podporovat hospodářský a sociální rozvoj národů s ohledem na zásadu udržitelného rozvoje a v rámci dotvoření vnitřního trhu a posilování soudržnosti a ochrany životního prostředí a provádět politiku, která bude zajišťovat, že rozvoj hospodářské integrace bude provázen rozvojem ostatních oblastí. Všechna rozhodnutí pak musí být přijímána co nejotevřeněji a co nejbližší občanům. Zároveň

lze činnost evropských struktur realizovat jen v mezích subsidiarity. Principy a politiky jsou dále upřesněny a rozvedeny v prováděcí legislativě.

Pro uplatnění dobré správy v oblasti ochrany životního prostředí pak hraje roli jednak Listinou zakotvené právo na příznivé životní prostředí a jednak celospolečenský požadavek udržitelného rozvoje. Životní prostředí jako veřejný statek vyžaduje, aby bylo společností chráněno a v co nejvyšší podobě zachováno. K ochraně tohoto veřejného statku je třeba nastavit takové podmínky, aby každý mohl být dostatečně informován a měl možnost relevantním způsobem reagovat na stav životního prostředí. K tomu pak právo stanoví předpoklady a specifické nástroje.

Nezbytnost zvláštní právní úpravy a zvláštního důrazu na dobrou správu v environmentální oblasti vyplývá též z poznámek z činnosti ombudsmana v oblasti podniků ve věcech ochrany životního prostředí.

Ve výroční zprávě z činnosti ombudsmana za rok 2004 se uvádí, že pro podniky z oblasti ochrany životního prostředí je typická jejich různorodost a multidisciplinární charakter, což souvisí s úzkými vazbami ochrany životního prostředí na další právní odvětví: otázky stavebněprávní, občanskoprávní či obchodněprávní. Právě průřezovost environmentálních požadavků a současné dotčení mnoha zájmů vyvolává při praktické aplikaci různých předpisů na ochranu životního prostředí spory a střety. Takové prostředí klade veliké nároky na vykonavatele veřejné správy a to též s ohledem na vyjednávání mezi resorty. Jak podotýká JUDr. Motejl ve své zprávě: „K bezporuchovému výkonu státní správy nepřispívají ani ochránci v této oblasti často zjišťované aplikační či interpretační obtíže pramenící z neprovázanosti zákonů či právních předpisů nižší právní síly, které tuto oblast upravují.“ Kromě toho je do určité míry vytýkána nedokonalá a nekoncepční současná právní úprava účasti veřejnosti a na ni navazující ne příliš konzistentní činnost v oblasti správního soudnictví. Dále se zpráva dotýká povolování investičních záměrů, požadavků na investory kladených a požadavků právní jistoty. Jak konstatuje zpráva pana ombudsmana: „Rozporné a často protichůdné postupy orgánů státní správy odporují principům dobré správy, veřejný ochránce práv považuje proto za vhodné upozornit na prospěšnost legislativních změn.“

Přes všechny obtíže, které přináší mladé odvětví práva životního prostředí do právního řádu a zejména pak do aplikační praxe (přičemž tyto obtíže je třeba překonat postupnou konsolidací vytvářeného systému, aplikací principů dobré správy ve směru přiměřenosti, legitimního očekávání atd. v rámci „ekologizace“ společnosti a udržitelného rozvoje), lze konstatovat, že základní nástroje občanské angažovanosti ve věcech ochrany životního prostředí jsou běžnou součástí denního života.

Životní prostředí je věcí veřejnou bez ohledu na kvalitu právní úpravy (která je však pro jeho řádnou a co nejméně konfliktní ochranu nezbytná) a primárně je ne-

zbytné zajistit přístup veřejnosti k otázkám týkajícím se životního prostředí tak, aby bylo možné vzít v úvahu všechny argumenty a zájmy v dané věci, popř. lokalitě.

Zde je na místě odkázat na Aarhuskou úmluvu jako základní mezinárodní dokument o přístupu k ochraně životního prostředí. Tato úmluva pracuje se třemi základními pilíři, jimiž je zpřístupňování informací o životním prostředí, aktivní účast veřejnosti na rozhodování v procesech týkajících se životního prostředí a zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí. Právě lepší přístup k informacím o životním prostředí a účast veřejnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí zvyšuje kvalitu rozhodnutí a jejich prosazování, přispívá ke zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí, poskytuje veřejnosti příležitost vyjádřit své obavy a zájmy a umožňuje orgánům veřejné správy brát tyto obavy a zájmy náležitě v úvahu. Aarhuská úmluva pak má za cíl usilovat o posílení odpovědnosti a transparentnosti rozhodování a o posílení podpory veřejnosti ve prospěch rozhodnutí týkajících se životního prostředí. Zároveň preambule úmluvy odkazuje na základní předpoklad veškerého dění veřejné správy, kterým je transparentnost, a ta zásada, že veřejnost musí znát postupy, kterými se může podílet na rozhodování, které se týká životního prostředí, že potřebuje mít volný přístup k těmto postupům a musí vědět, jak těchto postupů využít. Úmluva vyzývá zákonodárné orgány k uplatňování principů této úmluvy ve svých postupech.

Právo na informace o stavu životního prostředí, resp. o věcech týkajících se životního prostředí, lze vnímat jako základní předpoklad jakéhokoliv dalšího angažování. Obdobně také určený prostor pro účast na rozhodování a jiných procesech, kde se řeší zásadní dopady na životní prostředí. Tyto oblasti představuje v oblasti ochrany životního prostředí jednak územní plánování, dále proces posuzování vlivů na životní prostředí a na něj navazující územní rozhodování.

S ohledem na aktuální a na evropské úrovni intenzivní diskusi nad environmentálními požadavky jako předpoklady pro řádné fungování společnosti lze předpokládat, že ty principy, které jsou nedílnou součástí výkonu veřejné správy v oblasti ochrany životního prostředí budou pod zorným úhlem toho, že se jedná o nenahraditelný veřejný statek, k jehož obhajobě by měl být oprávněn každý občan, tím prvkem, který bude poukazovat na to, že výkon veřejné správy je dobrý. V tomto směru by pak měl vstoupit do rozhodování úřadů v rámci dobré správy vedle principu rovnosti účastníků či kontinuity veřejné správy stejně významný princip udržitelného rozvoje, nejvyšší ochrany nebo např. princip předběžné opatrnosti požadující zabránit ohrožující činnosti v okamžiku, kdy lze mít důvodné předpoklady, že tato činnost vyvolá negativní dopad na živní prostředí. Již samozřejmostí pak je nastavení prostoru pro uplatnění práva na včasné a úplné informace o životním prostředí a zajištění účasti veřejnosti ve věcech ochrany životního prostředí.

Odkazy:

<http://www.ochrance.cz/dokumenty/hledej.php?oblast=206>

Souhrnná zpráva za rok 2004 – Komentář k části 2.6 Ochrana životního prostředí
Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 124/2004 Sb.m.s., Úmluva EHK OSN
o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně
v záležitostech životního prostředí („Aarhuská úmluva“)

**Seminář „Trestná činnost proti životnímu prostředí“,
Kroměříž, 13. – 15. února 2006**

JUDr. Eva Kášová

Ve dnech 13. – 15. února 2006 se na půdě Justiční akademie ČR konal seminář týkající se problematiky trestné činnosti na úseku ochrany životního prostředí. Seminář byl určen pro odborníky z řad soudců a státních zástupců a zúčastnilo se ho na tři desítky zájemců.

První den přednášel Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc. z Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty University Karlovy v Praze o trestní odpovědnosti v oblasti životního prostředí. Ve své přednášce se nejprve zaměřil na vývoj práva životního prostředí a na systém práva životního prostředí, přičemž zdůraznil specifika tohoto oboru. Poté se věnoval ekologické odpovědnosti, a to zejména trestněprávní, novele trestního zákona, která se rovněž dotýká skutkových podstat trestných činů proti životnímu prostředí, a podrobně pak jednotlivým skutkovým podstatám. Upozornil na některé důležité právní předpisy, nejen národní české, ale i mezinárodní a evropské. Část přednášky byla věnována problémům vznikajícím při aplikaci práva soudy a dalšími subjekty. Na závěr své přednášky prof. Damohorský shrnul prameny, z nichž je možno v oboru práva životního prostředí a životního prostředí čerpat. Prostor byl samozřejmě vyhrazen i diskusi.

Nemalý rozruch vyvolala skutečnost, že po deseti minutách výkladu byla přednáška přerušena s tím, že na přání ministra Zdeňka Škromacha je přednáškovou sň nutno vyklidit, aby si ji ministr mohl prohlédnout prázdnou, a prof. Damohorský, státní zástupci i soudci byli vyzváni, aby se vzdálili. ... Nelze říci, že by se tento „vstup“ u posluchačů setkal s pochopením. Naštěstí se jednalo pouze o několikaminutové zdržení.

Druhý den v dopoledním bloku přednášel plk. JUDr. Pavel Hájek z Policejního prezidia ČR. V úvodu své přednášky upozornil na zajímavou literaturu, poté se věnoval pojmu ekologická kriminalita, jejím charakteristickým rysům a jed-

notlivým skutkovým podstatám trestných činů proti životnímu prostředí s důrazem na aktuální problematiku nelegálního dovozu odpadů. V odpoledním bloku vystoupil Prof. Ing. Ilja Vyzkot, CSc. Z Lesnické a dřevařské fakulty MZLU v Brně spolu s JUDr. Janou Prchalovou a Ing. Václavem Bártou z MŽP ČR. Tito přednášející se věnovali novelizaci trestního zákona vzhledem k trestným činům proti životnímu prostředí a činnosti MŽP ČR. Profesor Vyzkot seznámil posluchače s novým pohledem na ochranu lesů, ne již jen jako na obnovitelné zdroje, ale také jako na důležitou složku životního prostředí, a s metodou kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky. Ve své přednášce se věnoval problematice trestné činnosti páchané na lesních porostech.

Třetí den seminář uzavřel svou přednáškou na téma trestná činnost proti životnímu prostředí z pohledu státního zástupce JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D, státní zástupce ve funkci ředitele analytického a legislativního odboru Nejvyššího státního zastupitelství v Brně. Přednáška byla věnována novelizacím trestního zákona včetně tzv. „euronovely“, skutkovým podstatám jednotlivých trestných činů proti životnímu prostředí, judikatuře a činnosti státního zástupce na úseku životního prostředí ve srovnání s americkou právní úpravou.

Seminář zaměřený na právo životního prostředí v programu Justiční akademie ČR dosud chyběl. Přestože znalost oboru práva životního prostředí je vyžadována u zkoušek jak právních tak justičních čekatelů, nebyla žádná přednáška na toto téma do seminářů pořádaných pro čekatele v rámci jejich přípravné služby zařazena. Zejména proto byl tento seminář účastníky přijat s povděkem.

Nejnovější vývoj v evropském komunitárním právu životního prostředí

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Pod výše uvedeným názvem se konala v kongresovém centru Evropské akademie práva (Europäische Rechtsakademie, Academy of European Law, Académie de Droit Européen) v německém Trevíru ve dnech 18. – 19. května 2006 konference mapující vývoj a novinky z oblasti práva životního prostředí v EU. Konference se zúčastnilo 58 odborníků ze zemí Evropské unie a asociálních zemí, ale například také z Gruzie. Za ČR se zúčastnilo celkem 5 odborníků z katedry práva životního prostředí PFUK v Praze a legislativního odboru Ministerstva životního prostředí.

První den konference byl věnován aktuálním otázkám evropského komunitárního práva v oblasti ochrany životního prostředí.

Marco Onida z Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise ve svém příspěvku věnoval pozornost otázkám transpozice (včetně přechodných období) a implementace evropského komunitárního práva v oblasti životního prostředí jak u starých tak i u nových členských zemí. V druhé části vystoupení upozornil na aktuální stav řízení o stížnostech na porušení smlouvy o přístupu členského státu k EU (tzv. pre-infringement). Česká republika má v současné době celkem 13 stížností v oblasti životního prostředí, u třech z nich byl již Komisí zahájen infringement. O dalších stížnostech a zahájení řízení (infringement) rozhodne Komise do konce června 2006. Dále věnoval pozornost ukládání sankcí v rámci řízení podle čl. 228 SES a případům evropského ombudsmana. V diskuzi zazněly mimo jiné problémy s transpozicí směrnic, které obsahují nejasné formulace.

Tématicky pak navázal Jens Hamer, Evropská akademie práva, hlavní garant této konference, se svým příspěvkem na téma aktuálních otázek judikatury Evropského soudního dvora. Ve svém vystoupení probral nejzásadnější případy od roku 2005 po současnost. Stěžejní pozornost věnoval pak řízením o předběžné otázce podle čl. 234 SES) v oblasti nakládání s odpady, EIA, příroda, či právo na informace o životním prostředí. Bližší informace lze najít např. na internetových stránkách European Environmental Law Homepage www.eel.nl.

Profesor Kurt Deketelaere z University Leuven ve své přednášce shrnul vývoj procesu sbližování komunitárního práva v oblasti trestněprávní ochrany životního prostředí. Seznámil účastníky konference s postupnými kroky Komise a Rady a zejména s rámcovým rozhodnutím Rady 2003/80/JHE o ochraně životního prostředí prostřednictvím trestního práva, včetně aktuálního stavu jednání po rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě C-176/03, kterým bylo výše uvedené rozhodnutí zrušeno.¹

Axel Singhofen z Evropského parlamentu se ve svém příspěvku věnoval legislativnímu procesu a zásadám nařízení Rady a Evropského parlamentu v oblasti nakládání s chemickými látkami – REACH. Nejprve shrnul důvody pro přijetí společné komplexní úpravy, která nahradí celou řadu úprav dílčích, dále se věnoval vývoji přípravy nařízení REACH a dále jednotlivým otázkám právní úpravy. Evropská komise vydala v únoru 2001 Bílou knihu - Strategii budoucí politiky v oblasti chemických látek na základě přezkoumání stávajícího systému regulace bezpečného používání chemických látek v zemích EU. V listopadu 2003 Evropská komise vydala návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o registraci (registration), vyhodnocování (evaluation) a schvalování (authorization) chemických látek (REACH). Tímto návrhem je založen systém REACH a Evropská chemická agentura. Účelem tohoto nařízení je především zajistit účinné fungování společného trhu pro chemické látky a zajistit ochranu lidského zdraví a životního prostředí před nežádoucími účin-

¹ Tomuto rozsudku jsme věnovali pozornost v Českém právu životního prostředí č. 2/2005 (16), str. 9–19 a str. 90–98.

ky chemických látek systémem předběžné opatrnosti. Evropská chemická agentura bude zřízena do 18 měsíců od účinnosti nařízení a bude řídit technické, vědecké a administrativní aspekty systému REACH. Nový systém kontroly chemikálií zajistí, aby se nejpozději od roku 2020 používaly pouze chemické látky se známými vlastnostmi a to způsobem, který nepoškozuje životní prostředí a zdraví člověka. Pokud Evropský parlament v říjnu 2006 nařízení REACH v druhém čtení schválí, může norma vstoupit v účinnost v roce 2007.

Mathieu Wemaere z advokátní kanceláře Huglo Lepage se podělil s účastníky konference o praktické zkušenosti firem při obchodování s emisními povoleními. Obsahem příspěvku byl vývoj a platná právní úprava včetně praktických dopadů právních nástrojů ochrany klimatického systému Země. Nejprve se věnoval Rámcové úmluvě o změně klimatu (1992 UNFCCC), Kjótskému protokolu (1997) a poté již přešel ke komunitárním právní úpravě v této oblasti. Zmínil Zelenou knihu z roku 2000, odmítavý postoj americké vlády prezidenta Bushe z roku 2001, který dal jasný signál EU převzít vůdčí roli v oblasti prosazování plnění Kjótského protokolu, přijetí Směrnice č. 2003/87/EC, směrnice č. 2004/101/EC, monitorovací rozhodnutí 2004/156/EC a registrační nařízení č. 2216/2004/EC. Speciálně zmínil i návrh evropského nařízení k realizaci čl. 2 Kjótského protokolu ke snížení emisí letecké dopravy (návrh se očekává do konce roku 2006).

První den konference zakončil příspěvek Brama Delvauxe z Univerzity Leuven, týkající se směrnic v oblasti produkce a využívání zdrojů energie a ochrany životního prostředí. Ve svém příspěvku se věnoval směrnicím č. 2001/77/EC, č. 2003/30/EC, č. 2004/8/EC a č. 2006/32/EC.

Druhý den konference byl věnován užší problematice, speciálně zaměřené na oblast nakládání s odpady. Definici odpadu z hlediska směrnice a z hlediska judikatury Evropského soudního dvora se na místo původně anoncovaného Prof. Ludwiga Krämera, který se na poslední chvíli omluvil, věnoval nejprve Dr. Wybe Douma z T.M.C.Asser Institute for International and European Law, Hague. Na jeho příspěvek v obdobně laděném duchu tematicky navázal prof. Nicolas de Sadeleer z Univerzity Leuven, s tím, že vedle odpadů se věnoval i vedlejším produktům.

Paul Speight z Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise ve svém příspěvku informoval o práci na revizi komunitárním legislativy v oblasti odpadového hospodářství a přípravě rámcové směrnice o odpadech. Advokát z Kolína nad Rýnem Michael Scheier se v závěrečném příspěvku konference věnoval vybraným otázkám nakládání s odpady po celý jejich životní cyklus.

Konference věnované nejnovějšímu vývoji v evropském komunitární právu životního prostředí se pořádají v Trieru již pravidelně, v posledních letech obvykle 2x ročně a mají v odborných kruzích vysokou prestiž. Letos se uskuteční ještě v prosinci konference týkající se práva ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost.

C-6/04, Komise vs. Velká Británie

Nesplnění povinností členským státem dle směrnice č. 92/43/EHS

ESD v rozsudku k tomuto případu mimo jiné uvádí:

Podle ustálené judikatury provedení směrnice do vnitrostátního práva nevyžaduje nutně formální a doslovné převzetí jejího obsahu do výslovného a zvláštního právního předpisu a k jejímu provedení může postačovat, v závislosti na jejím obsahu, všeobecný právní kontext, pokud tento účinně zajišťuje úplné uplatnění směrnice dostatečně jasným a přesným způsobem.

Ze čtvrtého a jedenáctého bodu odůvodnění uvedené směrnice vyplývá, že ohrožená stanoviště a druhy představují část přírodního dědictví Evropského společenství a že jejich ohrožení má často charakter překračující hranice státu, takže přijetí ochranných opatření připadá z důvodu společné odpovědnosti všem členským státům. V rámci Směrnice o stanovištích jsou členské státy zvláště povinné dbát na to, aby jejich právní předpisy určené k zajištění provedení této směrnice byly jasné a přesné, včetně pokud jde o takové základní povinnosti dohledu a kontroly, jako jsou ty uložené vnitrostátním orgánům článkem 11, čl. 12 odst. 4 a čl. 14 odst. 2 uvedené směrnice. Právní úprava ve Velké Británii je přitom charakterizovaná takovou mírou obecnosti, že nepředstavuje provedení ustanovení směrnice o stanovištích s přesností a jasností, které jsou vyžadovány za účelem úplného splnění požadavku právní jistoty.

Spojené království tím, že se **omezilo na ochranu vyhlášených oblastí před jakoukoliv činností, která může způsobit vyrušování, aniž by rovněž dbalo na vyloučení znehodnocování vyplývajícího z nedbalosti nebo opomenutí**, nezajistilo úplné provedení čl. 6 odst. 2 směrnice.

Pokud se může takové předběžné posouzení potenciálních rizik opírat o konkrétní skutečnosti, pokud jde o lokalitu, není tomu tak v případě pokud jde o samotné projekty, v rozporu s tím, co požaduje čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, na základě kterého je třeba provést příslušné posouzení dopadů projektu na dotčenou lokalitu. Některé projekty, které mohou tuto lokalitu poškodit z důvodu svých zvláštních charakteristik, nebudou pokryty.

EK namítala, že přestože územní plány nepovolují samy o sobě projekty rozvoje a přestože tyto projekty musejí podléhat povolení vydanému podle obvyklého postupu, ovlivňují podle EK významně rozhodnutí v dané oblasti. EK se tedy domnívá, že takové plány musejí rovněž podléhat příslušnému posouzení svých dopadů na dotčenou lokalitu. ESD již v minulosti rozhodl, že plány a projekty je třeba podrobit posouzení, existuje-li pouhá pravděpodobnost nebo riziko, že podstatným způsobem

ovlivní dotyčnou lokalitu. Právní předpis, který stanoví, že žádosti o stavební povolení musejí být přezkoumány ve světle příslušných územních plánů, nutně implikuje to, že tyto plány mohou významně ovlivnit rozhodnutí přijatá v dané oblasti, a v důsledku toho dotyčné lokality.

Podle Spojeného království článek 11 a čl. 14 odst. 2 směrnice o stanovištích pouze stanoví, že členské státy musí zajistit dohled, aniž by ukládaly přesný požadavek ohledně způsobu, jakým má být uskutečněn, ani ohledně způsobu, jakým vnitrostátní právní předpisy mají taký dohled provádět. V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, jak již bylo řečeno v bodě 26 tohoto rozsudku, že povinnost dohledu je zásadní pro užitečný účinek směrnice o stanovištích a že musí být podrobně, jasně a přesně provedena. V době uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku neukládalo žádné ustanovení vnitrostátního práva vnitrostátním orgánům povinnost dohledu nad druhy a přírodními stanovišti. Není tudíž zaručeno, že je uskutečňován systematický a neustálý dohled nad uvedeným stavem z hlediska ochrany.

EK se domnívá, že prováděcí opatření přijatá Spojeným královstvím neobsahují žádné ustanovení vyžadující zavedení takového systému kontroly, jako je systém upravený v uvedeném čl. 12 odst. 4, pokud jde o nahodilý odchyt a usmrcování určitých druhů živočichů. Pro nedostatek přesnějších informací není EK schopna určit, zda je tato kontrola skutečně zajištěna. Právní úprava musí být pozměněna, aby bylo dosaženo toho, že taková kontrola bude výslovně zavedena.

Z ustanovení článku 15 vyplývá, že stanoví obecnou povinnost směřující k zákazu používání veškerých nevýběrových prostředků pro odchyt nebo usmrcování druhů dotyčných volně žijících živočichů. Možnost aktualizovat seznam zakázaných metod je méně účinný než obecný zákaz. Opoždění s aktualizací uvedených seznamů by totiž nutně vedlo k mezerám v ochraně, kterým má právě zabránit obecný zákaz stanovený v článku 15 směrnice o stanovištích. Tento výklad je o to víc opodstatněný, jelikož vnitrostátní právo neobsahuje žádnou povinnost stanovenou právními předpisy přezkoumávat uvedené seznamy.

C-98/03, Komise vs. Německo

Neplnění povinností členským státem, posuzování plánů a projektů, druhová ochrana

EK se u ESD domáhala vyslovení nedostatečné implementace čl. 6 odst. 3 a 4 a čl. 12, 13 a 16 směrnice. Nedostatečná implementace spočívá v tom, že SRN:

- nestanovila pro určité projekty uskutečněné mimo pSCI ve smyslu čl. 4 odst. 1 směrnice povinné posouzení důsledků pro lokalitu v souladu s čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice bez ohledu na to, že tyto projekty mohou mít na pSCI významný vliv;

- povolila emise v pSCI bez ohledu na to, že tyto emise mohou mít na tuto lokalitu významný vliv;
- vyloučila z rozsahu působnosti ustanovení týkajících se ochrany druhů určité neúmyslné zásahy způsobené chráněným živočichům;
- nezajistila dodržování podmínek pro odchylky stanovených v článku 16 směrnice, co se týče určitých jednání slučitelných s ochranou oblasti;
- má právní úpravu týkající se používání fytosanitárních výrobků, která nebere dostatečně v úvahu ochranu druhů;
- neoznámila relevantní ustanovení právních předpisů o rybolovu nebo že nezajistila, aby tato ustanovení obsahovala dostatečné zákazy rybolovu;

Ohledně nedostatečné specifikace množiny plánů a projektů, u kterých je nutné posuzování, ESD uvedl, že požadavek odpovídajícího posouzení je podřízen podmínce existence pravděpodobnosti nebo rizika významného vlivu na lokalitu. Německo vyloučilo z povinnosti posouzení až na některé výjimky všechny projekty spočívající v zásazích do přírody a krajiny a všechny projekty týkající se využívání vod, pokud nevyžadují povolení. ESD k tomu stanovil, že uložení povinnosti zabránit škodlivým účinkům na životní prostředí, kterých se může technologie vyvarovat a minimalizace škodlivých účinků, kterých se vyvarovat nemůže, nepostačuje k zabezpečení povinností určených čl. 6 odst. 3. Tyto podmínky nezaručují jistotu, že projekt nepoškodí celistvost lokality.

Německo dále omezilo nutnost posouzení jen při povolování zařízení způsobujících emise, pouze pokud lze předpokládat, že tato zařízení budou mít vliv zejména na lokality umístěné v oblasti, kde jsou tato zařízení provozována. ESD to označil za nedostatečnou implementaci se zdůvodněním, že systém nemůže zaručit, že projekty týkající se zařízení způsobujících emise zasahující lokality mimo oblast vlivu těchto zařízení, nebudou mít nepříznivý účinek na celistvost lokality.

Nejzásadnější částí tohoto rozsudku je rozhodnutí ve věci třetího žalobního důvodu. ESD odmítl argument Německa, že provedení čl. 12 odst. 1 písm d) směrnice je na celém území SRN omezeno na úmyslná jednání, což je podle něj v souladu se směrnicí, jelikož toto nevyžaduje zahrnutí neúmyslného poškozování či ničení lokalit do systému ochrany. Německo také vyslovilo názor, že výklad, podle nějž jsou zakázána neúmyslná jednání, by byl v rozporu se zásadou proporcionality. ESD naopak konstatoval, že pod režim čl. 12 odst. 1 písm. d) spadají i jednání, která úmyslná nejsou z důvodu nutnosti zvýšené ochrany právě pro místa odpočinku a rozmnožování. S ohledem na důležitost cílů ochrany biodiverzity není takové ustanovení nepřiměřené.

Ohledně nedostatečné implementace odchylek se ESD také ztotožňuje s EK, konstatoval, že ustanovení německého práva nepodřizuje udělení obou dotčených odchylek veškerým podmínkám uvedeným v článku 16 směrnice. Stanoví jako jedinou podmínku povolení uvedených odchylek to, že druhy, které jsou zvláště chráněny, nebudou tímto úmyslně zasaženy. Zároveň se odvolává na předchozí roz-

sudek ve věci Komise vs. Velká Británie a znovu zdůrazňuje nutnost velmi přesného a jasného provedení odchylek ve vnitrostátních právních normách. K tomu dodává, že ohrožení druhů i stanovišť má často charakter překračující hranice státu, takže přijetí ochranných opatření se týká všech členských států na principu společné odpovědnosti.

ESD dále konstatuje, že články 12, 13 a 16 představují jednotný soubor norem, pro federální státy má význam ještě jeden závěr ESD – pokud v SRN existují vedle sebe regionální ustanovení, která jsou v rozporu s komunitárním právem a spolková právní úprava, která je s komunitárním právem v souladu, nezajišťuje takový právní řád účinně jasnou a přesnou přísnou ochranu, kterou čl. 12 směrnice požaduje.

T-150/05, Sahlstedt a další vs Komise

Náležitosti, které musí splňovat posuzování lokalit v průběhu vzniku národního seznamu a seznamu společenství.

Soudy prvního stupně Evropských společenství byla předložena žaloba podaná proti EK Markku Sahlstedtem, a spol. Žalobci navrhuji, aby Soud zrušil Rozhodnutí Komise 2005/101/ES, kterým se přijímá seznam lokalit významných pro Společenství v boreální biogeografické oblasti, které je předmětem žaloby, v plném rozsahu.

Jedná se o jednu z mála žalob, která je podaná z důvodu námitek na neúplnost Seznamu Společenství, tedy že během procesu nebyly přesně dodrženy všechny podmínky, které směrnice předpokládá, což vedlo ke zmenšení výsledného počtu lokalit zahrnutých do seznamu.

Žalobci argumentují především tím, že lokality je nutné vybrat na základě jednotných pravidel a při respektování čl. 3, 4 a přílohy III, že Etapa 1 a 2 přílohy III tvoří jeden celek, který je tvořen jednáními, která mají právní účinky a že EK musí v etapě 2 spolu s členskými státy koordinovat jejich návrhy a provést změny hranic lokalit biogeografické oblasti (přezkum EK územně přesahuje přezkum členského státu).

EK je konečně povinna zajistit, aby lokality v národním seznamu splňovaly biogeografické požadavky, které jsou předpokladem pro zahrnutí do Seznamu Společenství. EK nesmí zahrnutí lokalit do Seznamu schválit aniž by náležitě přezkoumala biogeografické údaje.

ESD v tomto případě zatím nerozhodl.

Mgr. Michal Pálka

C-209/04 (2006) Komise vs. Rakousko – Ptačí oblast Lauteracher Ried

„Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 79/409/EHS – Ochrana volně žijících ptáků – Chřástal polní – Ptačí oblast národního přírodního parku Lauteracher Ried – Vynětí oblastí Soren a Gleggen-Köblern – Směrnice 92/43/EHS – Ochrana přírodních stanovišť – Volně žijící živočichové a planě rostoucí rostliny – Řízení týkající se plánu nebo projektu výstavby – Řízení o vymezení trasy rychlostní silnice – Posouzení vlivů na životní prostředí – Vady řízení v souvislosti s projektem výstavby spolkové rychlostní silnice S 18 v Rakousku – Časová působnost směrnice 92/43“

Rozsudek:

- 1) Rakouská republika tím, že nezahrnula do zvláště chráněné oblasti národního přírodního parku Lauteracher Ried oblasti Soren a Gleggen-Köblern, které jsou podle vědeckých kritérií stejně jako tato zvláště chráněná oblast součástí území nejvhodnějších z hlediska počtu druhů a rozlohy v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků, ve znění směrnice Komise 97/49/ES ze dne 29. července 1997, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z těchto ustanovení uvedené směrnice.
- 2) Ve zbývajících částí se žaloba zamítá.
- 3) Komise Evropských společenství a Rakouská republika ponесou vlastní náklady řízení.

Komentář k rozsudku:

Jedná se o rozhodnutí Evropského soudního dvora, které má dva aspekty. Jeden, odrážející se v bodě 1 rozsudku, je klasický případ porušení směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících druhů ptáků, druhý, mající širší dopady, se týká výkladu časové působnosti směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, z hlediska posuzování vlivů projektů a koncepcí na území soustavy Natura 2000.

Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhala, aby ESD určil, že Rakouská republika tím, že:

- nezahrnula do oblasti národního přírodního parku Lauteracher Ried (dále jen „Lauteracher Ried“), která je ptačí oblastí, oblasti Soren a Gleggen-Köblern, které jsou podle vědeckých kritérií stejně jako tato ptačí oblast součástí území nejvhodnějších z hlediska počtu druhů a rozlohy v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků a
- nedodržela správně a zcela při povolování projektu výstavby spolkové rychlostní silnice S 18 u jezera Constance (dále jen „silnice S 18“) požadavky

stanovené čl. 6 odst. 4 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „směrnice o stanovištích“), pro případ, že je projekt uskutečněn navzdory negativnímu výsledku posouzení jeho vlivů na životní prostředí,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice o ptácích a z ustanovení čl. 6 odst. 4 ve spojení s článkem 7 směrnice o stanovištích.

Lauteracher Ried leží ve spolkové zemi Vorarlbersko. Po přistoupení Rakouské republiky k Evropské unii vláda tohoto členského státu dne 7. června 1995 poprvé oznámila Komisi označení tohoto přírodního parku jako ptačí oblast. Oblasti Soren a Gleggen-Köblern nebyly do této ptačí oblasti zahrnuty.

Pokud jde o projekt výstavby silnice S 18, vymezení její trasy bylo zahájeno v roce 1992. Následkem debaty, která se konala dne 29. dubna 1992 se správou kantonu Dornbirn, byl projekt zcela přepracován, aby byl vzat v úvahu posudek vyhotovený znalcem spolkové země Vorarlbersko pro ochranu přírody a krajiny. Prezentace projektu a slyšení dotčených stran za účelem vymezení trasy uvedené silnice byly zahájeny dne 8. března 1994 na základě zákona z roku 1971 o spolkových komunikacích. Skončily vymezením trasy nařízením spolkového ministra pro hospodářské záležitosti dne 8. dubna 1997. V tomto stadiu vypracovávání uvedeného projektu došly rakouské orgány k závěru, že nemůže dojít ke změně trasy silnice S 18. Dne 27. ledna 1999 bylo zahájeno řízení o povolení výstavby této silnice. Rozhodnutím ze dne 6. července 2001 byl projekt výstavby této silnice schválen správními orgány kantonů Bregenz a Dornbirn, za použití právních předpisů spolkové země Vorarlbersko. S ohledem na uvedené nařízení spolkového ministra pro hospodářské záležitosti toto rozhodnutí nemohlo vymezit jinou trasu než tu, která již byla stanovena. Proti uvedenému rozhodnutí bylo podáno odvolání k vládě spolkové země Vorarlbersko. Tato vláda přijala dne 21. února 2003 potvrzující rozhodnutí, jehož výkon byl dne 29. srpna 2003 pozastaven Verwaltungsgerichtshof. Zahájení projektu výstavby silnice S 18 je v současné době pozastaveno.

V návaznosti na stížnost zaslala Komise dne 12. listopadu 2001 rakouským orgánům dopis týkající se nedostatečného označení ptačí oblasti Lauteracher Ried z pohledu ornitologie, negativních důsledků projektu výstavby silnice S 18, které vyvolávaly obavy o chřástala polního (*Crex crex*) a jiné druhy ptáků chráněných v této oblasti, a jiných otázek týkajících se jejich ochrany. Po přezkoumání odpovědi rakouské vlády, zaslané Komisi dne 1. února 2002, zaslala dne 27. června 2002 Komise Rakouské republice výzvu dopisem. Vzhledem k tomu, že jí vysvětlení poskytnutá Rakouskou republikou neuspokojila, vydala Komise dne 11. července 2003 odůvodněné stanovisko, ve kterém vyzvala tento členský stát, aby přijal opatření nezbytná k tomu, aby vyhověl tomuto stanovisku ve lhůtě dvou měsíců od jeho oznámení. Vzhledem k tomu, že se Komise domnívala, že argumenty, kterých se Rakouská republika dovolávala ve své

odpovědi ze dne 26. září 2003 na odůvodněné stanovisko, nebyly přesvědčivé a že vytýkané nesplnění povinností trvá, rozhodla se podat projednávanou žalobu.

Zatímco v případě nezahrnutí příslušných lokalit do ptačí oblasti ESD rozhodl podle očekávání a v souladu s jeho dosavadní konstantní judikaturou,¹ v druhé části rozsudku (body 53 až 63 odůvodnění rozsudku – viz níže) rozhodl ve prospěch žalovaného Rakouska. Právě v této druhé části se skrývá možná inspirace pro Českou republiku při výkladu použití ustanovení § 45h, 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, z hlediska posuzování vlivů projektů a koncepcí na lokality území soustavy Natura 2000.

Výňatky z rozsudku:

... Závěry Soudního dvora

...

- 30 Za účelem vyřešení projednávaného sporu je namístě úvodem připomenout zásady týkající se povinností členských států ve vztahu k výběru a označení ptačích oblastí, které ukládá směrnice o ptácích.
- 31 Z čl. 4 odst. 1 čtvrtého pododstavce uvedené směrnice vyplývá, že členské státy jsou povinny označit jako ptačí oblast území nejvhodnější z hlediska počtu druhů a rozlohy určené pro ochranu chráněných druhů uvedených v příloze I. Přičemž vezmou v úvahu požadavky na ochranu těchto druhů na pevnině a na moři v zeměpisné oblasti, na niž se tato směrnice vztahuje. Podle odstavce 2 stejného článku přijmou členské státy obdobná opatření pro pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy, které nejsou uvedeny v příloze I, pokud jde o zimoviště, místa zastávek na jejich tahových cestách, místa, kde se tažné druhy rozmnožují a pelichají.
- 32 Podle ustálené judikatury Soudního dvora čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice o ptácích ukládá členským státům, aby udělily ptačí oblasti právní status ochrany způsobilý zajistit zejména přežití a rozmnožování druhů ptáků uvedených v příloze I, jakož i rozmnožování, pelichání a zazimování pravidelně se vyskytujících stěhovavých druhů neuvedených v příloze I (viz rozsudek ze dne 18. března 1999, Komise v. Francie, C-166/97, Recueil, s. I-1719, bod 21 a uvedená judikatura).
- 33 Mimo jiné Soudní dvůr rozhodl, že diskreční pravomoc, kterou požívají členské státy ve vztahu k výběru nejvhodnějších území pro označení jako ptačí oblast, se netýká vhodnosti označit jako ptačí oblast území, která se zdají být jako nejvhodnější podle ornitologických kritérií, ale pouze použití těchto kritérií za účelem identifikovat území nejvhodnější pro ochranu druhů vyjmenovaných v příloze I (viz zejména rozsudek ze dne 19. května 1998, Komise v. Nizozemsko, C-3/96, Recueil, s. I-3031, bod 61).

¹ viz Vojtěch Stejskal: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Linde Praha, a.s., 2006, str. 368–394.

- 34 Je také třeba připomenout, že podle výsledků vědeckých studií a pozorování, předložených Komisí během řízení, které nebyly rakouskou vládou zpochybněny, 4 nebo 5, resp. 4 a 3 zpěvních samečků druhu chřástala polního byli zpozorováni uvnitř ptačí oblasti Lauteracher Ried, jehož rozloha je 580 hektarů, během let 2000 až 2002. Pozorování týkající se oblastí Soren a Gleggen-Köblern, s rozlohou 64 a 352 hektarů, byla pouze mírně nižší, jelikož zpozorování ptáci byli postupně v počtu 4, 2 a 3.
- 35 Mimoto jak Komise tvrdila, aniž by jí bylo v tomto bodě odporováno, v roce 2001 se stěhovaví ptáci druhů bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*), čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*) a kolihy velké (*Numenius arquata*) rozmnožili ve stejném počtu v obou oblastech nevymezených jako ptačí oblast rakouskými orgány. Počet párů hnízdících v ptačí oblasti Lauteracher Ried byl 3 až 5 pro bekasiny otavní, 11 nebo 12 pro čejky chocholaté a 3 pro kolihy velké. V oblastech Soren a Gleggen-Köblern byl 3, resp. 3 nebo 4 pro bekasiny otavní, 6 až 9 pro čejky chocholaté a 1 (pravděpodobně) a 8 pro kolihy velké.
- 36 Z toho vyplývá, jak uvedla generální advokátka v bodě 32 jejího stanoviska, že oblasti Soren a Gleggen-Köblern mají jak pro chřástala polního, tak i pro druhy stěhovavých ptáků, které nejsou uvedeny v příloze I, jako je bekasina otavní, čejka chocholáta a koliba velká, důležitost přinejmenším srovnatelnou s důležitostí oblastí území ležících uvnitř ptačí oblasti Lauteracher Ried. Mimoto čísel, uvedených rakouskou vládou ve standardním formuláři týkajícím se těchto tří posledních druhů stěhovavých ptáků, bylo dosaženo pouze, pokud byly vzaty v úvahu také pozemky ležící mimo uvedenou ptačí oblast.
- 37 Co se týče argumentu rakouské vlády, podle něhož oblasti Soren a Gleggen-Köblern nejsou nejvhodnější pro ochranu výše uvedených druhů ptáků z důvodu již existujících škodlivin a vlivů, stavu a současné kvality těchto oblastí, je třeba připomenout, že tyto oblasti přijímají, jak bylo uvedeno v bodech 34 a 35 tohoto rozsudku, na ploše menší, než je plocha uvedené ptačí oblasti, počet hnízdících ptáků obdobný tomu, který je pozorován v této posledně uvedené oblasti.
- 38 Je tedy namístě konstatovat, že podle ornitologických kritérií jsou oblasti Soren a Gleggen-Köblern součástí stejně jako ptačí oblast Lauteracher Ried území nejvhodnějších z hlediska počtu druhů a rozlohy, aby byly označeny jako ptačí oblast v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice o ptácích.
- 39 Toto zjištění nemůže být zpochybněno argumentem, kterého se dovolává rakouská vláda, podle něhož je třeba vzít v úvahu, byť nepřímo, během nezbytného posuzování vlastností určené oblasti, ekonomická a sociální kritéria, aby mohla být označena jako ptačí oblast.
- 40 Podle judikatury Soudního dvora totiž nemůže členský stát při výběru a vymezení ptačí oblasti vzít v úvahu ekonomické požadavky, ani z titulu jeho vyššího

obecného zájmu, kterému odpovídá ekologický cíl sledovaný směrnicí o ptácích, ani v rozsahu, v němž odpovídají takovým naléhavým důvodům vyššího veřejného zájmu, které jsou uvedeny v čl. 6 odst. 4 prvním pododstavci směrnice o stanovištích (viz zejména rozsudek ze dne 11. července 1996, Royal Society for the Protection of Birds, C-44/95, Recueil, s. I-3805, body 31 a 42).

- 41 Co se týče argumentu rakouské vlády, podle něhož výsledky pozorování provedeného na místě neumožňují dojít závěru o způsobilosti oblastí Soren a Gleggen-Köblern pro ochranu chráněných druhů ptáků, je namístě konstatovat, že nemůže vědecky odůvodňovat vynětí těchto oblastí ze ptačí oblast. Naopak označení uvedených oblastí jako ptačí oblast musí zajistit stav ochrany chrástala polního, druhu zapsaného do přílohy I, a jiných pravidelně se vyskytujících stěhovavých druhů ptáků, v souladu s cíli směrnice o ptácích.
- 42 Nelze přijmout argumentaci uvedené vlády, podle které Komise nesprávně tvrdí, že je třeba měnit a neustále přizpůsobovat ptačí oblast Lauteracher Ried, jelikož takový požadavek nespočívá na žádném právním základu.
- 43 Je namístě totiž konstatovat, že i když je nesporné, že povinnost označit nejvhodnější území pro zřízení ptačí oblast se stala co se týče Rakouské republiky účinnou dne 1. ledna 1995, datem přistoupení tohoto členského státu k Evropské unii, tato povinnost k tomuto datu nezaniká. Ani směrnice o ptácích, ani znění jejího článku 4 totiž neobsahují sebemenší zmínku směřující ke stanovení, že účinky povinnosti provést tuto směrnici k tomuto datu zanikly. Mimoto, jak také uvedla generální advokátka v bodě 39 jejího stanoviska, není vůbec v souladu s cílem účinné ochrany ptáků nechránit oblasti výjimečné z hlediska ochrany chráněných druhů výlučně proto, že výjimečná povaha oblasti se ukázala až po provedení směrnice o ptácích.
- 44 Co se týče argumentu rakouské vlády, podle něhož vycházela ze studie, vypracované v roce 1995 Spolkovou agenturou na ochranu životního prostředí ve spolupráci s BirdLife, nazvané *Important Bird Areas in Österreich*, jelikož v době výběru a označení Lauteracher Ried jako ptačí oblast představovala jediný přehled a jediné důvěryhodné vědecké posouzení, stačí konstatovat, že povinnost označení není omezena, jak správně tvrdí Komise, stavem vědeckých poznatků v dané době.
- 45 Ze spisu totiž vyplývá, že jsou k dispozici i jiné ornitologické studie a posudky mající vědeckou povahu a výsledky nejnovějších pozorování, než ty, na jejichž základě došlo k označení ptačí oblast Lauteracher Ried. Na základě těchto poznatků, jejichž přesnost není Rakouskou republikou zpochybňována, mělo být označení této ptačí oblast znovu přezkoumáno.
- 46 Rakouská republika nemůže rovněž tvrdit, že tím, že označila jako oblasti ochrany oblasti Bangs a Matschels, kde se chrástal polní také vyskytuje, je zbavena povinnosti označit území Soren a Gleggen-Köblern jako ptačí oblast.

- 47 Jak Soudní dvůr již rozhodl, členské státy mají povinnost označit jako ptačí oblast všechny oblasti, které se při použití ornitologických kritérií jeví jako nejvhodnější z hlediska ochrany dotčených druhů (viz zejména výše uvedený rozsudek Komise v. Nizozemsko, bod 62).
- 48 Konečně co se týče argumentu rakouské vlády týkajícího se skutečnosti, že oblasti Soren a Gleggen-Köblern nejsou zcela bez ochrany, stačí připomenout, že čl. 4 odst. 1 směrnice o ptácích ukládá členským státům povinnost označit jako ptačí oblast nejvhodnější území z hlediska počtu druhů a rozlohy určené pro ochranu druhů uvedených v příloze I, povinnost, kterou není možné obejít přijetím jiných opatření zvláštní ochrany (výše uvedený rozsudek Komise v. Nizozemsko, bod 55).
- 49 S přihlédnutím k výše uvedenému je namísto se domnívat, že první žalobní důvod, jehož se Komise dovolávala, je opodstatněný.

K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z nedodržení požadavků čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích

- 50 Svým druhým žalobním důvodem Komise tvrdí, že Rakouská republika nedodržela povinnosti vyplývající z ustanovení čl. 6 odst. 4 ve spojení s článkem 7 směrnice o stanovištích při povolování projektu výstavby silnice S 18 s ohledem na požadavky ochrany biotopů a stanovišť stanovené pro ptačí oblast Lauteracher Ried.

...

K časové působnosti směrnice o stanovištích

- 53 Vzhledem k tomu, že z bodu 11 tohoto rozsudku vyplývá, že určité skutečnosti týkající se projektu výstavby silnice S 18 proběhly před datem přistoupení Rakouské republiky k Evropské unii, je třeba před rozhodnutím ohledně údajného porušení směrnice o stanovištích přezkoumat, zda je tato směrnice použitelná na sporné skutečnosti, jež jsou předmětem žaloby Komise.
- 54 V tomto ohledu je nesporné, že projekt výstavby silnice S 18 začal v roce 1992. Řízení, jež bylo přerušeno, bylo znovu zahájeno dne 8. března 1994, dne, kdy byl tento projekt formálně představen a předložen k řízení o posouzení na základě zákona z roku 1971 o spolkových komunikacích.
- 55 Mimoto ze spisu vyplývá, že celkový spolkový znalecký posudek byl zveřejněn během téhož roku, tedy před 1. lednem 1995, což je datum přistoupení Rakouské republiky k Evropské unii.
- 56 Dále z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zásada předložení projektů, které mohou mít na životní prostředí významný vliv, k posouzení vlivů na životní prostředí, není použitelná v případech, ve kterých datum formálního podání žádosti o povolení projektu předchází datu uplynutí lhůty pro provedení směrnice [viz pokud se jedná o směrnici Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985

o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01, s. 248), rozsudky ze dne 11. srpna 1995, Komise v. Německo, C-431/92, Recueil, s. I-2189, body 29 a 32, a ze dne 18. června 1998, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, C-81/96, Recueil, s. I-3923, bod 23].

- 57 Soudní dvůr se totiž domníval, že toto formální kritérium je jediným, které je v souladu se zásadou právní jistoty a které umožňuje zachovat užitečný účinek směrnice. Důvodem této úvahy je, že taková směrnice jako je směrnice o stanovištích se v široké míře týká projektů většího rozsahu, jehož uskutečnění je velmi často dlouhodobé. Nebylo by tak vhodné, aby řízení, složitá již na vnitrostátní úrovni a formálně zahájená před datem uplynutí lhůty pro provedení uvedené směrnice, byla ztížena a zpožděna z důvodu specifických požadavků uložených touto směrnicí a aby tím byly dotčeny již vzniklé situace (viz obdobně výše uvedený rozsudek Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, body 23 a 24).
- 58 Směrnice 85/337 a směrnice o stanovištích se přitom obě týkají posouzení vlivů určitých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. V obou těchto případech se řízení o posouzení provádí před konečným výběrem projektu. Výsledky tohoto posouzení musí být vzaty v úvahu při rozhodování o projektu, který může být změněn na základě těchto výsledků. Jednotlivá stadia posuzování projektu jsou propojena tak, že tvoří komplexní operaci. Skutečnost, že je obsah určitých předpisů rozdílný, nemůže zpochybnit toto posouzení. Z toho vyplývá, že žalobní důvod musí být posouzen k datu, ke kterému byl projekt formálně představen, tedy k datu, které je uvedeno v bodě 54 tohoto rozsudku.
- 59 Dále je třeba připomenout, že v souladu s ustanoveními aktu o přistoupení jsou práva a povinnosti vyplývající z práva Společenství, až na výjimky, bezprostředně použitelná v nových členských státech (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. ledna 2002, Weidacher, C-179/00, Recueil, s. I-501, bod 18).
- 60 Z aktu o přistoupení vyplývá, že povinnosti vyplývající ze směrnice o ptácích a ze směrnice o stanovištích se co se týče Rakouské republiky staly účinné dne 1. ledna 1995 a že žádná odchylka nebo přechodné období nebyly tomuto členskému státu poskytnuty.
- 61 Je tedy namístě konstatovat, že řízení o povolení projektu výstavby silnice S 18 bylo formálně zahájeno před datem přistoupení Rakouské republiky k Evropské unii.
- 62 Z toho vyplývá, že v projednávaném případě se v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 56 tohoto rozsudku povinnosti vyplývající ze směrnice o stanovištích nevztahovaly na Rakouskou republiku a že projekt výstavby silnice S 18 nepodléhal požadavkům stanoveným touto směrnicí.

- 63 Vzhledem k výše uvedenému je namístě dojít k závěru, že druhý žalobní důvod Komise není opodstatněný.
- 64 V důsledku toho je namístě určit, že Rakouská republika tím, že nezahrnula do ptačí oblasti Lauteracher Ried oblasti Soren a Gleggen-Köblern, které jsou podle vědeckých kritérií stejně jako tato ptačí oblast součástí území nejvhodnějších z hlediska počtu druhů a rozlohy v souladu s čl. 4 odst. 1 a 2 směrnice o ptácích, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z ustanovení uvedené směrnice.

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Zpráva o činnosti České společnosti pro právo životního prostředí za rok 2005

Česká společnost pro právo životního prostředí v roce 2005 existovala již pátým rokem. V souladu se svými Stanovami rozvíjela své tradiční činnosti, a to především na úseku vědeckém, výchovném, publikačním a informačním, a v oblasti mezinárodních vztahů.

Dne 2. března 2005 se uskutečnila ve Velkém sále Akademie věd ČR v Praze **pátá Valná hromada** České společnosti pro právo životního prostředí, která přijala všechny standardní dokumenty. Byla zvolena Revizní komise na další dvouleté období, ve složení Mgr. Petr Svoboda (předseda), JUDr. et. Ing. Filip Dienstbier, JUDr. Ivana Hrušová. Členská základna schválila na valné hromadě s účinností od roku 2006 zvýšené členské příspěvky ve výši 400,- Kč fyzické osoby individuální členové – výděleční, 200,- Kč nevýděleční, nejméně 700,- Kč právnické osoby – kolektivní členové. Členské příspěvky pro rok 2005 zůstaly v původní výši. Příspěvky lze platit buď bankovním převodem nebo poštovní poukázkou na účet ČSPŽP či hotovostní platbou hospodářce Mgr. Heleně Nekvasilové. Informace o průběhu valné hromady a o schválení zvýšení členských příspěvků byla též zveřejněna na stránkách časopisu České právo životního prostředí č. 1/2005 (15).

Představenstvo pracovalo v roce 2005 ve složení: předseda ČSPŽP: Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., místopředsedové: JUDr. Jana Zástěrová, CSc. a JUDr. Michal Sobotka, Ph.D., a členové: JUDr. Helena Dobiášová, JUDr. Martina Franková, Ph.D., Mgr. Hana Borovičková, Mgr. Helena Nekvasilová, JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D. a JUDr. Tereza Tichá, Ph.D. Různí členové se na činnosti Představenstva podíleli různou měrou, někteří pak byli téměř nedostižní. Představenstvo mělo problémy s usnášením, když na jeho schůzi dorazilo jen většinou těsně nad polovinu jeho členů.

Počet členské základny spíše stagnoval (108 členů, z toho jeden člen kolektivní, Česká společnost pro stavební právo). Nedařilo se získat ve větším počtu nové členy (za rok 2005 pouze 4 noví členové).

V oblasti **publikační** v loňském roce ČSPŽP především vydávala již pátý ročník časopisu České právo životního prostředí. Za oněch pět let se ustálila 12-tičlenná redakční rada a redakce časopisu v dvoučlenném složení JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D. a Mgr. Karolina Žákovská. Časopis se nadále vydává ve spolupráci s nakladatelstvím Eva Rozkotová – IFEC a tuto spolupráci lze hodnotit za pět let vydávání časopisu jako velmi dobrou. Rubriky časopisu jsou již stabilní a pravidelné. Časo-

pis reaguje na zásadní události ve vývoji práva životního prostředí a odráží změny nastalé v právním řádu po vstupu České republiky do Evropské unie. Bohužel se však podařilo v loňském roce vydat jen dvě čísla časopisu. Příčinou byl nedostatek finančních prostředků na jeho vydávání. Na časopis byly získány jen prostředky z odborné expertní činnosti společnosti, když dotace v rámci výběrového řízení Ministerstvem životního prostředí po několika letech z důvodu rozpočtových škrtnů v rozpočtu resortu udělena tentokrát nebyla. O jiné granty a dotace se představenstvo Společnosti po konzultaci s šéfredaktorem časopisu poté již neucházela. Financování časopisu z vlastních zdrojů je po zkušenostech z loňského roku zajímavý model, společnost není tolik svázána poměrně striktními omezeními v podmínkách grantů a výběrových řízení na dotace z veřejných rozpočtů, klade však vyšší nároky na představenstvo, co se týká hledání finančních zdrojů. Představenstvo proto zvažuje model financování časopisu na následující léta.

Na přelomu roku 2004 a 2005 společnost vydala první cizojazyčnou publikaci *Czech Environmental law on beginning to accession to the EU*. Rok 2005 byl věnován její propagaci. Nejvíce času bylo věnováno rozesílání anglické publikace různým evropským i světovým mezinárodním orgánům, organizacím, institucím i nejvýznamnějším zahraničním představitelům práva životního prostředí, do konce r. 2005 bylo rozesláno přes 150 exemplářů. Publikace zaznamenala v zahraničí velký a pozitivní ohlas.

Dále se podařilo v roce 2005 v rámci zelené řady v nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC vydat učebnici Doc. JUDr. Jaroslava Drobníka, CSc. „Základy pozemkového práva“.

Společnost uspořádala na **úseku vědeckém a odborném** tradičně několik přednášek významných zahraničních hostujících odborníků. V květnu 2005 se na Právnické fakultě uskutečnila přednáška profesora Ferdinanda Kerschnera z Univerzity Johannesse Keplera v Linzi na téma „Otázky ekologicko-právní odpovědnosti při nakládání s geneticky modifikovanými organismy“. V říjnu 2005 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy uskutečnila přednáška profesora Theodorose Panagopoulou z University of Piraeus, Greece na téma „Právo životního prostředí v Řecku“. Na organizaci obou přednášek se společně podílely Katedra práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy a Česká společnost pro právo životního prostředí.

Společnost spoluprádala s Katedrou práva životního prostředí PF UK a Správou NP a CHKO Šumava 6. ročník mezinárodní česko – polsko – slovenské konference, které se mnozí členové Společnosti aktivně zúčastnili. Konference se konala v září 2005 v Kašperských Horách, a to na témata „Procesní právo životního prostředí a právní problematika ochrany lesa“. Z konference bude v první polovině roku 2006 vydán sborník příspěvků, pro členy České společnosti pro právo životního prostředí bude zajištěna distribuce.

V oblasti **mezinárodní spolupráce** jmenujme prohloubení spolupráce s Francouzským ministerstvem životního prostředí, Švýcarskou společností pro právo životního prostředí, Institut für Umweltrecht Linz, Towarzystwo naukowe prawa ochrony srodowiska PAN Wroclaw, dále s Univerzitami v Zurichu, Bernu, Linzi, Berlíně, Passau, Hamburgu, Nantes, Leuven a Wroclaw. S UNI Johanesse Keplera v Linzi, Katedrou práva životního prostředí PF UK a Správou NP Podyjí jsme spolupřáteli studentskou odbornou konferenci na téma „Právní úprava ochrany přírody a krajiny v ČR, Rakousku a EU“ (vedenou v němčině), a to na přelomu září a října 2005 v Národním parku Podyjí. Z konference bude vydán v roce 2006 sborník příspěvků, pro členy České společnosti pro právo životního prostředí bude zajištěna distribuce.

V roce 2005 jsme webovou adresu www.cspzp.cz nahradili adresou **www.cspzp.com**. Emailová adresa cspzp@seznam.cz zůstává zachována i nadále. Internetové stránky ČSPŽP jsou však bohužel dosti zastaralé a i nově odstartovaná rubrika „Diskusní fórum“ nefunguje podle našich představ. Zlepšení stavu by měla zajistit nově ustanovená pracovní skupina ve složení JUDr. Martin Smolek, Ph.D., LL.M., Mgr. Karolina Žáková a JUDr. Hana Müllerová.

Po stránce **ekonomické** se Společnost snažila vedle poměrně zanedbatelných příjmů ze členských příspěvků, získávat peníze zejména z úplatně zpracovávaných právních expertíz a odborných prací. Nezískali jsme žádné granty a dotace na časopis České právo životního prostředí. Získali jsme celkem 230 tis. Kč za odborné studie pro MŽP (integrované rozhodování v OŽP) a firmu Rentel, s.r.o. (přístup k právním informacím z oblasti ochrany životního prostředí na internetu).

Pokud se členstvu bude zdát tato předkládaná zpráva snad až příliš kritickou, pak to není náhodou. Rok 2005 byl ve srovnání s lety přecházejícími obdobím spíše stagnačním a rutinně vedeným. Do dalšího roku, resp. pěti let bychom se všichni měli hlavně obsahově, ale i personálně, zamyslet nad tím, jak dále. Zejména by měly být do činnosti společnosti zapojeni členové v regionech, nemělo by jít jen o aktivity úzké skupiny lidí z Prahy.

V Praze dne 1. února 2006

Jménem Představenstva ČSPŽP předkládá

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.
předseda ČSPŽP

Mezinárodní vztahy ČSPŽP v roce 2005

Ve sféře zahraničních vztahů byl rok 2005 pro ČSPŽP dosti hektický, avšak značně úspěšný. Zejména prostřednictvím anglické ročenky se podařilo navázat velké množství nejrozličnějších kontaktů, které by se bez ní navazovaly nepochybně mnohem obtížněji (o těch nejvýznamnějších kontaktech bude na stránkách časopisu České právo životního prostředí postupně informováno).

Výročí 5-ti let existence ČSPŽP by však pravděpodobně mělo vést k přehodnocení koncepce zahraniční politiky Společnosti, jejímž cílem vždy byla intenzivní součinnost s menším počtem zahraničních subjektů. Současná příslušná mezinárodní praxe se ovšem ubírá spíše opačným směrem: extenzivní spolupráce s velkým počtem subjektů (spočívající kupř. na pouhé výměně informací či materiálů, jednorázových návštěvách významných představitelů oboru práva životního prostředí atd.). V zájmu zachování již navázaných i nových kontaktů s klíčovými aktéry práva životního prostředí bude zřejmě nutné koncepci zahraničních vztahů alespoň z části přizpůsobit této praxi.

Pokračovala spolupráce již dříve konstituovaná (výměnou získávala ČSPŽP informace od různých subjektů, informační bulletiny Ministerstva životního prostředí Francouzské republiky, časopisy „Droit et Environnement“ frankofonního systému „Réseau Droit l'Environnement“ atd.

Jakožto ocenění dlouhodobého rozvoje česko-francouzských vztahů v oblasti práva životního prostředí nabídla Francouzská společnost pro právo životního prostředí (Société Française pour le Droit de l'Environnement) možnost přímé participace na své činnosti členům ČSPŽP (formuláře žádosti o přijetí zahraničních členů nejsou volně ke stažení na internetových stránkách Francouzské společnosti, existují pouze v papírové podobě (v sídle ČSPŽP – Ústav státu a práva AV ČR, Národní 18, Praha 1); členský poplatek činí pro fyzické osoby 40 EURO ročně. Pro zájemce uvádíme emailovou adresu sfde@urs.u-strasbg.fr a internetovou adresu www.larecherche.fr/special/asso/sfde.html .

Ze stejné ho důvodu byla podobná forma součinnosti nabídnuta frankofilním členům ČSPŽP ze strany frankofonní instituce tzv. Síť center pro výzkum práva životního prostředí – Réseau de Recherche en Droit de l'Environnement – Limoges, Francie (formuláře žádosti o přijetí za člena jsou rovněž k dispozici v sídle ČSPŽP). Členství není podmíněno placením členských poplatků, členové naopak zdarma dostávají časopis „Droit et Environnement“, informující o novinkách ve frankofonní zóně práva životního prostředí, zejména též africké).

Podařilo se vzkřísit spolupráci s Evropskou asociací pro právo životního prostředí (European Environmental Law Association, E.E.L.A. – Association Européen de Droit de l'Environnement, A.E.D.E.), viz České právo životního prostředí č. 2/1001.

Po skončení předsednictví Lucemburska EU v polovině roku 2005 se Rita Rauman-Degreve – předsedkyně Lucemburské společnosti pro právo životního prostředí a předsedkyně E.E.L.A. – se konečně začala plně věnovat činnosti pro Evropskou asociaci: obnovila kontakty s jednotlivými národními organizacemi a pro r. 2006 přislíbila soustavnou a systematickou práci.

Byla znovu zahájena jednání o členství ČSPŽP v E.E.B. (European Environmental Bureau – www.greenchannel.com/eeb). Základní problém stále spočívá – jako v případě prvního kontaktu s touto institucí – v placení členských poplatků, kterýžto problém tentokrát přislíbila řešit Rada pro vědecké společnosti AV ČR.

Byla zahájena jednání o zanesení ČSPŽP do seznamu 1000 nejvýznamnějších organizací ekologického zaměření (Annuaire des 1000 associations pour l'environnement“), o jehož první vydání v r.2001 se zasloužila mezinárodní organizace „Les Journalistes – écrivains pour la nature et l'écologie“ (z České republiky je v seznamu pouze Společnost pro trvale udržitelný život – STUŽ). I když je v seznamu organizací čistě právníckého zaměření pouze menšina, jsou tam jako např. francouzská A.R.P.E.J.E. (Association pour la Réussite et la Promotion des Juristes de l'Environnement – Asociace pro úspěch a zvyšování kvalifikace právníků, zabývajících se životním prostředím (volně přeloženo), s níž je Česká společnost pro právo životního prostředí v kontaktu (bude informováno v časopise), šance naší Společnosti na zapsání do seznamu jsou nicméně značné.

Nejvíce času bylo věnováno v loňském roce rozesílání anglické ročenky ČSPŽP - *Milan Damohorský (ed.) et al. : Czech environmental law on beginning to accession to the EU. Yearbook. Volume 1. Czech Environmental Law Society. Publishing Eva Rozkotová – IFEC. Prague 2004* - různým evropským i světovým mezinárodním orgánům, organizacím, institucím i nejvýznamnějším zahraničním představitelům práva životního prostředí. Do konce roku 2005 bylo rozesláno přes 150 exemplářů, z toho 65 poštou ÚSP AV ČR. Velký a pozitivní ohlas na ročenky dokumentují děkovné dopisy za její zaslání, které lze rozdělit do tří kategorií, a to dopisy obsahující:

- a) prosté poděkování (např. z knihovny Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku aj.),
- b) poděkování plus žádost o posílání dalších materiálů (např.Mezinárodní organizace práce v Ženevě aj.),
- c) poděkování plus poslání svého materiálu jako výměna (např.Francouzská liga práv zvířat v Paříži aj.).

V druhé polovině roku 2005 začaly přípravy organizace společensky i mezinárodně vysoce prestižního výročního zasedání C.E.D.E: (Conseil Européen du Droit de L'Environnement – Evropská rada pro právo životního prostředí) které se má uskutečnit na jaře letošního roku v Praze (pozn. redakce: o této akci informuje v tomto čísle v rubrice *Z vědeckého života*). V létě roku 2005 profesor Alexandre Kiss, před-

seda C.E.D.E., požádal ČSPŽP, jako uznání jejích pracovních úspěchů, o zajištění organizace mimořádně významného zasedání Evropské rady, které by mělo zhodnotit uplynulých 30 let své existence, přijmout další členy z nových členských států EU a redefinovat svou roli do budoucna ve změněných společenských podmínkách.

Vzhledem k dlouhodobému charakteru téměř všech zmíněných aktivit (i drobnějších, zde nezmíněných) budou tyto činnosti pokračovat i v r.2006.

JUDr. Jana Zástěrová, CSc.

RECENZE A ANOTACE

Prchalová, J.:

Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 Komentář a prováděcí předpisy podle stavu k 1. 1. 2006,

Nakladatelství Linde Praha, 2006, str. 351. ISBN 80-7201-575-3.

Na jaře letošního roku vyšel v nakladatelství Linde zatím nejnovější komentář zákona o ochraně přírody a krajiny. Jeho autorkou je JUDr. Jana Prchalová působící na legislativním odboru Ministerstva životního prostředí.

Úvod věnuje autorka krátkému exkurzu do historie právního zakotvení ochrany přírody a krajiny v našich zemích a s ohledem na avizované zaměření v názvu publikace i přijímání evropské legislativy v této oblasti. Právě novelizace zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti s povinností převzít evropskou legislativu upravující vytváření evropské soustavy chráněných území známé veřejnosti jako Natura 2000 totiž přinesla do „staré dobré stočtrnáctky“ od jejího vydání doposud ty nejvýraznější změny. Zaměření publikace na vztah k soustavě Natura 2000 se promítá i do jejího dalšího obsahu. Vedle českého znění evropských právních předpisů souvisejících s vytvořením a ochranou soustavy Natura 2000, tj. směrnice 92/43/ES (tzv. směrnice o stanovištích) a směrnice 79/409/ES (tzv. směrnice o ptácích), zde dále nalezneme rovněž i národní prováděcí předpisy významné pro zřízení soustavy Natura 2000. Projevuje se zde zřetelný posun od legislativního stavu v době, kdy nedlouho po tzv. euronovele vyšel předcházející komentář k zákonu o ochraně přírody a krajiny (autor Miko, L. a kol.). Od zmíněné euronovely totiž vstoupilo v platnost již několik prováděcích právních předpisů souvisejících s Naturou 2000.

Poněkud překvapivě mezi uvedenými předpisy ovšem chybí základní prováděcí předpis k zákonu o ochraně přírody a krajiny, tj. vyhláška č. 395/1992 Sb. Byť se primárně soustavy Natura 2000 opravdu nedotýká, některá její ustanovení se zajištěním ochrany evropských lokalit souvisí (např. označování a vyhlásování zvláště chráněných území). Přestože důvodem jejího neuvedení byla zřejmě snaha nezvyšovat rozsah a s ním potažmo i náklady a cenu, domnívám se, že by zařazení této stěžejní vyhlášky (tj. i bez příloh) do obsahu publikace bylo velmi přínosné. Důvod vidím především v relativní komplexnosti takového komentáře a skutečnosti, že jeho uživatel by už prakticky nemusel sahát pro získání základních informací po jiném materiálu. Nevím, proč je Příloha č. I. Směrnice o ptácích otištěna jen cca z jedné třetiny (!?), přílohy II a III nejsou pak otištěny vůbec. Pro úplnost lze k obsahu ještě uvést, že publikaci doplňuje i přehled stávajících navržených území soustavy Natura

2000 v České republice a rovněž i přehled nejdůležitějších mezinárodních smluv v oblasti ochrany přírody a krajiny.

K vlastnímu komentáři zákona o ochraně přírody a krajiny je nezbytné na prvním místě konstatovat, že psát komentář k tomuto zákonu je zcela jistě úkolem nelehkým. Výše uvedené platí dvojnásob v době, kdy je stále řada jeho ustanovení „v pohybu“, tj. z důvodu své nejednoznačnosti umožňuje více rozličných výkladů. Navíc praxe přitom v mnoha případech zatím nedospěla k nějakému osvědčenému řešení a ustálenému přístupu. Právě nezdědka zbytečně komplikovaná ustanovení s sebou totiž přináší řadu potencionálních problémů, ke kterým je či bude potřeba zaujmout určitý postoj. Proto je třeba ocenit každý počín v této oblasti, který mnohdy znamená vydat se po neprošlapané cestě.

Přesto bych ke komentáři některých ustanovení zmínil několik drobných připomínek či spíše postřehů. Mám za to, že užití pojmu „kategorie“ u ptačích oblastí je do jisté míry zavádějící. To především z toho důvodu, že ho zákon o ochraně přírody užívá pouze ve vztahu ke zvláště chráněným územím. V případě ptačích oblastí je dle mého proto na místě mluvit spíše o právním institutu nebo způsobu ochrany či institutu obecné územní ochrany apod. Přestože jde reálně o institut, který se obsahově skutečně blíží úrovni ochrany zvláště chráněných území, nejedná se o novou kategorii zvláště chráněných území (za poznámku zde snad stojí, že v původním odmítnutém návrhu euronovely naopak o novou kategorii zvláště chráněných území opravdu šlo). Dále je možné ještě zmínit, že v komentáři k § 45e odst. 4 rozebírajícím možnost uzavření smlouvy o způsobu hospodaření v ptačí oblasti se sice odkazuje na § 39 upravující smluvní ochranu některých zvláště chráněných částí přírody, uvedený § 39 ovšem obsahově nemá s ptačí oblastí nic společného. Naopak je zde zřejmá souvislost s §§ 68 a 69, které upravují možnost uzavírání dohod o provádění péče o pozemky z důvodu ochrany přírody a jejich případné financování ze strany orgánů ochrany přírody (viz odkaz na ptačí oblasti v § 68 odst. 2).

Vyzvednout si naopak určitě zasluhují odkazy na některá rozhodnutí z bohaté evropské judikatury vztahující se k soustavě Natura 2000. Uvedení odkazů představuje v této oblasti kvalitativní posun oproti předchozímu komentáři, který je celkově zaměřen více ve prospěch ochránářské veřejnosti, zatímco zde je kladen o něco větší důraz na právní stránku. Přesto i zde je možné nalézt a dozvědět se v textu komentáře k paragrafům upravujícím soustavu Natura 2000 řadu zajímavých souvisejících skutečností (např. na str. 102 a násl.).

V úvodu zmíněné působiště autorky na legislativním odboru Ministerstva životního prostředí nasvědčuje, že v komentáři obsažený výklad bude mít zřejmě blízko k postoji Ministerstva životního prostředí. To může mít svůj nemalý význam zvláště pro správní orgány vykonávající působnost orgánů ochrany přírody. Těm lze proto jen doporučit, aby si do své příruční „KPZ“ neboli knihovny první záchrany pořídili

k předcházejícím komentářům zákona o ochraně přírody (tj. Miko a kol. a Pekárek a kol.) i tento nejnovější. Ve spleť houštině paragrafových znění zákona o ochraně přírody, kde se lze místy jen obtížně orientovat, podá určitě i on v řadě situací pomocnou ruku. Ostatně stejně jako jeho dva již zmínění starší sourozenci, jejichž pojetí je jinak z pohledu rozsahu vlastního textu samotného komentáře přece jen o něco širší. A protože víme, že pomocných rukou zde opravdu není mnoho, lze závěrem jen konstatovat, že je dobře za každý počín, který přináší do této oblasti něco nového, ať již v podobě obecně přijatelného řešení, či námětu do diskuze, což tento komentář určitě naplňuje. Na „dokonalého“ průvodce této části legislativní krajiny, který by dával jednoznačné odpovědi na nabízející se legislativní problémy ochrany přírody si ale budeme muset všichni ještě nějakou tu dobu od zmíněné euronovely počkat. Zatím nezbývá než je „veribus unitis“ řešit s pomocí všech tří dosavadních komentářů a rozumného přístupu ve smyslu „ratio legis“.

JUDr. et Mgr. Jaroslav Knotek

Jaroslav Drobník:

Základy pozemkového práva. Nakladatelství Eva Rozkotová-IFEC, Beroun 2005, str. 166. ISBN 80-903409-4-6.

Tato publikace je určena především jako učební pomůcka ke studiu pozemkového práva na právnických fakultách a jiných vysokých školách, na nichž je tento předmět vyučován. Může ji však využít každý, kdo potřebuje získat ucelenou a přehlednou informaci o podstatě, zvláštěnostech a o právní úpravě pozemkových vztahů v České republice. Zkušený a respektovaný autor je docentem na katedře práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

V úvodní části publikace jsou vysvětleny pojmy půda, pozemek, parcela a nemovitost v jejich právním smyslu, které se vyskytují ve všech právních předpisech upravujících pozemkové vztahy. Na tyto vztahy výrazně působí specifika půdy, která je produktem přírody a plní významné a nezastupitelné ekonomické a ekologické funkce (výrobní prostředek, produkční činitel, reservoar vody a nerostných surovin, stanoviště pro veškerou lidskou činnost a základní složka životního prostředí). Jako zemský povrch se půda užíváním neopotřebovává a nespotebovává, ale nelze ji ani rozšířit. Veškeré současné i budoucí potřeby lze proto uspokojovat jen přerozdělováním území a intenzivnějším, zároveň však racionálnějším a k životnímu prostředí šetrnějším užíváním půdy. Z toho pramení i hlavní rozpory v pozemkových vztazích, zejména rozpor mezi konkurujícími si činnostmi v určitém území a rozpor mezi nutností ekonomického využití půdy a její ochranou jako složky životního prostředí. Jejich řešení, za pomoci práva, se projevuje v omezování nebo i v oddělení vlastnického práva k půdě, v územním plánování, v pozemkových úpravách,

v ochraně zemědělských a lesních pozemků a v dalších právních prostředcích, určených k prosazování veřejného zájmu v pozemkových vztazích.

Podle způsobu hospodářského nebo jiného společenského využití se pozemky dělí na kategorie (druhy) zemědělské a nezemědělské půdy. Toto tzv. účelové určení půdy je právně relevantní a zásadně se může změnit jen na základě rozhodnutí nebo se souhlasem příslušného správního úřadu. Ingerence státu do využívání pozemků, jak se již projevuje v procesu územního plánování, plní nezbytnou preventivní funkci pro zajištění harmonického uspořádání vztahů v území. Vlastník může změnit druh pozemku většinou jen na základě územního rozhodnutí o umístění stavby nebo o rozhodnutí o využití území podle platného stavebního zákona. K použití zemědělských a lesních pozemků pro jiné účely se však vyžaduje zvláštní souhlas příslušného úřadu, kterým je podmíněno vydání územní rozhodnutí. V zájmu ochrany zemědělské půdy lze vlastníkově změnu druhů této půdy i nařídít (např. změnit ornou půdu na trvalý travní porost k ochraně půdy před erozí).

Základním institutem pozemkového práva je pozemkové vlastnictví, které bylo na území České republiky v průběhu minulého století dotčeno významnými změnami. Projevily se jak v rozsáhlých změnách pozemkové držby, tak i v oprávněních pozemkových vlastníků. Po roce 1918 se uskutečnila pozemková reforma, kterou byl proveden zábor velkého pozemkového majetku nad 150 ha zemědělské a nad 250 ha celkové výměry půdy u jednoho vlastníka a došlo k přidělení takto získané půdy do vlastnictví rolníků. Pozemková reforma pak pokračovala v podstatně větším rozsahu po 2. světové válce. Spočívala konfiskací majetku na základě presidentských dekretů z roku 1945 a zákonů z roku 1947 a 1948. Tzv. zákon o nové pozemkové reformě, který byl vydán po únoru 1948, stanovil hranici maximální držby půdy u jedné osoby 50 ha s tím, že bylo možné provést zábor pod tuto hranici, pokud vlastník sám na půdě nehospořádal. Těmito zásahy došlo ke změně vlastnictví u většiny, ale ne všech pozemků. Na území České republiky se po nástupu komunistického režimu neuskutečnila nacionalizace veškeré půdy. V procesu budování „socialismu“ po roce 1948 byla preferována cesta odnímání půdy nikoli z vlastnictví, ale z užívání soukromých vlastníků a došlo k vytváření zvláštních užívacích práv k půdě, která tyto osoby zbavila základních vlastnických oprávnění k půdě. Po roce 1989 nastal v rámci restituce a privatizace pozemkového majetku proces obnovy vlastnického práva k půdě, který se projevil v zavedení pojmově i obsahově jednotného vlastnictví, bez rozlišování osoby vlastníka.

Vlastnické právo k pozemkům obsahuje stejná základní oprávnění jako vlastnické právo k jiným předmětům. Při bližším pohledu jsou však zřejmé některé rozdíly. Uživací oprávnění je užší, neboť půdu jako zemský povrch nelze opotřebovat a spotřebovat, ale zároveň je širší, neboť se vztahuje i na prostor nad a pod zemským povrchem. Vlastnictví půdy nevzniká výrobou, ale přerozdělováním území mezi současnými

a budoucími vlastníky a uživateli pozemků. Výrazněji než u jiných předmětů dochází k omezení vlastnického práva k půdě, a to zejména formou věcných břemen. Je proto obvyklé, že vlastník pozemku je povinen něco trpět, něčeho se zdržet nebo i něco konat ve prospěch vlastníka jiného pozemku nebo jiné osoby. S pozemkem může jeho vlastník svobodně nakládat, včetně možnosti převést jej smlouvou do vlastnictví jiné osoby. V získání pozemku do vlastnictví stále ještě platí určitá omezení pro devizové cizozemce. Ve veřejném zájmu, za náhradu a za podmínek stanovených zákonem je možné omezit nebo i odejmout vlastnické právo vyvlastněním, jehož konkrétní podmínky jsou obsaženy ve stavebním zákoně.

Vlastník pozemku může přenechat výkon užívacího oprávnění jiné osobě, což je velmi častým jevem při užívání zemědělské půdy. K tomuto účelu existují užívací práva, v nichž je nejrozšířenějším právem nájem půdy. Všechna zvláštní užívací práva z období před rokem 1989 byla zrušena a existující užívací práva jsou založena na svobodném projevu vůle vlastníka při nakládání s pozemkem. Vedle užívacích práv, kde jiná osoba než vlastník má pozemek v držbě (detenci), existují k pozemkům tzv. souběžná užívací práva. V zájmu lepšího a plnějšiho využití půdy užívají pozemek vedle vlastníka nebo nájemce jiné osoby, jako tzv. vedlejší (souběžní) uživatelé. Pro tento účel jsou používány různé formy oprávnění vyplývající ze smluv, ze zákona nebo z rozhodnutí státních orgánů, které spočívají např. v oprávnění vstoupovat na cizí pozemky.

V zájmu vytvoření podmínek pro využití půdy a pro ochranu životního prostředí se ve veřejném zájmu provádí tzv. pozemkové úpravy podle zákona č. 139/2002 Sb. Při novém uspořádání pozemků v rámci katastrálního území (v koordinaci s územním plánem) dochází i k výměně vlastnického práva k pozemkům, při které lze překonat nesouhlas jen menšího počtu dotčených vlastníků. Pozemkový úřad může totiž návrh úprav schválit jen za předpokladu, že s ním souhlasí vlastníci nejméně 3/4 výměry pozemků zahrnutých do pozemkových úprav.

Významnou úlohu má v pozemkových vztazích katastr nemovitostí, jehož režim je obsažen v zákoně č. 344/1992 Sb. Navazuje na předchozí evidenční prostředky, které mají na území ČR bohatou tradici. Katastr vedle evidenční a informační funkce plní významné funkce v ochraně půdy a v ochraně majetkových práv k pozemkům a stavebním nemovitostem. V katastru se evidují všechny pozemky v podobě parcel podle jejich druhu, polohy a geometrického určení a zapisují se v něm vlastnická a jiná věcná práva k nemovitostem. V platném katastru byl obnoven intabulační princip, neboť uvedená práva k nemovitostem vznikají na základě dohody až po rozhodnutí katastrálního úřadu o vkladu do katastru. Pro zajištění funkcí katastru je vlastníkům, státním orgánům a jiným osobám oznamovací uložena oznamovací povinnost a další některé další povinnosti. Katastrální úřad provádí též revizi katastru, při níž prověřuje evidenční údaje se skutečným stavem. Zvláštním úkolem je tzv. obnova katastru,

terou se sleduje i jeho celková modernizace. K zásadám, na kterých spočívá vedení katastru patří zejména princip legality, oficiality, formální a materiální publicity.

Právní režim všech kategorií půdy vykazuje určitá specifika. V závěrečné části této publikace je věnována pozornost zvláštnímu režimu užívání a ochrany zemědělské půdy (představuje 54% plochy ČR) lesních pozemků (představují 33,5% plochy ČR) a dále pozemkovým vztahům ve vodním hospodářství, hornictví a u stavebních pozemků.

V právních vztazích k zemědělské půdě, které spočívají v povinnostech vlastníků nebo nájemců, se v převážné míře projevují požadavky spojené s její ochranou. Při hospodaření na zemědělské půdě nesmí být ohrožovány její fyzikální, chemické a biologické vlastnosti, vodní režim, jakož zdravotní bezpečnost produktů, které vstupují do potravního řetězce. Za tímto účelem lze uložit vlastníkům a nájemcům půdy povinnost provést nápravná opatření, změnit kulturu zemědělské půdy a zakázat pěstování některých plodin. Zemědělskou půdu lze použít pro jiné než zemědělské účely zásadně jen se souhlasem příslušného orgánu ochrany zemědělského půdního fondu. Ochrana úrodné vrstvy půdy je zajišťována i při nezemědělské činnosti, např. skryvkou a využitím této zeminy na jiných pozemcích a rekultivaci dotčené půdy.

Lesní pozemky je povinen vlastník využívat tak, aby na nich byl zachován les. Proto musí vždy obnovovat lesní porosty a pečovat o ně po celou dobu jejich vegetačního cyklu. Rovněž lesní pozemky nemohou být použity pro jiný účel bez rozhodnutí příslušného orgánu státní správy lesa. Zvláštní právní režim k lesním pozemkům je spojen s právem každého vstupovat do lesů a sbírat v nich pro vlastní potřebu lesní plodiny a suchou na zemi ležící klest. S tímto oprávněním veřejnosti je spojena řada zákazů činnosti v lesích, které by mohly les a jeho funkce ohrozit nebo poškodit (např. rozdělování ohňů a kouření, vjezd a stání s motorovými vozidly a další).

Pozemkové vztahy spojené s vodami se týkají především vlastnictví pozemků, které tvoří koryta vodních toků a pozemků, které sousedí s vodními toky nebo vodními díly. V prvním případě nový vodní zákon č. 254/2001 Sb. obnovil vlastnické právo k pozemkům koryt vodních toků pro vlastníky pozemků, na kterých se tato koryta nachází a stanovil jim i určité povinnosti. V druhém případě jde o omezení vlastnického práva k pozemkům v zájmu užívání a ochrany vod.

České právo rozlišuje tzv. vyhrazené nerosty, které jsou podle horního zákona č. 44/1988 Sb. výhradním vlastnictvím státu a ostatní (nevyhrazené) nerosty, které jsou součástí pozemku. Pro pozemkové vztahy v hornictví má vedle úpravy vlastnictví nerostů zvláštní význam též režim vyhledávání a průzkumu ložisek nerostů, stanovení dobývacích prostorů a povolení těžby nerostů, spojené též se zahlazováním důsledků hornické činnosti.

Právní režim stavebních pozemků vychází z rozlišení zastavěných stavebních pozemků, které jsou jako zvláštní druh evidovány v katastru nemovitostí a neza-

stavěných stavebních pozemků, které jsou územním plánem nebo územním rozhodnutím pouze určeny k zastavění, ale zastavěny být nemusí. Dále se rozlišují oprávněné a neoprávněné stavby na pozemcích a stavby povolené a nepovolené, s nimiž jsou spojovány specifické pozemkové vztahy, jako je např. právo vlastníka pozemku požadovat odstranění neoprávněné stavby nebo právo vlastníka oprávněné a povolené stavby požadovat vytvoření podmínek nezbytných k jejímu užívání.

V závěru publikace je uveden seznam literárních pramenů, z nichž je možné získat podrobnější informace o současné i minulé právní úpravě pozemkových vztahů v České republice.

Celkově lze předloženou publikaci hodnotit v kontextu dosavadní odborné literatury na téma pozemkové právo (např. Pozemkové právo brněnských autorů doc. Pekárka a doc. Průchové) jako velmi zdařilé dílo, jehož předností je mimo jiné i aktuálnost (ve srovnání se staršími pracemi). Autor však již nyní připravuje další vydání, vzhledem k novému stavebnímu zákonu a zákonu o vyvlastnění, které byly přijaty cca. čtvrt roku po vydání této publikace.

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY**Sbírka zákonů: říjen – prosinec 2005****částka 146**

422/2005 – Nařízení vlády o prohlášení Horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých kulturních památek za národní kulturní památky a o změně některých dalších předpisů

423/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy č. 222/1995 Sb., o vodních cestách, plavebním provozu v přístavech, společné havárii a dopravě nebezpečných věcí, ve znění vyhlášky č. 412/2004 Sb. a vyhlášky č. 666/2004 Sb.

424/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování

425/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

částka 148

429/2005 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 350/2002 Sb., kterým se stanoví imisní limity a podmínky a způsob sledování, posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší, ve znění nařízení vlády č. 60/2004 Sb.

částka 149

432/2005 – Vyhláška, kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku

částka 150

434/2005 – Úplné znění zákona č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn

částka 152

437/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 323/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o vinohradnictví a vinařství

částka 154

441/2005 – Zákon, kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

442/2005 – Usnesení Poslanecké sněmovny k zákonu, kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, přijatému Parlamentem dne 21. září 2005 a vrácenému prezidentem republiky dne 6. října 2005

částka 157

449/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 443/2004 Sb., kterou se stanoví základní metody pro zkoušení toxicity chemických látek a chemických přípravků

částka 158

450/2005 – Vyhláška o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků

451/2005 – Vyhláška, kterou se vyhlašuje Národní přírodní rezervace Bohdanečský rybník a stanoví její bližší ochranné podmínky

452/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

částka 159 + příloha

456/2005 – Vyhláška, kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků

částka 161

460/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 231/2004 Sb., kterou se stanoví podrobný obsah bezpečnostního listu k nebezpečné chemické látce a chemickému přípravku

461/2005 – Vyhláška o postupu při poskytování dotací na přijetí opatření ke snížení ozáření z přírodních radionuklidů ve vnitřním ovzduší staveb a ke snížení obsahu přírodních radionuklidů v pitné vodě pro veřejné zásobování

částka 163

467/2005 – Vyhláška o stanovení ochranného pásma I. stupně zdroje přírodní minerální vody jímáné vrtem HV-7 v Nových Hradech - Byňov

částka 164

469/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 541/2002 Sb., kterou se stanoví sazebník náhrad nákladů za rozborů prováděné laboratořemi Státní zemědělské a potravinářské inspekce pro účely kontroly podle § 3 odst. 3 písm. b) zákona č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů

470/2005 – Nález Ústavního soudu ze dne 4. října 2005 ve věci návrhu na zrušení článku 3 odst. 1 věty třetí a čtvrté, článku 5 odst. 8 písm. b) a článku 6 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 obecně závazné vyhlášky města Louny č. 1/2003 o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a stavebního odpadu

částka 165

471/2005 – Úplné znění zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn

472/2005 – Úplné znění zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), jak vyplývá z pozdějších změn

částka 166

475/2005 – Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů

476/2005 – Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2005 ve věci návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky města Planá č. 2/2003 o závazných částech územního plánu sídelního útvaru města Planá

477/2005 – Sdělení Ústavního soudu o přijetí stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2005 sp. zn. Pl. ÚS - st. 21/05 přijatého podle § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve věci žaloby o určení vlastnického práva ve vztahu k uplatnění práva podle restitučních předpisů

částka 167

478/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 150/2001 Sb., kterou se stanoví minimální účinnost užití energie při výrobě elektřiny a tepelné energie

479/2005 – Sdělení Ministerstva zdravotnictví o vydání osvědčení o přírodních léčivých zdrojích a zdrojích přírodních minerálních vod a o zrušení osvědčení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod

částka 168

482/2005 – Vyhláška o stanovení druhů, způsobů využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy

částka 174

499/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně

500/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 144/1997 Sb., o fyzické ochraně jaderných materiálů a jaderných zařízení a o jejich zařazování do jednotlivých kategorií

částka 175

502/2005 – Vyhláška o stanovení způsobu vykazování množství elektřiny při společném spalování biomasy a neobnovitelného zdroje

částka 176

509/2005 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 355/2002 Sb., kterou se stanoví emisní limity a další podmínky provozování ostatních sta-

cionárních zdrojů znečišťování ovzduší emitujících těžké organické látky z procesů aplikujících organická rozpouštědla a ze skladování a distribuce benzínu

částka 177

515/2005 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálních opatření), ve znění pozdějších předpisů

510/2005 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními, ve znění nařízení vlády č. 121/2005 Sb.

částka 180

531/2005 – Nález Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2005, vyhlášený dne 20. prosince 2005, ve věci návrhu na zrušení § 13 odst. 6 a 7 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 253/2003 Sb., a ustanovení čl. VI části třetí zákona č. 253/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 253/2001 Sb., a některé další zákony

částka 185

543/2005 – Zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2006

částka 186

544/2005 – Zákon o výstavbě vzletové a přistávací dráhy 06R - 24L letiště Praha Ruzyně

částka 188

553/2005 – Zákon, kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony

554/2005 – Zákon, kterým se mění zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů

Sbírka zákonů : leden-červen 2006

částka 4

9/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy č. 302/2001 Sb., o technických prohlídkách a měření emisí vozidel, ve znění vyhlášky č. 99/2003 Sb.

10/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 164/2004 Sb., kterou se stanoví základní metody pro zkoušení nebezpečných vlastností chemických látek a chemických přípravků z hlediska hořlavosti a oxidační schopnosti

11/2006 – Úplné znění zákona č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území), jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 347/2005 Sb.

částka 5

12/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 426/2004 Sb., o registraci chemických látek

částka 8

16/2006 – Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

částka 12

27/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě

částka 14

30/2006 – Úplné znění zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá z pozdějších změn

částka 15

32/2006 – Úplné znění zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám), jak vyplývá z pozdějších změn

částka 19

38/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy č. 223/1995 Sb., o způsobilosti plavidel k provozu na vnitrozemských vodních cestách, ve znění pozdějších předpisů

39/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 241/2002 Sb., o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba

plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě

částka 22

48/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

částka 25

59/2006 – Zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií)

částka 28

66/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů

částka 29

76/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

77/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

78/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 221/2004 Sb., kterou se stanoví seznamy nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických přípravků, jejichž uvádění na trh je zakázáno nebo jejichž uvádění na trh, do oběhu nebo používání je omezeno, ve znění vyhlášky č. 109/2005 Sb.

částka 31

82/2006 – Nařízení vlády o stanovení dalších údajů evidovaných u půdního bloku nebo u dílu půdního bloku v evidenci využití zemědělské půdy

83/2006 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem

84/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů

85/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 124/2001 Sb., kterou se stanoví požadavky na odběr vzorků a principy metod laboratorního zkoušení krmiv, doplňkových látek a premixů a způsob uchovávání vzorků, ve znění vyhlášky č. 497/2004 Sb.

86/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty

87/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška Českého báňského úřadu č. 447/2001 Sb., o báňské záchranné službě

částka 32

88/2006 – Vyhláška o způsobu a rozsahu vyžadování údajů o ovocných sadech obhospodařovaných v režimu intenzivního ovocnářství

89/2006 – Vyhláška o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy

částka 33

95/2006 – Vyhláška, kterou se stanoví seznam odpadů, na které se vztahuje postup podle § 55 odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb.

částka 36

103/2006 – Vyhláška o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu

částka 42

124/2006 – Vyhláška, kterou se zrušuje vyhláška č. 95/2006 Sb., kterou se stanoví seznam odpadů, na které se vztahuje postup podle § 55 odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb.

částka 45

130/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

131/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

částka 50

147/2006 – Úplné znění zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), jak vyplývá z pozdějších změn

částka 51

148/2006 – Nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

částka 52

152/2006 – Vyhláška o odchylném postupu při ochraně ptáků a výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů ptáků pro jejich značení

částka 54

155/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 380/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se spermatem, vaječnými buňkami a embryi a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

156/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí, ve znění vyhlášky č. 260/2005 Sb., a kterou se zrušuje vyhláška č. 383/2003 Sb., o veterinárních podmínkách dovozu některých živočišných produktů ze třetích zemí

částka 55

163/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb.

částka 57

168/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 159/2003 Sb., kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob

částka 58

169/2006 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 71/2003 Sb., o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod

částka 59

170/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 543/2005 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2006

částka 60

175/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

176/2006 – Úplné znění zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, jak vyplývá z pozdějších změn

částka 61

177/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů

178/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění zákona č. 444/2005 Sb., a některé další zákony

částka 63

183/2006 – Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

184/2006 – Zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění)

185/2006 – Usnesení Poslanecké sněmovny k zákonu o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), přijatému Parlamentem dne 14. března 2006 a vrácenému prezidentem republiky dne 12. dubna 2006

186/2006 – Zákon o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění

částka 67

198/2006 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 9/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska emisí hluku, ve znění nařízení vlády č. 342/2003 Sb.

částka 69

206/2006 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 354/2002 Sb., kterým se stanoví emisní limity a další podmínky pro spalování odpadu

částka 71

212/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů, zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

částka 72

215/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

částka 74

222/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

částka 75

227/2006 – Zákon o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů

částka 76

232/2006 – Zákon o přijetí úvěru Českou republikou od mezinárodní finanční instituce na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním programu Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací

částka 77

239/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

částka 78

244/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 330/2004 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů

částka 79

250/2006 – Vyhláška, kterou se stanoví rozsah a obsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo do skupiny B

částka 82

254/2006 – Nařízení vlády o kontrole nebezpečných látek

255/2006 – Vyhláška o rozsahu a způsobu zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie

256/2006 – Vyhláška o podrobnostech systému prevence závažných havárií

částka 92

292/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 135/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch

293/2006 – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění vyhlášky č. 187/2005 Sb.

294/2006 – Vyhláška o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného

částka 95

305/2006 – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 194/2001 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na aerosolové rozprašovače

částka 97

313/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů

314/2006 – Zákon, kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

částka 98

316/2006 – Úplné znění zákona č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), jak vyplývá z pozdějších změn

Sbírka mezinárodních smluv: říjen – prosinec 2005**částka 144**

94/2005 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rotterdamské úmluvy o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu

Sbírka mezinárodních smluv: leden – červen 2006**částka 9**

22/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o zřízení Evropské organizace pro jaderný výzkum

částka 18

35/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí změny přílohy III a přijetí přílohy VI Rotterdamské úmluvy o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu

částka 20

39/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o spolupráci v oblasti lesního hospodářství mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Státním lesnickým úřadem Čínské lidové republiky

částka 21

40/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Stockholmské úmluvy o perzistentních organických polutantech

částka 24

47/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rámcové úmluvy o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat

částka 29

60/2006 – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Memoranda o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Ministerstvem životního prostředí a přírodních zdrojů Spojených států mexických

